

ВЕЛИКА СРБИЈА

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
ЦЕНА 3 ДИНАРА

БЕОГРАД, АВГУСТ 2000. ГОДИНЕ
ГОДИНА XI, БРОЈ 759

ИЗБОРНИ ПРОГРАМ

 СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ЗА БЕОГРАД

**ДА СВЕ БЕОГРАДСКО
БУДЕ КАО ЗЕМУНСКО!**

ВЕЛИКА СРБИЈА

ЗЕМУН
ТРГ ПОБЕДЕ 3

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач
др Војислав Шешел

Главни и одговорни уредник
Синиша Аксентијевић

Заменик главног
и одговорног уредника
Душан Весић

Помоћник главног
и одговорног уредника
Јасна Олујић Радовановић

Издање припремила
Марина Рагуш

У изради програма учествовали
Радован Ивић, Никола Тесла,
Димитрије Кошић, Владан Кошић,
Слободан Рељић, Мирољуб Цвјетић,
Драгица Јауковић,
мр Вид Ристановић,
Снежана Стојковић,
Зорица Бузгановић, Томислав Рагуш,
проф. др Ђорђе Гламочлија,
проф. др Бранислав Сретеновић,
мр Јасмина Петровић,
др Зоран Јовановић,
др Филип Вукајловић

Техничко уређење, компјутерски
прелом, дизајн и израда колора
Северин Поповић

Фоторепортери
Крсто Голубовић
и Марко Поплашен

Лектор
Зорица Илић

Председник Издавачког савета
Др Ђорђе Николић

Заменик председника
Издавачког савета
Др Бранко Наловеза

Издавачки савет
др Војислав Шешел,
Томислав Николић,
др Никола Поплашен,
Маја Гојковић,

мр Небојша Величковић,
Александар Вучић,
Драган Тодоровић,

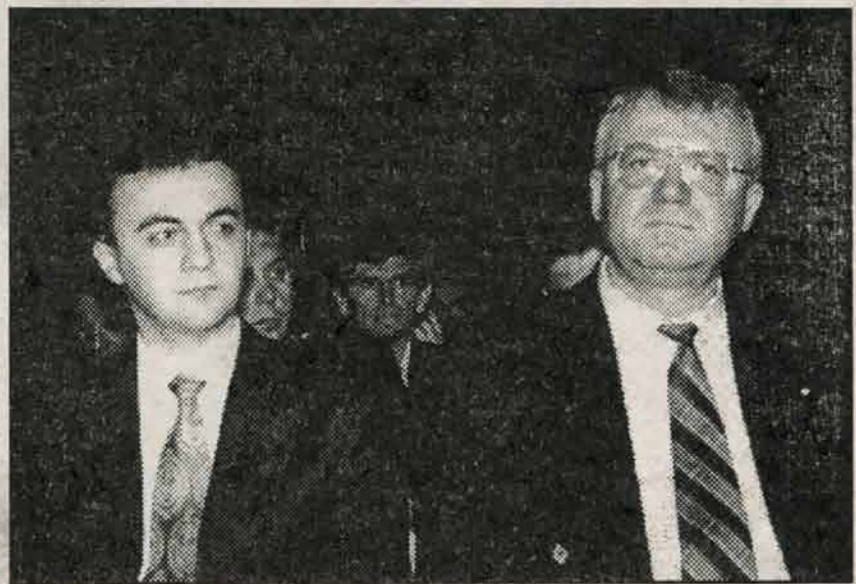
Мирко Благојевић, Ратко Гонди,
Момир Војводић, Стево Драгишић,
Драгољуб Стаменковић,
Горлана Поп-Лазич, Лука Митровић,
др Бранислав Блажић

Карикатуре:
Синиша Аксентијевић

Штампа
"Етикета", 20 октобра 2,
11307 Болеч

Редакција прима пошту на адресу
"Велика Србија",
Трг победе 3, 11080 Земун
Рукописи се не враћају

Новине "Велика Србија" уписане су
у Регистар средстава јавног информисања
Министарства за информације
подбројем 1104. од 5. јуна 1991. године.

Испунили предизборна обећања

Новембра деведесет шесте године локалну власт у Београду освојила је тзв. удружена опозиција. Од момента конституисања (фебруар деведесет седме) Градске скупштине и Владе почиње права тортуре власти над грађанима метрополе, у којој се сваки даном полако губило право на живот достојан човека.

Уништавано је све – од јавних предузећа, јавних комуналних предузећа па до локалних медија, што је окарактерисало актуелну градску власт као власт неспособних и корумпираних људи.

Предизборни програм Српске радикалне странке за град Београд управо је настао као последица праћења "вршљања" власти Српског покрета обнове и својом формом и суштином дефинисао је проблеме настале под њиховом управом и понудио решења за превазилажење хаотичне и катастрофалне ситуације у Београду.

Да су понуђена решења остварива, сведочи и пример радикалске управе на територији општине Земун. Све што се у предизборној кампањи обећало, испунило се и испоштовало.

Тадашњи председник општине Земун, др Војислав Шешел, то је дефинисао у неколико реченица: "За нас, радикале, Земун је конципиран као огледна општина. На примеру Земуна ми ћемо показати како би изгледала радикалска власт у целој Србији. Дакле, ефикасна, брза, непристрасна и рационална власт која се држи Устава, закона и других нормативних аката, власт која се поставља у правом смислу речи као сервис грађана". ("Земунске новине", бр. 1, нова серија)

Српска радикална странка предизборним програмом за град Београд намерава да, освајањем локалне власти, своја предизборна обећања испуни у потпуности.

УОСТАЛОМ, МИ СМО СЕ ВЕЋ ДОКАЗАЛИ!

Градски одбор Српске радикалне странке Београд

ИЗБОРНИ ПРОГРАМ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ ЗА БЕОГРАД

БЕОГРАД ЗАСЛУЖУЈЕ ВЛАСТ ПОШТЕНИХ ЉУДИ

I. КОМУНАЛНА ДЕЛАТНОСТ И ЕНЕРГЕТИКА

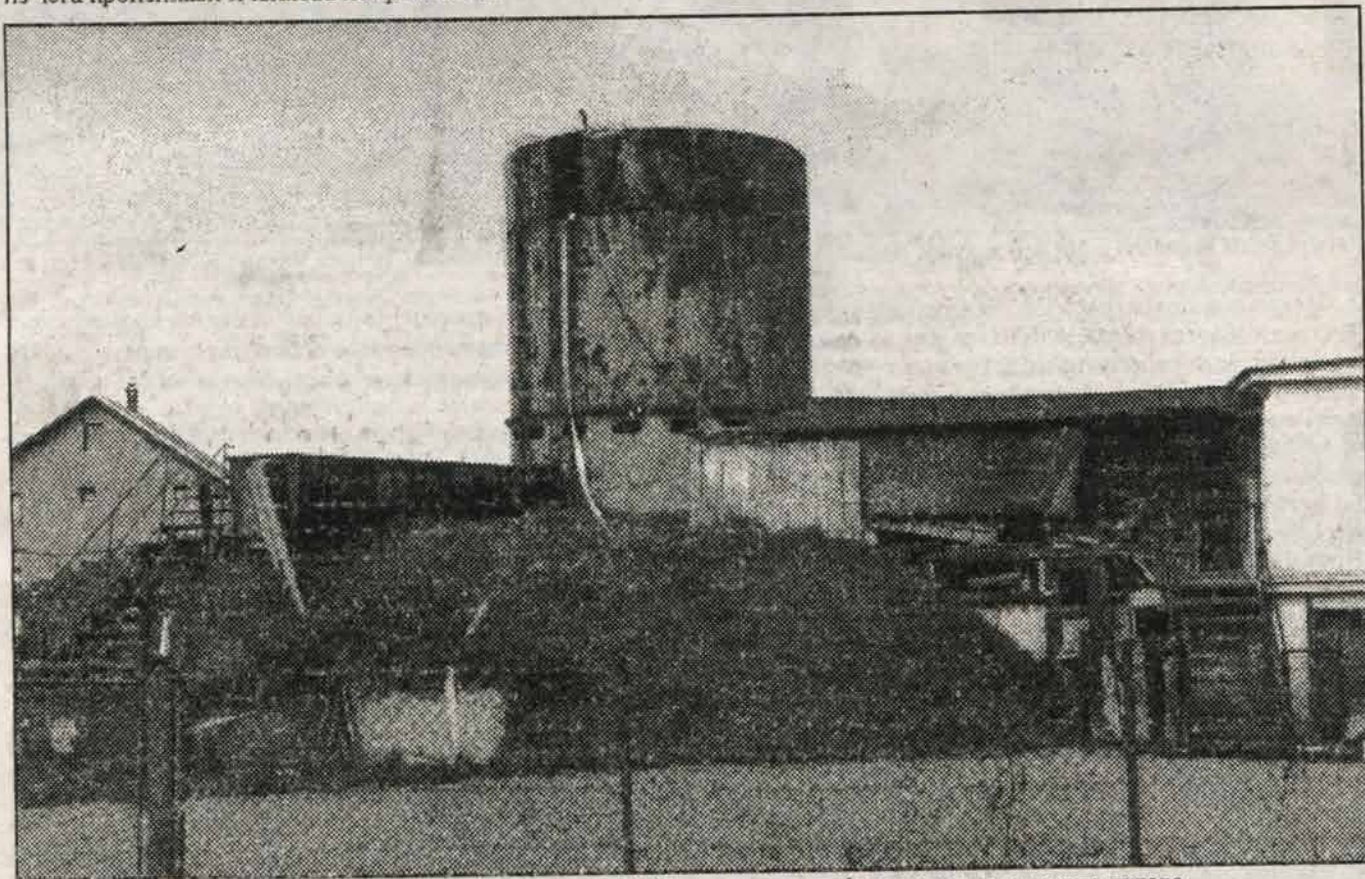
Прецизним дефинисањем оквира и врсте делатности локалне самоуправе постиже се да она преузме само онај круг послова који су неопходни да би грађанин могао да решава своје локалне проблеме које може и да финансира. Из овога произлази и императив за ефикасношћу рада комуналног система, правилним избором учесника, односно реализатора како у управном, тако и организационом и оперативном функционисању комуналног система, што ће допринети и појевтињењу услуга комуналног система.

Сасвим је јасно да комунални систем треба реорганизовати, а негде и укинути гломазна и неефикасна јавна предузећа за комуналне услуге, преко којих је капитал за конкретне услуге постајао анониман а услуге лоше, односно неадекватне цени. Нека од ових јавних предузећа су постала кочница даљем техничко-технолошком развоју на плану баш оних послова који су им поверени. Нажалост, сведоци смо да су скоро сва ова предузећа са чисто техничком, оперативном делатношћу много више бирократизована и удаљена од потрошача него ли поједини управни, односно државни органи из чега произлази и њихова неефикасност.

слично, с тим што би у почетном, прелазном периоду поменути послови били понуђени лиценцијом издвојеним деловима ЈП и другим субјектима.

На овај начин, тамо где је то могуће у складу са техничко-технолошком делатношћу комуналног система, увођењем приватизације, створила би се локална конкуренција, која ће за директну последицу имати ефикасније, јефтиније и, самим тим, квалитетније пружање услуга.

Једно од суштинских опредељења у сфери јавних комуналних предузећа је да се раздвоје функције регулативе од оперативне, што је до сада био јак темељ монополском понашању јавних предузећа. Наиме, регулативне функције ће бити лоциране у органима локалне самоуправе, док ће оперативна функција бити остављена јавном предузећу које обавља одређену комуналну делатност. На овај начин би се врло јасно, поред многих позитивних ствари, одредио начин формирања цене комуналних услуга, њено праћење и реализација, а нарочито ниво партиципација, који, на пример, за воду, топлоту, гас, ел. енергију, достижу огромне новчане износе, при чему се та партиципација сада своди на обичну таксу без обзира у ком граду је место прикључка, с тим што корисник услуге мора да самофинансира довод, односно прикључак.

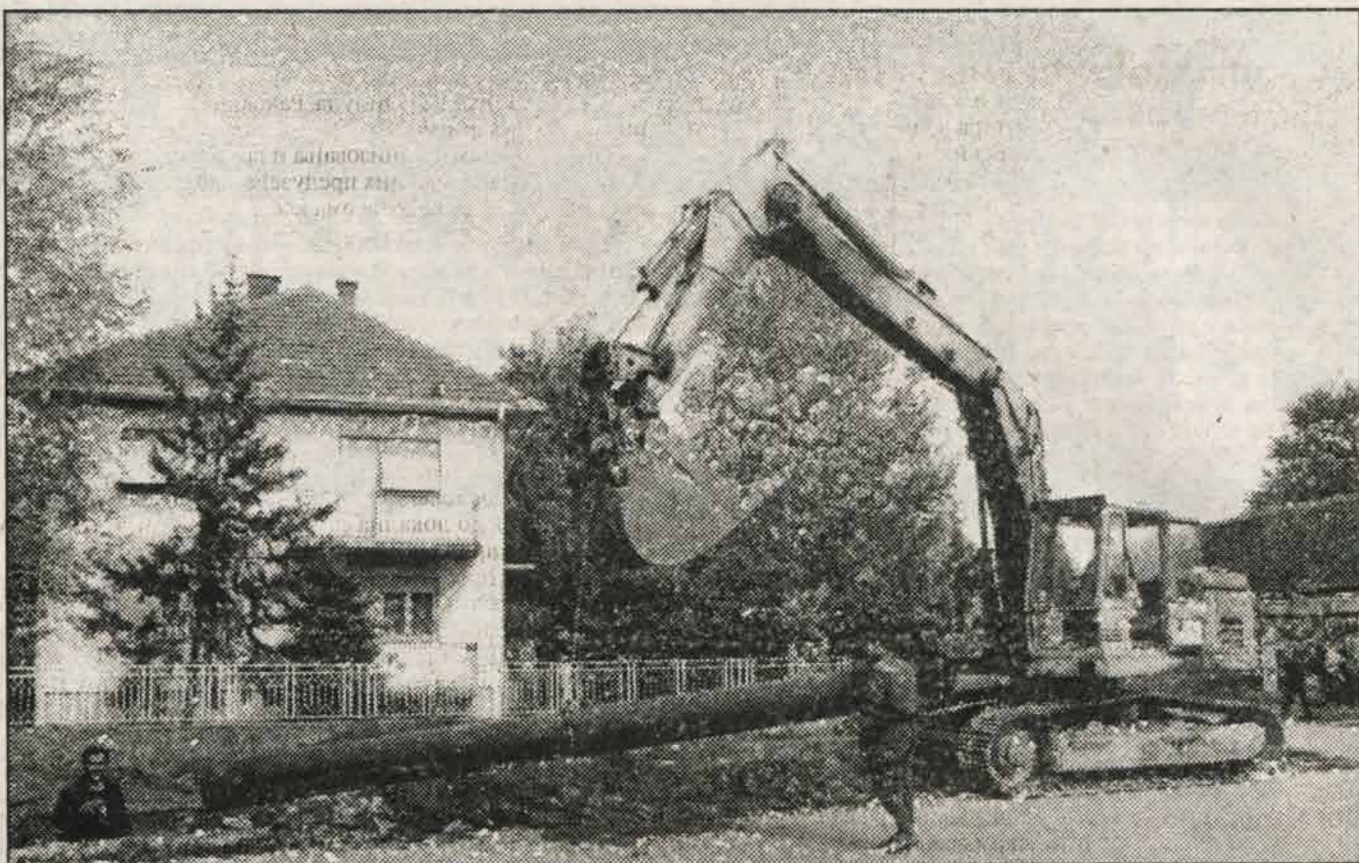

У насељу Бечмен, општина Земун је, 1997. године, издвојила новац за заостале дугове, за одржавање црпне станице као и за куповину две нове пумпе за извлачење отпадних вода

Српска радикална странка има врло важну економску одредницу провођења политике елиминације буџетских дефицита, што свакако доводи до смањења пореског оптерећења грађана, уз директну наплату комуналних услуга без посредника. Социјална политика ће се водити тако што би се део трошкова, који не покрива цену комуналне услуге за одређене категорије становника, алиментирао из јавних прихода локалних буџета. Обавило би се укључивање приватних предузећа у обављање комуналних делатности. Генерално посматрано, основне делатности кол будућих ЈП предузећа би биле у надлежности града као оснивача, док би процес приватизације обухватио у начелу, зависно од специфичности ЈП, пратеће делатности – одржавање, развој, инвестиције – само у делу обављања радова и

У сфери комуналних услуга као што су топлота и вода, испоручене количине се морају наплаћивати на бази тачно утрошених количина, а преко калориметара и водомера на лицу места, по регистрованом потрошачу. На овај начин би се топлотна енергија плаћала на бази утрошених калорија а не по m^2 , а вода на бази метара кубних а не по броју становника у стамбеном објекту. На овај начин би се јасно издвојили стварни губици у утрошеној енергији воде који су реда величине (30-40)% и они представљају неефикасност система одређене комуналне делатности и падају на терет корисника, јер су уграђени у цену услуге, па испоручилац није заинтересован да ради на унапређењу одржавања система, техничко-технолошкој и развојној функцији.

Изградњом водовода општина Земун је решила проблем водоснабдевања становника Сурчина, Јакова, Бољеваца и Прогара

У склопу делатности комуналне функције депонија смећа, Београд је један од најзаосталијих градова у Европи; техничко-технолошки програм прераде смећа и отпадних материјала и из њега добијени производи, односно "нове" секундарне сировине или добијање локалне топлотне и електроенергије оперативније је толико отишло да је ова комунална делатност постала врло профитабилна, тако што покрива своје трошкове и увећава буџет града, а градске површине потребне за депоније као изразитог загађивача сведене су на минимум.

Законом о електропривреди обједињени су произвођачи електричне енергије, преносник електричне енергије и потрошачи, односно купац електричне енергије, односно дистрибуције. По елементарним законима тржишта, никада произвођач нема исте интересе са купцем, нарочито у политици цена. На овај начин ове две функције су и унутар и споља према крајњем потрошачу у колизији, што нормално доводи до озбиљног монополизма, при чему је питање токова капитала у овој грани крајње анониман, али, уосталом, област електропривреде је ипак у надлежности Републике на коју локална самоуправа не може у многаме утицати.

Град Београд је дефинисан као посебна територијална јединица која обавља посао утврђен Уставом и послове које му Република законом повери из оквира својих права и обавеза. Статутом Града образоване су градске општине да се у њима обављају пре свега они послови који су од непосредног интереса за грађане и за задовољавање њихових свакодневних потреба, као и послови који се због своје доступности грађанима могу најбрже и најрационалније обављати у градским општинама.

Од укупно 16 градских општина, 10 захвата територију ужег градског подручја која чини урбанистичку целину, док шест градских општина имају градске центре са сеоским насељима и чине релативно заокружене просторне, и у техничко-технолошком смислу у области комуналне структуре, засебне целине.

Комуналне делатности код којих се комунална услуга може кориснику утврђивати, су комуналне делатности индивидуалне комуналне потрошње, у које спадају:

- преčiшћавање и дистрибуција воде,
- пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода,
- производња и снабдевање паром и топлим водом,
- превоз путника у градском саобраћају,
- одржавање чистоће у градовима и насељима,
- уређење гробља и сахрањивање.

Комуналне делатности код којих комунална услуга не може појединачно да се утврђује су комуналне делатности заједничке комуналне потрошње:

- уређење и одржавање паркова, зелених рекреационих површина,
- одржавање улица, путева и других јавних површина у градовима и насељима јавна расвета,
- одржавање депонија.

Сходно законском овлашћењу, Скупштина града Београда је донела одлуку о одређивању комуналних делатности којом је одређено које се делатностима на територији града Београда сматрају комуналним делатностима, а, поред Закона о утврђених, као комуналне делатности се одређују:

- обављање димничарских услуга,
- одржавање јавних ВЦ,
- одржавање јавних купатила,
- одржавање јавних часовника,
- одржавање пијача,
- обављање послова обједињене обраде и наплате комуналних услуга,
- одржавање и коришћење јавних паркиралишта,
- делатност кафилерије и хватање паса и мачака.

Организовано обављање комуналне делатности обезбеђује се оснивањем јавних комуналних предузећа или се њихово обављање поверава другом предузећу, односно предузетнику, а у складу са Законом и прописом Скупштине града.

Сходно законском овлашћењу, Скупштина града Београда ради обављања комуналних делатности на територији града Београда основала је јавна комунална предузећа:

– ЈКП "Београдски водовод и канализација" са делатношћу производња и дистрибуција воде и пречишћавање и одвођење отпадних и атмосферских вода,

– ЈКП "Београдске електране" са делатношћу производња и дистрибуција топле воде, поправка, одржавање и реконструкција постројења опреме и уређаја за производњу и дистрибуцију топлотне енергије, и оправка и одржавање опреме и уређаја за мерење количине топлоте,

– ЈКП "Зеленило - Београд" са делатношћу уређење и одржавање јавних површина, одржавање фонтана, чесми и јавних санитарних објеката, производња и поправка парковских, спортских и других реквизита и украсне амбалаже, производња цвећа, украсног биља, шибља, лишћара и четинара и попуњавање садница у парковима и у шумама,

– ЈКП "Градска чистоћа" са делатношћу чишћења јавних површина у насељу, изношење, депоновање и прерала отпадака и чишћење септичких јама,

– ЈКП "Погребне услуге" са делатношћу погребне услуге, уређење и одржавање гробља, трговина погребном опремом, цвећем, венцима, израда и продаја свећа и фитиља, камено-резачки радови и услуге графичке делатности,

– ЈКП "Инфостан" са делатношћу наплата комуналних услуга, књиговодствене услуге и услуге обраде података,

– ЈКП "Градске пијаце" са делатношћу одржавање и опремање пијаца и објеката на пијацама, издавање објеката и простора на пијацама за продају пољопривредно-прехрамбених и других производа на мало,

– ГСП "Београд" са делатношћу јавни градски и приградски превоз путника у линијском саобраћају,

– ЈКП "Београд пут" са делатношћу одржавања улица, локалних и некатегорисаних путева, саобраћајних објеката, саобраћајне сигнализације и друге опреме на територији града Београда,

– ЈКП "Паркинг сервис" са делатношћу коришћења, управљања и одржавања јавних паркиралишта на територији града Београда,

– ЈП за стамбене послове,

– Предузеће "Димничар" обавља димничарску делатност на територији општина Вождовац, Врачар, Звездара, Земун, Нови Београд, Палилула, Раковица, Савски венац, Стари град и Чукарица.

Овакав систем организовања и пружања комуналних услуга формирањем јавних предузећа, као што је у основним поставкама већ речено, веома је скупо, што са оперативно-финансијског аспекта резултира смањењем нивоа и квалитета пружених услуга, уз истовремено стално повећање цена. Дошло је до пада нивоа пружања комуналних услуга, уз гомилање губитака и неликвидност комуналних предузећа. Статус тих предузећа, као предузећа од посебног друштвеног интереса, омогућило је нетржишно пословање, што само још више повећава њихову неефикасност и неконкурентну цену, односно дошло је до појаве свих негативних последица монополистичког положаја предузећа у привреди. Ово се нарочито односи на ЈП Инфостан, ГСП Београд и ЈП за стамбене послове.

Град, односно локална самоуправа, преузима обавезу и одговорност пружања услуга на својој територији.

Увођењем приватног сегмента у простор који покривају комунална предузећа, створиће се услови локалне конкуренције, а приватизација оних делова које је могуће приватизовати, елиминисаће плаћање нерада и статус који ова предузећа имају у граду, а што ће као директну последицу имати квалитетније пружање комуналних услуга.

Водовод и канализација

Снабдевање водом и одвођење употребљених вода представља једну од најбитнијих функција за живот града. Београдски водовод је једна од најстаријих комуналних организација у Београду (основан 1892. године).

Данас је Београдски водовод веома сложен технички систем који снабдева водом шире градско подручје и већи број приградских насеља.

Водоводни систем Београда чине: изворишта, постројења за пречишћавање воде и дистрибутивни систем.

Станица за дохлорисавање воде у насељу Јаково била је приоритет општини Земун у циљу обезбеђења исправне пијаће воде

Концепт снабдевања Београда водом мењао се четири пута у току свог стогодишњег постојања, и то:

- 1892. год. – подземна вода Макиша,
- 1927. год. – савска вода са постројењем за пречишћавање воде,
- 1952. год. – рени бунари,
- 1986. год. – поново се уводи речна вода преко постројења за пречишћавање "Макиш".

Данас је једино извориште приобаље Саве одакле се употребљава око 70% подземне воде и 30% речне воде, с тим што се сва вода, пре него што се пласира у дистрибутивни систем, обради на постројењима за пречишћавање.

1) Изворишта и постројења за пречишћавање воде

Првобитна београдска изворишта формирана су у Макишу, а конципирана су на изради вертикалних бушених бунара ("цевастих бунара" како их у водоводу зову), а касније су такви бунари бушени и у приобаљу Саве. У то време овакво решење се показало као задовољавајуће.

Почетком педесетих година приступило се новом концепту изградњом каптажних објеката у виду бунара са хоризонталним дренажним типом "рени". Од почетка 1953. године, када је изграђен први овакав бунар, до данас изграђено је укупно 99 рени-бунара.

Генералним решењем из 1997. године, уз примену концепта рени-бунара, предвиђена је производња од око 22 м³/с воде, док је садашња производња око 5 м³/с. Као илустрација за овај случај може да послужи и податак да је просечан капацитет једног бунара 1960. године износио 182 л/с, а 1995. године за око 3,5 пута мање од прогнозираног капацитета.

Опадање издешности рени-бунара се у Београдском водоводу сматра врло "сложеном" темом, а мишљења смо да је главни разлог за то префорсираност експлоатације бунара, као и неодговарајући тип водозахвата. Разлози који се наводе (слаба инфилтрација из Саве, дренажи итд.) само су последица претходног.

Слабљењем издешности изворишта дошло је до диспропорције између остварених количина подземне воде, која се захвата и инфраструктурних објеката: цевоводи, постројења за пречишћавање, електро-машинска опрема бунара итд. Све ово имало је за последицу нерационално коришћење постројених каптажних објеката, који су од самог почетка мегаломански замишљени.

Поред рапидног смањења издешности изворишта, који је врло озбиљан проблем, постоји вероватно важнији проблем, а то је "квалитет" воде коју пију сви Београђани, од беба до најстаријих грађана. Водоснабдевање Београда ослања се само на један ресурс, приобаље реке Саве. Загађење вода ове реке је већ сада огромно. Новим загађењем реке Саве, која је сада међународна река која тече кроз Словенију (НЕ "Кршко"), Хрватске и Босне (рафинерије нафте и др.), Београд би био доведен у безизлазну ситуацију.

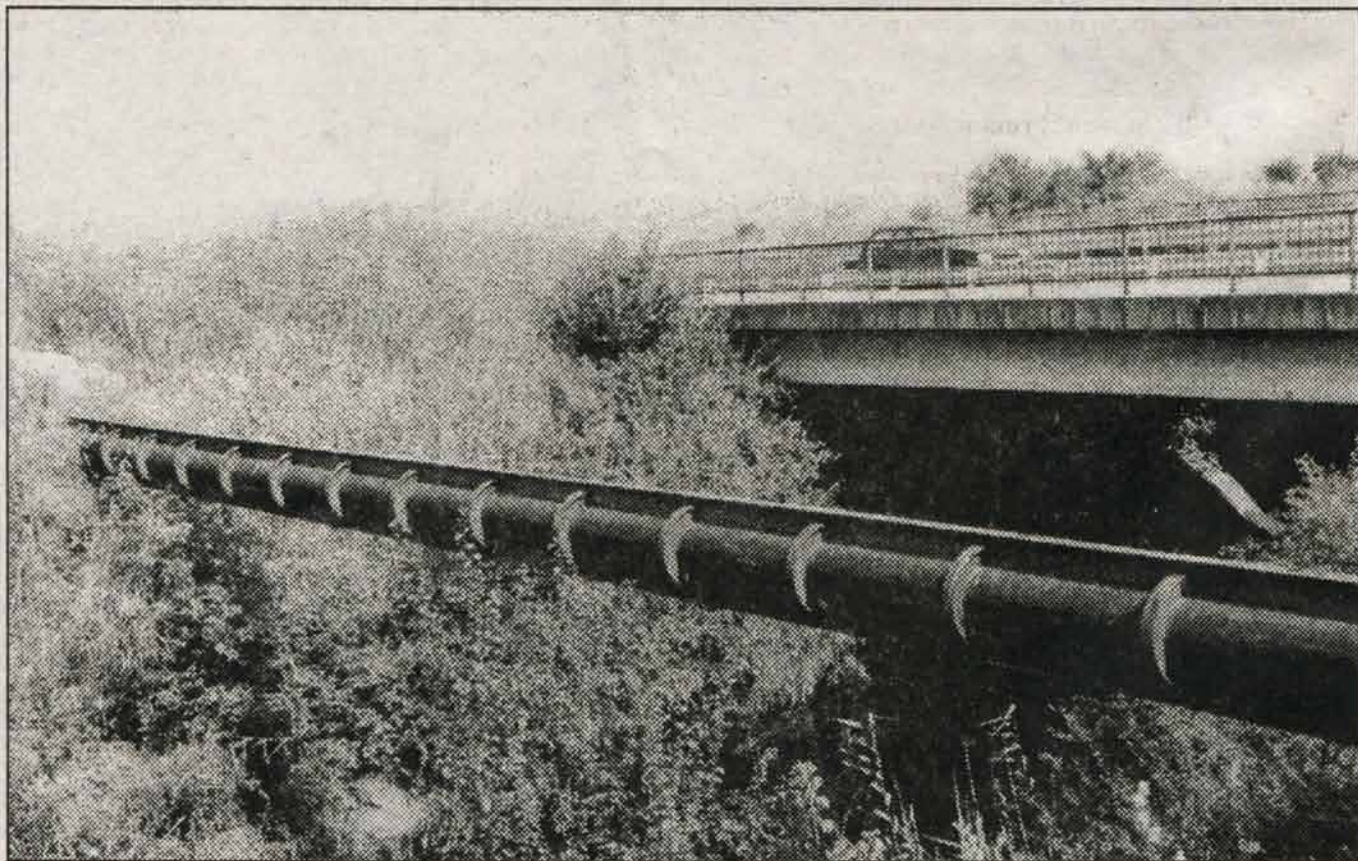
Сва досадашња разматрања у ЈКП "Београдски водовод и канализација" на побољшању водоснабдевања своди се углавном и даље на приобаље Саве.

Саданшња београдска власт се показала као најнеспособнија и најкорумпиранија у историји града. Својим поступцима довела је до тога да Београђани тренутно пију воду најлошијег квалитета у историји града.

Због уредног и квалитетног снабдевања Београда водом морају се изнаћи нова изворишта. До сада су се у широј научној и стручној јавности појављивала бројна решења која сагледавају углавном начин повећања капацитета, док је квалитет воде у другом плану, или се уопште и не разматра. Треба истаћи да већина светских метропола има сличан проблем и да га решава на два начина:

- 1) проглашавањем воде из градског водовода за техничку и упућивањем грађана да за пиће и спремање хране користе флаширану воду и
- 2) довођењем квалитетне воде регионалним цевоводима из подручја у којима постоје услови за њихово хватање.

Анализом разних решења дошли смо до закључка да би најповољније за град Београд било отварање новог изворишта у подручју Мионица-Ваљево. Из овог подручја могло би се обезбедити око 3,5 м³/с из околине Мионице и око 4 м³/с из

Општинско насеље Грмовац, на ободу Земуна, искључиво залагањем радикалске управе добило је мост и водовод

Јавним радовима на територији општине Земун, Српска радикална странка је испунила предизборна обећања и показала суштину свога деловања – служити интересима грађана

окоLINE Ваљева, вода најбољег могућег квалитета. До Београда би се ова вода могла допремити гравитационим цевоводом долином Колубаре. Треба истаћи да би се део ових вода (у количини од $0,1 \text{ м}^3/\text{с}$) могао уступити локалном водоводу општине Лазаревац који има лоше решен начин водоснабдевања.

2) Дистрибутивни систем

Београд се снабдева водом из сложених објеката који се састоје од водоводне мреже, црпних станица и резервоара.

Због конфигурације терена Београд је подељен у четири висинске зоне.

Препумпавање воде између зона врши се помоћу црпних станица, а свака зона има резервоаре свог гравитационог подручја.

Водоводна мрежа система београдског водовода захвата огромно пространство (ограничено: Умка-Барајево-подавалско подручје-Борча-Добановци). Укупна дужина водоводне мреже је око 2.300 км.

Мрежа је састављена од разних врста материјала и то:

- ливено-гвоздене цеви око 60%,
- азбест-цементне цеви око 20%,
- челичне цеви око 10%,
- поцинковане цеви око 10%.

Мрежа је релативно "мала", с обзиром да се интензивна градња обавила у последњих тридесет година, тако да је преко 60% млађе од 25 година.

Овако велики систем мреже захтева напоре у контроли и одржавању.

Велики део мреже, око 220 км, изграђен је од поцинкованих цеви које су градили махом сами грађани, најчешће нестручно.

Од добро изграђене и одржаване мреже директно зависе и губици у водоводној мрежи.

Према садашњим показатељима губици у београдском водоводном систему износе преко 20%. Савремена светска прак-

са указује да се технички губици могу свести на 5%, док губици већи од 15% немају економско оправдање.

Губитак воде представља економски фактор и по неким анализама улагање у нове капацитете је 10-40 пута веће него улагање у смањење губитака. Из овога произилази да је рационалније најпре приступити реконструкцији водоводне мреже, него ићи на инвестициону изградњу производних погона.

Главни губици воде, по иностраним искуствима, су на дистрибутивним водовима и крећу се од 60 до 70% у односу на целокупне губитке.

Што се Београда тиче, поред осталих фактора, значајан фактор су дивље мреже од поцинкованих цеви, најчешће утраћених без водомера (дивљи прикључци).

За смањење губитка постоји више поступака, али је најважнији директан и перманентан преглед водоводне мреже, одржавање у исправном стању водомера, као и реконструкција дотрајале водоводне мреже.

Често се дешава да се у појединим улицама кварови логају и више пута годишње. Такав довод је рационалније заменили него стално поправљати.

Важан фактор у снабдевању града водом су и црпне станице и резервоари.

Резервна запремина воде повећава сигурност система и омогућава уредно снабдевање насеља водом.

Београд, уз Будимпешту и Варшаву, спада у градове са најмањим резервоарским простором и у том смеру треба обратити значајну пажњу.

3) Начин финансирања изградње и одржавања система

Решавање водопривредних проблема је основни услов за привредни, друштвени и економски развој сваког региона. Економска оправданост решења проблема водоснабдевања лежи у чињеници да нема развоја индустрије и других привредних комплекса без уредног снабдевања водом.

Изградња и одржавање водоводног система је дугорочан процес и сваки заостатак у финансирању проузрокује тешке последице.

Последњих година, због санкција, економске кризе, а великим делом због неодговорности градске владе, улагања у Београдски водовод су врло мала, може се рећи никаква. Несрећа је што ће се последице тога осетити тек кроз коју годину, када они највероватније неће бити на власти.

Финансирање развоја водоводног система могуће је из три извора:

1. Средства буџета,
2. Накнада од инвеститора нових објеката,
3. Економске цене воде.

С обзиром да су то велика финансијска средства, тешко се у садашњим условима могу остварити, неопходно је размислити и друге модалитете финансирања и то:

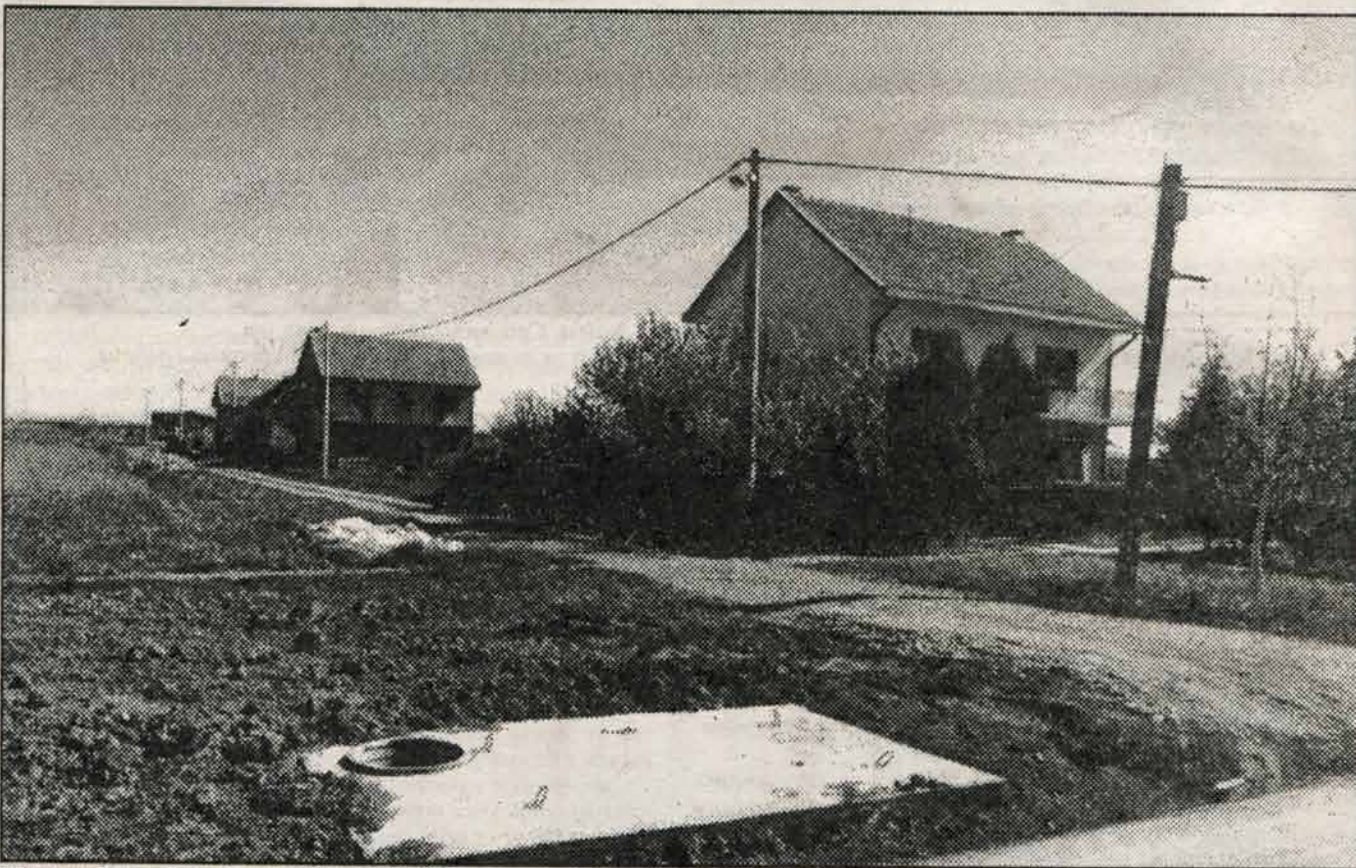
1. Права концесије,
2. Формирање мешовитих акционарских фирми,
3. Продајом неких непроизводних делова,
4. Самодопринос грађана.

– хитна реконструкција водоводне мреже посебно дела изграђеног од поцинкованих и азбест-цементних цеву као и легализација "дивљих" прикључака уз њихово довођење у регуларно стање,

– интензивни истражни радови на потенцијалним извориштима.

Дугорочно, квалитетно решење могуће је постићи само отварањем новог изворишта квалитетних подземних вода, а најповољнија локација је околина Мионице и околина Ваљева. Такође, дугорочно би било неопходно ангажовање квалитетних научних и стручних кадрова ради што бржег и ефикаснијег превазилажења проблема који су евидентни, а који могу постати још знатно тежи.

Садашњи капацитет постројења за пречишћавање воде износи око 8 м³/с што ће након повећања издашности бити недовољно, па ће и ту бити неопходно предузети мере за поправљање ситуације. Свакако треба истаћи да ће довођењем у систем квалитетних вода потреба за пречишћавањем бити знатно мања, а сам третман вода више стотина пута јефтинији, а крајњи производ квалитетнији.

Примарна водоводна мрежа у насељу Бечмен, само је део водовода који од Сурчина, преко Бечмена, води до Петровчића

Ово је врло тежак проблем коме треба приступити са пуном озбиљношћу, јер само за одржавање постојећих објеката, према светским искуствима, потребно је 5% финансијских средстава од њихове вредности.

Проблеми Београдског водовода нису тако уочљиви као код осталих комуналних организација, (н. пр. градски саобраћај) али су зато много озбиљнији и комплекснији.

4) Закључак

За уредно и сигурно снабдевање Београда волом неопходно је предузети краткорочне и дугорочне мере.

Краткорочно, брзо решење представљало би:

- рекаптирање већ постојећих изворишта, што би се извело изралом вертикалних бушених бунара, бушених реверсном методом на стручно одабраним локацијама (Прогар),
- озбиљна и стручна анализа издашности рени-бунара у односу на уграђену електро-машинску опрему,

Паркирање и јавне гараже

Са становишта управљања паркирањем у граду, разликују се два појавна облика – наменско и јавно паркирање.

Наменско паркирање се испољава у два основна модула: паркирање унутар граница комплекса које није предмет управљања и самим тим није делатност комуналне службе, паркирање на јавним површинама (коловоз, тротоар, уређење слободне површине – паркиралишта) које је наменски везано за одређену локацију, а решење се није могло наћи унутар локације.

Овакав облик паркирања је предмет комуналне делатности, јер спада у уређивање градског грађевинског земљишта из накнаде за уступање грађевинског земљишта коју плаћа потенцијални инвеститор.

Јавно паркирање је паркирање које није везано ни за једну урбану функцију посебно и обавља се на јавним површинама, специфичан је вид задовољења потреба грађана, за

којим постоји нарочита тражња у централној градској зони. Јавно паркирање изискује значајно улагање самим тим и право и обавезу управљања.

У области ове делатности град има обавезу да за паркирање као и за остале комуналне делатности обезбеди: опште услове за обављање делатности, материјалне и техничке услове за обављање и унапређивање делатности, обим, ниво и квалитет комуналних услуга, трајно и континуирано обављање делатности и надзор над обављањем делатности.

Преоптерећеност оно мало паркинг простора и јавних гаража који данас у Београду постоје и функционишу, представља само доказ да је и ова делатност града, која је једна од ретких профитабилних делатности, потпуно запуштена.

Решење овог проблема треба тражити, пре свега, у проширењу капацитета јавних паркиралишта и гаража у самом центру града. Имајући у виду да је изградња нових капацитета инвестиција коју Јавно предузеће "Паркинг сервис" не може самостално да покрије, а из буџета града морају се финансирати инвестиције значајнијег карактера, град би расписао јавни конкурс за доделу локација за изградњу јавних гаража са правом наплате услуге паркирања свим заинтересованим лицима. На овај начин решио би се проблем недостатка простора за паркирање у граду, а истовремено град би обезбедио додатни извор прихода који би искористио за комуналну изградњу.

Посебан проблем у области јавног паркирања представља начин наплате који је врло неефикасан и не одражава реалан проценат стварне наплате услуга које пружа јавно предузеће. Увођењем новог аутоматизованог система наплате реалан приход од ове делатности био би у потпуности исказан и употребљен за одржавање постојећих капацитета и њихово унапређивање.

Стамбене услуге

У доба постојања друштвених станова можда је и постојала потреба за постојањем комуналног предузећа, али сасвим другачије концептираног. Приватизацијом стамбеног фонда и откупом станова, посао Јавног комуналног предузећа

свео се углавном на свиденције, па је самим тим његово постојање непотребно, несврисходно и врло скупо.

Одржавање стамбених зграда било би омогућено свим заинтересованим предузећима која испуњавају услове за ту делатност. Скупштине станара би самостално бирале и закључивале уговор са тим предузећима.

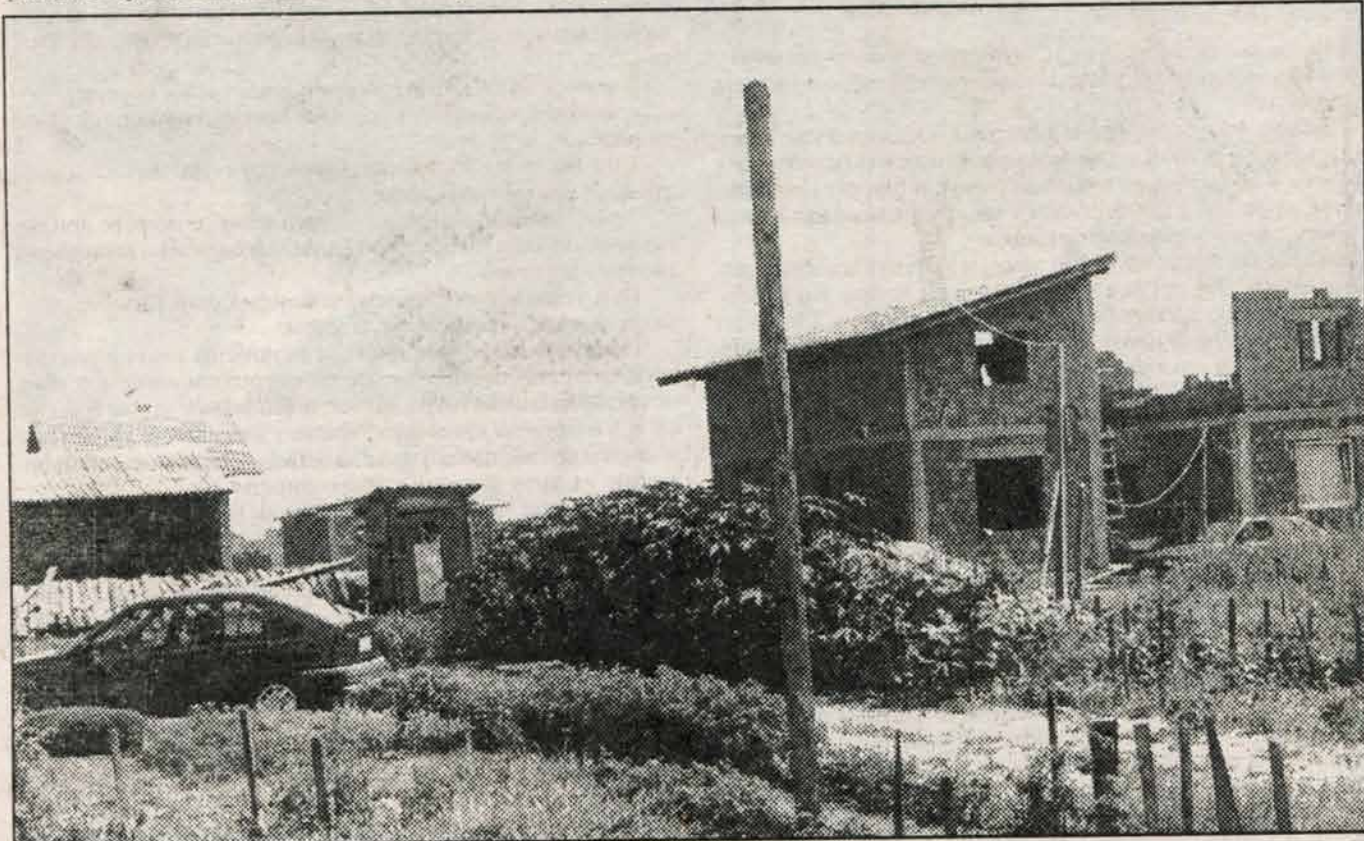
Послови и услуге неопходни за нормално функционисање и одржавање стамбених зграда, поверили би се углавном приватним предузећима директно од стране грађана, корисника услуга, при чему би, поред контроле цена, грађани контролисали и квалитет пружених услуга и били у ситуацији да увек изаберу квалитетнијег понуђача.

Исти разлози се односе и на постојање предузећа "Инфостан", који за основну делатност има обједињену наплату за комуналне услуге. У оваквом садашњем систему грађанин, корисник услуга, био је у ситуацији да врло скупо плаћа, уз претњу принудне наплате, за услуге које врло често није ни добијао. При томе није имао могућности и прилику да утиче на квалитет пружених услуга, нити да коригује цену услуге с обзиром на њен квалитет.

Укидање ових комуналних предузећа представљало би чисту корист за све грађане. Ослободила би се значајна финансијска средства, која су тренутно заробљена, за функционисање ових гломазних административних апарата, која би могла да се искористе за попуњавање других фондова за финансирање потреба грађана. Такође, ослободио би се и огроман пословни простор чијим издавањем би се обезбедила значајна средства за, на пример, покривање других делатности у којима град остварује губитке. Укидањем предузећа "Инфостан", била би једном и заувек укинута институција посредника на релацији корисник-давалац услуга, која у великој мери утиче на високе цене.

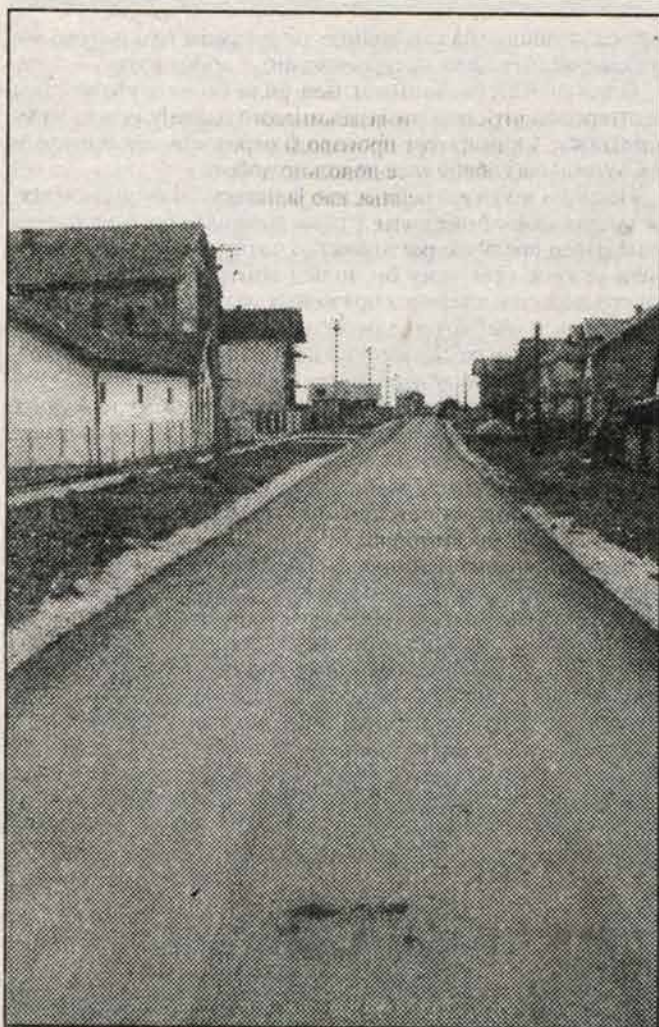
Топлификација - системи за даљинско грејање

ЈП "Београдске електране" нивоом пружања услуга не задовољава потребе грађана, јер се добар део станова не греје квалитетно уз немогућност рекламације и утицаја кори-

Општина Земун је парцелисањем плацева у насељу Бусије спречила градску власт да отвори нову депонију и тиме решила стамбене проблеме великом броју породица

Угриновци – улица 22 нова, једна од многих улица асфалтираних од општинских пара

сника на квалитет услуге и цене, те је у овом сегменту пружања комуналних услуга потребно извршити корените промене.

Динамичан развој града Београда доводи до све већег захтева за енергијом, ради задовољавања свих неопходних потреба у индустрији града, саобраћају и широкој потрошњи, тј. потребама становништва у циљу повећања квалитета живота, рада и комфора становања.

За Београд, његов несметан развој и заштиту животне средине, развој енергетике има суштински значај, јер је Београд највећи потрошач енергије у нашој земљи, а елементи развоја енергетике имају дугорочан карактер, захтевају висока улагања и поуздан рад. Због тога је у овој сложеној економској и енергетској ситуацији потребно посебну пажњу посветити развоју енергетике у граду Београду. При томе се не сме изгубити из вида чињеница да Београд, из еколошких разлога, зависи и преко 60% потреба подмирује од увозне енергије (нафте, мазута и природног гаса), што се посебно сада види кад смо под санкцијама.

То подразумева утврђивање стратешких праваца у развоју енергетике Београда, како би се на основу њих обезбедило сигурно и рационално снабдевање потребном енергијом, базирајући се у првом реду на локалним изворима енергије, обезбеђивању оптималне структуре снабдевања и потрошње, штедљом и рационалним коришћењем енергије.

Због свега овога, систем снабдевања топлотном енергијом и природним гасом у граду Београду је приоритетна активност у области енергетике. Постојећа економска ситуација намеће читав низ ограничења у погледу расположивих средстава за инвестиције и захтева да се далеко више поведе рачуна о економској снази становништва, што захтева сасвим другачији и комплекснији приступ решавању про-

блема у домену топлификације. Српска радикална странка засноваће своје деловање у домену топлификације управо на томе да рационално снабдевање топлотном енергијом буде везано за смањење трошкова становања. Први корак ка том циљу биће да сваки грађанин има увид у потрошњу своје топлотне енергије постављањем калориометара за сваки стан. Овим решењем грађанин ће плаћати само ефективну утрошену топлотну енергију.

У овом погледу синхронизован развој топлификације и гасификације било би најбоље решење у области енергетике у Београду.

Централизованим снабдевањем топлотном енергијом омогућава се смањење локалне потрошње горива за топлотне сврхе, а у случају снабдевања топлом водом смањује и оптерећење енергетског система за коришћење бојлера.

Већим увођењем природног гаса у широку потрошњу смањује се оптерећење електродистрибутивног система града, јер се у значајној мери супституише потрошња електричне енергије за потребе кувања, грејања и припреме потрошње топле воде. Тиме се повећава укупна сигурност снабдевања у граду јер се појављује нови енергент, који омогућава индивидуалним потрошачима да се рационално понашају и штеде неопходну енергију, пошто сваки потрошач има сопствени мерач гаса.

При томе се морају имати у виду предности природног гаса:

- природним гасом се могу подмирити не само потребе у грејању, већ и у кувању, припреми потрошње топле воде и делимично погона кућних апарата,

- изградња система снабдевања гасом сектора широке потрошње, укључујући и јавне и пословне објекте, знатно је јефтинија и бржа од изградње централизованог система топлотне енергије, при чему су те предности посебно изражене у приградским деловима града.

Систем снабдевања гасом има предности над топлификационим системом у експлоатацији, имајући у виду годишњу потрошњу енергије за грејање и припрему потрошње топле воде, јер се у гасификационом систему потрошач рационално понаша, мери своју потрошњу и прилагођава својим економским могућностима, па је и потрошња енергије за исте намене мања, али, треба знати, и недостатке природног гаса, тј:

- непостојање културе коришћења гаса у Београду,

- проблем у решавању неравномерности потрошње током године,

- неопходност постојања инфраструктуре мерења и унутрашње мреже у зградама,

- потенцијална опасност од експлозије и несреће при непоштовању свих прописа при изградњи система и коришћења гасовитог горива.

При усклађивању система топлификација-гасификација мора се водити рачуна о следећем:

Подручја на којима постоји развијени систем централизованог снабдевања топлотном енергијом, односно у коме се предвиђа блиска изградња топлификационе мреже и за које су већ извршена прединвестирања у капацитете топлотних извора и мрежа, треба и даље да остану део система топлификације уз даљу доградњу и проширење.

Приградска насеља у којима постоји или се у близини налази примарна гасна мрежа, у којима има резерви у капацитету, а налазе се ван домаћа топлификационог система или нису предвиђена за централизовано снабдевање енергијом, треба да развијају гасоводни систем у свим техно-економски оправданим случајевима.

Подручја на којима се налазе прикључени велики индустријски капацитети на гасоводни систем и који захтевају гас за целогодишње технолошке потребе, могу развијати сопствени систем снабдевања топлотном енергијом или омогућити прикључење блиских потрошача на гасоводну и топлотну мрежу.

Политиком цена, поготову у последњих пар година, смањен је интерес за интезивнију градњу централизованих система, за рационално коришћење енергије путем снабдева-

ња потрошача топлотном енергијом при чему ни произвођачи ни дистрибутери енергије, а ни потрошачи нису били заинтересовани да додатним улагањем и активношћу смање нерационалну потрошњу горива и енергије.

Ослобађање од терета као што су одржавање, инвестиције, инжењеринг ЈКП "Београдске електране" долазе у ситуацију да смање цену прикључка на топловод и тиме омогуће што већем броју корисника централизован систем грејања.

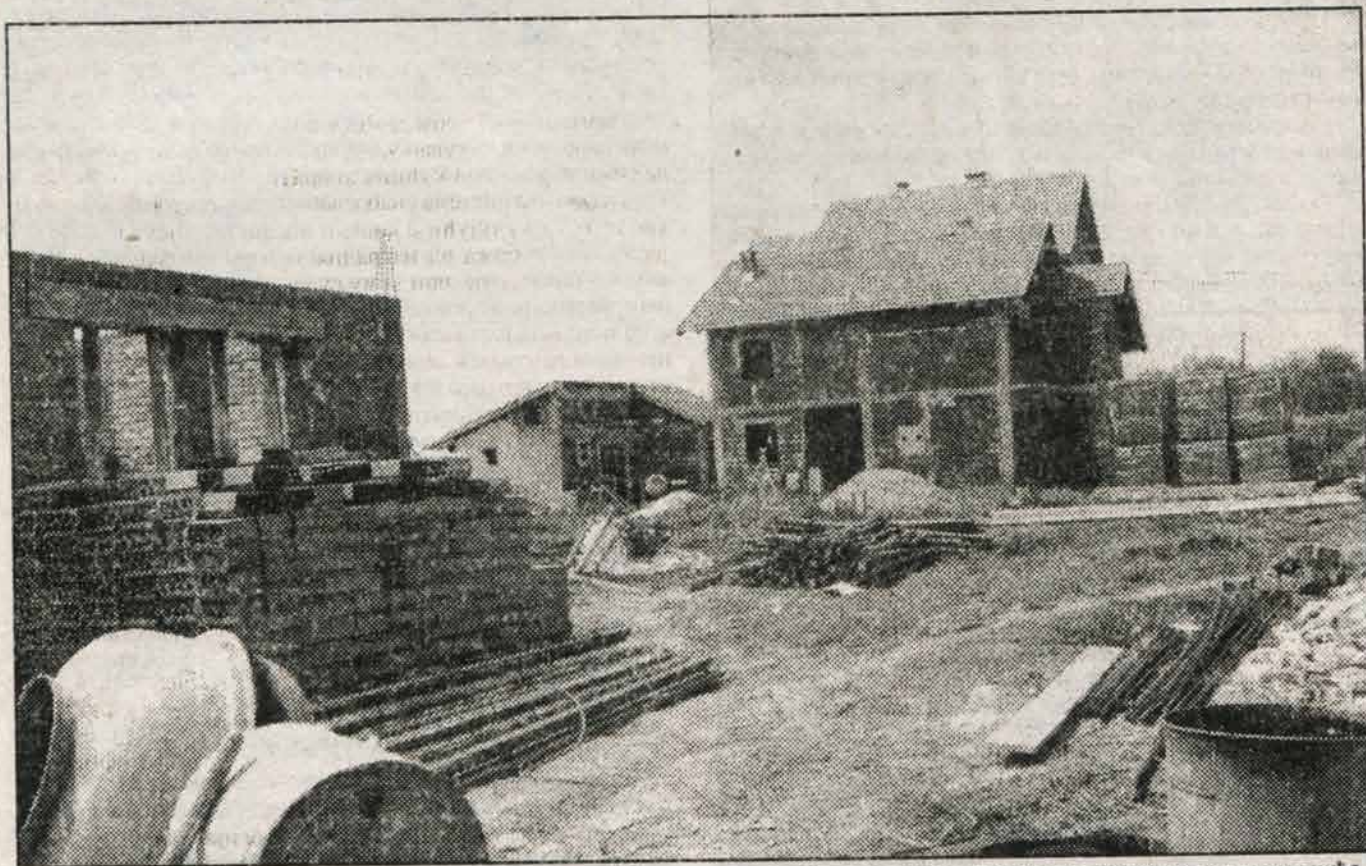
На проблему ванградске топлификације се мора и даље инсистирати, с тим што то зависи од локалних услова и економске ситуације града. Познато је да се, из еколошких разлога, у централном систему снабдевања топлотном енергијом угаљ не користи, па његово коришћење у већим количинама треба искористити за снабдевање града Београда из ванградских термоелектрана-топлана.

Проблем ванградске топлификације Београда присутан је скоро 30 година, односно првих дана изградње система централизованог снабдевања топлотном енергијом у Београду. Тај есенцијални проблем снабдевања Београда топлотном енергијом у наредном периоду, на бази комбиноване производње електричне-топлотне енергије у ванградским извори-

нових локација и да се "уштеђене" паре уз помоћ Републике усмере у финансирање реконструкције ГЕНТА и изградње топловода од ГЕНТА до Новог Београда.

Када се ради о системима даљинског грејања, својем проблемом само на квалитет производа огревне и санитарне топле воде не обезбеђују се довољно добри резултати. У том случају за квалитет грејања, као јавне или комуналне услуге, потребно је обезбедити:

- да топлота буде расположива сваком појединачном кориснику увек када је потребна,
  - да снабдевање топлотом буде поуздано без непланираних прекида,
  - да топлота по својим параметрима одговара потребама сваког појединачног корисника,
  - да сваки корисник има увид у своју рекламацију и утиче својим примедбама на њено извршење,
  - да сви делови укупног система буду сигурни тј. без потенцијалне опасности по људе,
  - да економичност система даљинског грејања буде што боља, односно да сви трошкови пословања буду што нижи.
- За бољи квалитет и ниже трошкове грејања потребно је

Новоформирано насеље Плави хоризонт чини око 900 парцела, на којима је у току изградња нових породичних кућа, а општина Земун је финансирала целокупну инфраструктуру овог насеља

ма проучава се већ 20 година. Блокадом наше земље и сложеним санкцијама овај проблем је добио на значају и неопходно је убрзање његовог решења. Реализацијом овог пројекта смањује се увоз енергента са трајним девизним ефектом, мања зависност од нестабилног тржишта нафте и природног гаса, знатно веће искоришћење локалне примарне енергије, двоструко смањење аерозагађења, које се премешта на удаљеност од више десетина километара у ситуацији велике загађености ваздуха у Београду. Логично је да је интерес Београда да се даљинским снабдевањем топлотном енергијом дугорочно ослободи увоза око 170.000 т условне нафте годишње.

Град Београд би требало преко ЈКП "Београдске електране" да обезбеди сопствени интерес везан за престанак даље градње нових топлотних капацитета у граду на низ постојећих и

обезбедити пре свега следеће:

- могућност да корисници топлоте сами регулишу топлотну снагу својих грејних тела,
- мерење и наплату утрошене топлотне енергије,
- добро регулисање топлотне снаге система даљинског грејања (које мора да обухвати и регулисање температуре полазне воде и регулисање протока воде),
- добро краткорочно прогнозирање топлотног оптерећења система.

Када је о Београду реч, он у енергетском погледу има све услове - пре свега одговарајућу домаћу сировинску базу, да почетком следећег века обезбеди квалитет грејања близак ономе који постоји у европским градовима. При томе треба имати у виду да је у случају ванградских термоелектрана-топлана, регулисање топлотне снаге и краткорочно прогно-

зирање топлотног оптерећења система даљинског грејања деликатније него у случају градских топлана-електрана.

У циљу реализације планова гасификације што већег дела територија града, сагледаће се могућности градње нових и комплетирање постојећих објеката, приступних путева, заштити постојећих инсталација, монтажи постојеће опреме.

Пијаце

Досадашњи начин организовања пијаца, као комуналне делатности у Београду, не задовољава ни потребе купца ни продавца. Необезбеђени основни хигијенски услови на пијацама, несразмерно високе таксе корисника тезги, што се у крајњој линији превалује на цену производа, ценаменско трошење прикупљених средстава уз договорено организовање "зелене мафије", која хара београдским пијацама диктирајући енормно високе цене, појаве су које се даље не могу толерисати.

Постојеће површине у граду предвиђене за пијаце, путем конкурса, уз накнаду биле би уступљене заинтересованим лицима.

Тиме би се омогућило да право на организовање, одржавање и коришћење пијаца, добију најпремљенији, најквалитетнији и најспособнији, што ће директно утицати на квалитет пружања услуга.

Уговором између града и корисника, регулисали би се сви правно-релевантни односи у погледу права и обавеза управљања, одржавања и коришћења пијаце.

Такође, треба поменути да ни постојећи капацитети пијаца нису довољни, што доводи до несразмере између потребе за пијачним тезгама или продајним местом, и расположивим бројем тезги. Ова ситуација је отворила про-

стор широкој злоупотреби и корупцији у овој делатности. Јавна је тајна да на појединим пијацама постоје "тарифе" које продавци морају да плате уколико желе место на пијаци.

Посебан проблем је начин наплате која онемогућава тачан увид у остварење прихода који је, претпоставља се, више-струко већи од званично приказаног. Једино што је несумњиво, јесте профитабилност ове делатности, али, нажалост, непознато је колико процената профита оде у градску касу, а колико у приватне џепове.

Из овога се извучи закључак да при постојећем капацитету градских пијаца, град може одредити знатно већу цену коришћења тезги или продајних места, јер поред званичне цене, многи плаћају и обавезни мито, као и да се повећањем капацитета пијаца постиже уравнотежење између потражње и понуде тезги и продајних места, што гарантује исплативост инвестиције.

Међутим, повећање капацитета и повећање цене услуге не би, само по себи, отклонило корупцију која је проплетала. Уз ове мере, неопходно је организовати начин наплате услуга сличан наплати закупа пословног простора. Најважније је да се сва плаћања услуга обављају на рачун ЈКП "Градске пијаце", која би се односила на дужи временски период, што би, уједно, представљало и резервацију места. Непосредна плаћања на пијаци морају се свести на минимум, јер се само централном евиденцијом плаћања може провести ефикасна контрола наплате. То даље значи да би се морала водити и централна евиденција корисника који су, углавном, познати и већ су дугогодишњи клијенти.

У овако уређеном начину наплате услуга врло лако би се могло утврдити колики је проценат наплате и, што је најважније, колики је очекивани приход од ове делатности, а такође и колико има још слободних места. Посебно је важно да се принцип централне евиденције проведе и у додели слободних места, тако што би се она обављала јавно, и то лицима која дају најбољу понуду.

У делатности пијаца треба поменути још и постојање неколико самониклих повремених пијаца, што су, у ствари, локације на којима се већ годинама продаје дрво и производи од дрвета (ламперерија, паркет, дрво за огрев итд.) или пијаца швећа која функционише ноћу на простору "Каленић пијаце". Вишегодишње опстајање ових "пијаца" говори о потреби града за њиховим постојањем, па се због тога мора пронаћи адекватан простор за њихово нормално и легално функционисање, а најбоље би било обезбедити простор у близини постојећих локација.

Зелене површине

Под одржавањем зелених површина у ширем смислу, сматра се и одржавање фонтана, чесми и јавних санитарних објеката, производња и поправка парковских, спортских реквизита и украсне амбалаже. Ова делатност поверена је ЈКП "Зеленило"-Београд, и може се рећи да је то једно од предузећа чији је рад често предмет критике грађана, било да је реч о неуређеним парковима, уништеним дечијим игралиштима, потпуно запуштеним јавним санитарним објектима или нешто слично.

Све ово може се окарактерисати као забрињавајуће неизвршавање основних обавеза, због којих је предузеће формирано. У овоме се не може заиста наћи никакво оправдање, па чак ни недостатак новца овде не може бити изговор, јер за извршење ових радова нису потребна велика средства. Једини одговор је да се и у овом предузећу осећа јаваншлук који је општа појава у комуналном систему.

Није потребно посебно нагласити значај зелених површина и простора за рекреацију у граду. Досадашњим односно власти према њима, дошло је до вишеструког угрожавања зелених површина разним видовима узурпације ових простора. Истини за вољу, за ово се најмање може окривити ЈКП "Зеленило". То предузеће, једноставно, није надлежно да,

Ново рукометно игралиште у насељу Сава Ковачевић, репрезент општине Земун, урађено по светским стандардима

Леп и здрав екстеријер као мото акције озелењавања Земунa: испред Основне школе "Раде Кончар"

пре свега, дозвољава градњу на зеленим површинама, а затим ни да ту градњу спречи.

Међутим, у самом проблему налази се и решење. С обзиром да је ЈКП "Зеленило" задужено за одржавање јавних површина, град треба да му пренесе у надлежност и директно санкционисање свих правних и физичких лица за уништење или нарушавање зелених површина. Новчане казне би се уплаћивале на рачун ЈКП "Зеленило", а тако прикупљена средства користила би се за обављање редовног посла предузећа.

На овај начин предузеће би било апсолутно одговорно за стање зелених површина, с тим што би у тој ситуацији имало и јак инструмент за испуњење одговорности. Истовремено, предузеће би било и стимулисано, јер себи обезбеђује додатни приход, а самим тим број оних који би се одлучили на узурпацију зелених површина, значајно би се смањило.

Поред узурпираних зелених површина, град има огромне неискоришћене површине речних обала. Уређењем ових површина добили би се најлепши природни амбијенти у граду. За сада оне служе искључиво туристичко-угоститељским садржајима, који су свакако значајни, али су потпуно неискоришћене за видове културних, спортских и других манифестација за разоноду грађана. Пре свега, град мора урбанистички да реши искоришћавање ових површина. Циљ је да, како се то популарно каже, град сиђе на реке. Да би се то остварило, мора се предвидети разноврсност делатности које ће људима боравак на том простору учинити што занимљивијим и пријатнијим.

ЈКП "Зеленило" - Београд користи огромне површине земљишта, које није зелена површина по урбанистичком плану, нити служи за производњу цвећа, украсног биља или стабла. То земљиште, једноставно, стоји неискоришћено. С обзиром да је земљиште увек ресурс сам за себе, оно се и у овом случају мора искористити, јер само тада оно има свој значај и доноси приход. Начин на који би ово земљиште могло да

се користи, у смислу уступања или издавања, морао би се уредити посебном градском одлуком.

Поред свих активности на очувању зелених површина, поред свог труда и новца који би се у ту сврху уложио, највећи значај и највише ефекта у очувању зелених површина и других објеката који у ту област спадају, има свест грађана о значају зелених површина и љубав према природи. Због тога град, поред обезбеђивања услова за обављање редовних послова на очувању зелених површина, мора готово исто толико напора да уложи у изградњу свести о њиховом значају, посебно код деце.

Одржавање чистоће и депоније

О стању у овом делу живота и функционисања града не треба ништа посебно говорити. Сви смо свесни да се не можемо похвалити уредним, чистим улицама, парковима, просторима око зграда. Недостатак довољног броја уочљивих и примамљивих за употребу корпи за отпатке по јавним површинама је већ стари проблем нашег града. Небрига оних који би требало да створе услове за што чистији град је као подстицај грађанима да својим немарним односом допринесу да нам град буде овакав. Један од разлога катастрофалног стања у овој делатности је превазиђени начин обављања те делатности и контроле одвоза смећа и начина наплате за извршену услугу, што је у директној вези једно са другим.

Досадашњи начин мерења ефеката рада градске чистоће огледа се у следећем: са сваком екипом за одношење смећа налази се контролор. Његов задатак је да ручно уписује маршруту кретања, улице у којој се обавља сакупљање смећа и број опслужених контејнера, затим се у центру градске чистоће ови подаци сакупљају, ручно обрађују и праве одговарајући извештаји.

Не постоји евиденција о томе колика је тежина утовареног смећа - ни по појединачном контејнеру, нити по опслуженој маршрути. Не постоји разрађен систем да се контејнер логички повезује са генератором смећа - радна организаци-

ја, предузеће или појединац. Посебан проблем је непостојање података о утовареном смећу за привредне организације – које су обично највећи генератори смећа.

Постоји техничко решење којим се наведени недостаци елиминирају. Технички систем омогућава следеће:

– контејнер је логички везан за онога који генерише отпад-појединац или предузеће,

– сваки подигнути контејнер се аутоматски идентификује и мери, а количина подигнутог отпада се везује за његовог генератора-појединац или предузеће,

– аутоматски се води евиденција о свим подигнутим контејнерима, прећеној маршрути, времену кад је сваки појединачни контејнер подигнут итд.,

– овако прикупљени подаци омогућавају да се сваком кориснику наплати само његова количина генерисаног отпада, ово по правилу доводи и до повећања прихода,

– овако сакупљени реални подаци омогућавају оптимално планирање рада, што доводи до оптимизације у броју возила и екипа потребних за рад.

Решавање градских депонија је већ свуда у свету решено усавршавањем система депоновања смећа. Нигде се за то не упроштавају хектари плодне земље, не угрожавају сливови река, а да не говоримо да се нигде депоније не налазе у близини путева, аеродрома, насеља, пољопривредних комплекса, осим у нашем граду.

Давањем концесија најпогоднијим и најбољим домаћим и страним физичким или правним лицима, Српска радикална странка ће решити проблем депоновања смећа на технолошки најсавременији и најекономичнији начин, што ће донети вишеструке користи и ослободити до сада ангажована и створити услове за додатна значајна финансијска средства прераде отпадних материјала са претварањем у енергију на локалном нивоу.

Одржавање гробља

У сваком великом граду велика је и одговорност носилаца власти да се на примеран начин, а поштујући верске и обичајне захтеве грађана, обезбеди функционисање ове комуналне делатности.

Српска радикална странка ће на принципу решавања и осталих комуналних делатности, и одржавању гробља, имајући у виду велики значај верских заједница, створити услове да се и у овом сегменту функционисања града обезбеди најповољнији, и за грађане најприхватљивији начин.

Унести ноту социјалног аспекта при формирању ценовника услуга по систему партиципација–минимум дотације.

Димничарске услуге

С обзиром да у великом броју грађани користе друге врлове грејања, нема потребе за постојањем јавног комуналног предузећа за пружање ових услуга, тако да је лично опредељење грађана ко ће им пружати димничарске услуге.

Енергетика

Изразито важан сегмент функционисања комуналног система, привреде и свега оног што је везано за основне постулате живљења једног града је енергетика. Без обзира што је у досадашњој организацији рада система градске скупштинске вишестепенијски постојао ресор енергетике, његов рад се у најбољем случају сводио на балансирање енергије без било каквог утицаја на побољшање стања. Чињеница је да су облици енергије као што је струја, нафта, деривати, топлота, гас балансирани са нивоа државних органа, односно са нивоа привредних комора, које су као што се показало кочница сваког привредног развоја, а не као израз специфичних локалних потреба једног урбаног насеља односно града, те се обавезно таквим начином долазило у позицију да је град Београд са свим својим потребама идентификован као прост чинилац у једнообразном збиру осталих насеља у Србији.

На примеру електропривреде Србије, која од пре десет година Законом о електропривреди обједињава оно што се у техничко-технолошком и комерцијалном смислу објединити не може, односно нема смисла, а то је трпање у исти цак производње, преноса и дистрибуције електричне енергије, притом радеш често на трошковном приципу, дакле не тржишном, довело је до стагнације у сваком погледу, што је најмање задовољавало крајњег корисника квантитетом, квалитетом и ценом а да на то крајњи корисник није имао баш никаквог утицаја.

У том контексту, морају електродистрибуције да буду независне и организационо локално детерминисане и да самим тим одговарају потребама региона односно града кога напajaју електричном енергијом и да његов развој, инвестициона делатност, одржавање и све пратеће потребе буду у оквиру града под ингеренцијом града. Самим тим би, уколико дође до оваквог раздвајања, утицај на питање политике цена електричне енергије и партиципација за прикључак на електричну мрежу, која се сада креће од десетак хиљада динара па до неколико милиона динара по потрошачу, имао град односно локалне дистрибуције, чиме би произвођачи, односно електране биле натеране на рационалније понашање.

У свим сферама њиховог деловања, као што је и у свим земљама са рационално организованим електропривредама, коначно се мора успоставити однос произвођача и потрошача, јер струја је роба, као и свака друга, те се на њу морају применити сви законски прописи и стандарди који постоје за произведену и испоручену робу, што до сада уопште није био случај. Тек када управљање дистрибутивним системом буде било на локалном нивоу, имаћемо прави тржишни однос струје као робе и тек тада ће доћи до задовољена потреба како потрошача, тако и дистрибутера. Овакав третман морају имати сви облици енергија.

1) Јавно осветљење

Питање јавног осветљења града би требало поставити као једно од битних питања рационализације пословања овог сегмента локалне електродистрибуције.

С обзиром на технолошки независну електромрежу, независно инвестирање, независно одржавање, независно преузимање електричне енергије са мреже, њене функције чији је технолошки развој и изградња у узрочној последицији вези са развојем града, јавно осветљење представља школски пример потребе за приватизацијом овог сегмента делатности електродистрибуције као вид самосталног предузећа, које би у високом проценту само могло да се финансира по концепту који је већ одавно дефинисан у свету, између осталог давањем концесије заинтересованим фирмама за рекламе на објектима јавног осветљења. На овај начин би се ова делатност издвојила из групе делатности финансираних из буџета града, што представља врло велико финансијско растећење градског буџета.

II. УРБАНИЗАМ

Комунално опремање земљишта

Планирањем простора сматра се утврђивање услова за уређење, организацију и коришћење простора и насеља, доношење урбанистичких планова и праћење њиховог остваривања.

Организација и уређење простора и насеља утврђује се дугорочно, за период од најмање 20 година, доношењем просторног и урбанистичког плана. Законом је утврђена обавеза да се провера решења и потреба да се приступи изменама просторног и генералног плана врши најмање сваких десет година.

Простор се, као природна и радом створена вредност, уређује и користи према његовим својствима и вредностима, на начин којим се не ремети и не нарушава природна и створена вредност у простору. Начин уређења простора утврђен радом, обезбеђује очување и оптимално коришћење необновљивих природних добара. Подстицањем рационалног кориш-

heња обновљивих izvora енергије, обезбеђују се посебни услови заштите животне средине, као и општекорисна својства простора која се трајно одржавају. Планирањем развоја обезбеђују се и штите и други јавни интереси у простору.

Подручје катастарске општине изван насеља (рубни предео) уређује се као простор намењен за различите врсте пољопривреде, шуме, за зелене рекреативне површине. Уређење се врши под условима којима се ограничава неконтролисано ширење насеља. Овај предео се може уређивати као производни, енергетски, експлоатациони, еколошко-заштитни и сл.

Уређењем и изградњом насеља нарочито се чувају и развијају особеност, посебна обележја и изглед по којима се насеље одликује и разликује од осталих насеља, сходно природним, историјским и друштвеним обележјима свог окружења.

Урбанистички план је урбанистички пројекат и план парцелације ако се доноси као самосталан акт, или као разрада генералног, односно регулационог плана.

Поступак уређења градског грађевинског земљишта, ради припреме за изградњу и комунално опремање, започиње прибављањем одговарајућих урбанистичких планова који су основ за доделу земљишта на коришћење. Прибављање урбанистичких планова подразумева израду планова на основу претходно обављених припремних радова. Носилац израде урбанистичких планова је Урбанистички завод а финансијер Дирекција за грађевинско земљиште и путеве.

Поступак припреме грађевинског земљишта за изградњу обавезује и решавање имовинско-правних односа у оквиру којих се врши расељавање, рушење објеката, исплата накнада за одузету имовину. Овај поступак је због сложености

Стамбена изградња породичних кућа, у насељу Пласти хоризонт, понос како радикалске општинске власти тако и грађана Земунa

Одговарајућим планом, односно на основу њега донетим програмом, одређује се урбанистичка средина, која се приоритетно уређује у предвиђеном времену, и усклађено се граде објекти комуналне инфраструктуре и други објекти за потребе насеља.

По важећим прописима уређење насеља и простора врши се доношењем просторних и урбанистичких планова.

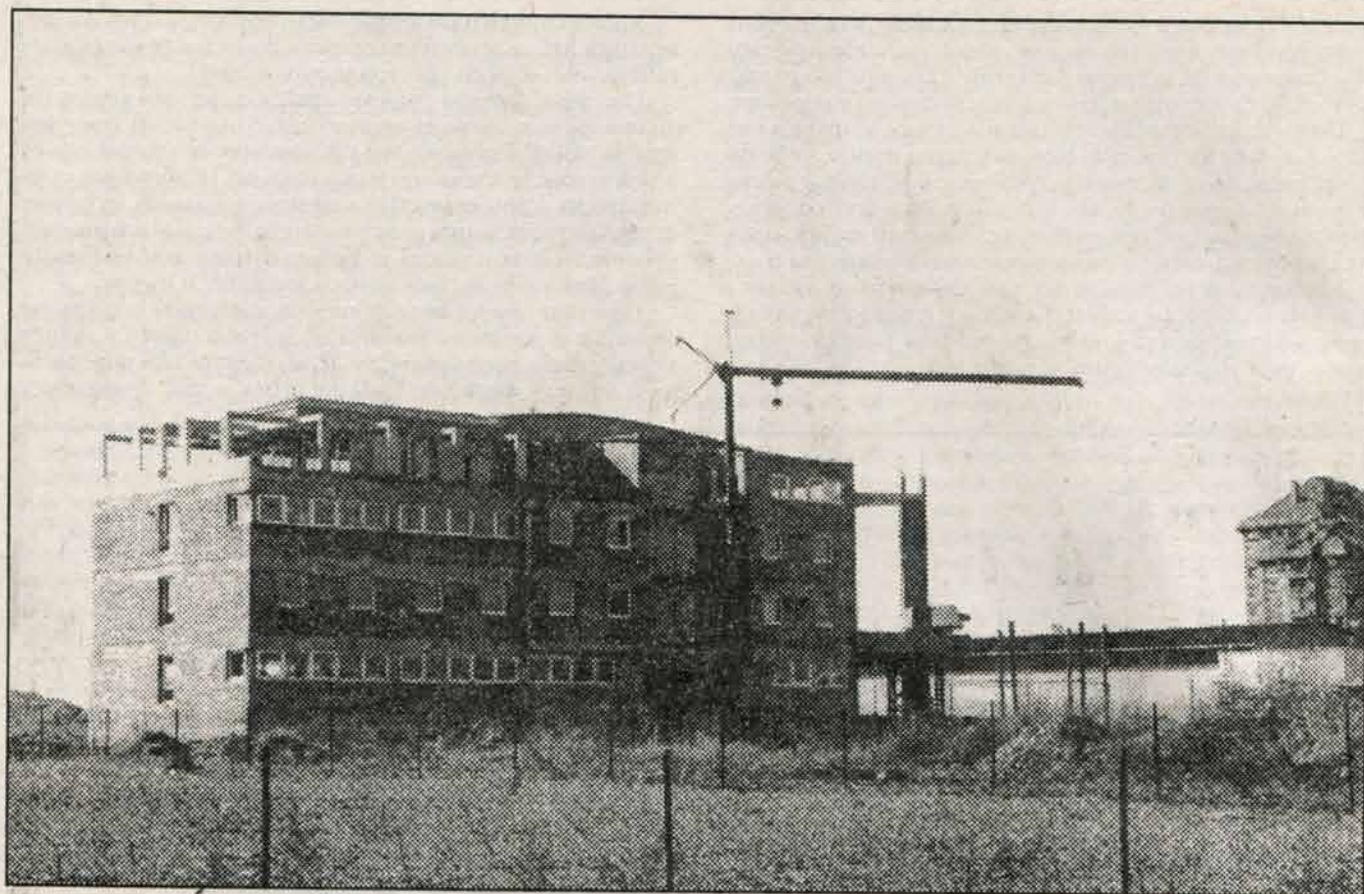
Просторни планови су:

- просторни план Републике Србије,
  - регулациони просторни план,
  - просторни план подручја – посебни план,
  - просторни план мреже инфраструктуре или мреже подручја или објеката са посебним функцијама.
- Урбанистички планови су:
- генерални план града, односно насеља,
  - генерални план предела,
  - генерални план мреже инфраструктуре или мреже подручја или објеката са посебним функцијама,
  - регулациони план.

самог посла и технологије извођења дуготрајан са трајањем од више година. Унапред се не може предвидети кад ће се окончати. Комунално опремање градског грађевинског земљишта, као један од услова неопходних за изградњу, реализује се кроз изградњу објеката индивидуалне и заједничке комуналне потрошње, а на основу важећих планских аката, ревидованих идејних и главних пројеката и инвестиционог програма.

Објекти комуналне инфраструктуре могу бити магистралног, примарног или секундарног карактера у зависности од њиховог просторног значаја у систему и капацитета. Објекти примарне комуналне инфраструктуре су главни градски објекти и водови који су значајни за одређени део градске територије и обухватају примарну мрежу и објекте водоснабдевања, канализације и саобраћајнице. Секундарно уређивање земљишта се реализује по закљученим уговорима са корисницима земљишта на оним локацијама на којима је раније започето припремање и опремање земљишта, као и на локацијама где Дирекција организује изградњу инфраструктуре ван комплекса корисника (заједничка секундарна инфраструктура), уз обавезу корисника да уреди земљишта у комплексу са прикључком на заједничку секундарну ин-

На месту некадашње дивље депоније, у насељу Нова Галеника, сада је велико градилиште пословних и стамбених објеката

фраструктуру. Инвеститори који су преузели обавезу секундарног уређивања земљишта, дужни су да је реализују и да изграђене комуналне објекте предају надлежном јавном комуналном предузећу без накнаде.

Трошкове уређивања градског грађевинског земљишта сноси инвеститор кроз накнаду за уређивање и за примарну и секундарну инфраструктуру за ЕДБ, ПГТ, топлификацију, гасификацију (партиципације). Висину и структуру накнаде, у зависности од трошкова припремања и комуналног опремања, трошкова за раније изведене радове и погодности које земљиште пружа по положају, утврђује Управни одбор Дирекције посебном одлуком.

Овако дуг поступак уређивања и доделе земљишта довео је до низа проблема у овој области. Пре свега, то се огледа у непостојању планских аката за велики део територије града, а постојећи плански акти нису у великој мери применљиви, јер се од почетка њихове израде па до доношења аката променило како стање на терену тако и заинтересованост потенцијалних инвеститора. Такође, започети плански акти се не завршавају или због немогућности носиоца израде да заврше посао због губитка интересовања за реализацију тог акта, недостатка финансијских средстава, или због чињенице да наставак израде таквог акта губи смисао према промињеном стању на подручју плана, односно на терену.

Како је други услов за доделу земљишта, поред постојећег планског акта, комунално опремање земљишта, ту је стање још теже. Наиме, у досадашњој пракси комунално опремање се финансирало искључиво, односно у великој мери, кроз накнаду за уређивање земљишта коју плаћају инвеститори. Та накнада се мало везивала за погодност локације већ је њена висина утврђивана у зависности од степена опремљености земљишта. То је довело до тога да је стање комуналне опремљености на територији града веома лоше, како у погледу покривености града инфраструктуром, тако и у погледу квалитета постојеће инфраструктуре.

Како би се овај проблем што ефикасније решио неопходно је урадити следеће:

1. Сва средства прикупљена за комунално грађевинско опремање земљишта централизовати на нивоу Скупштине града.
2. По истом критеријуму утврдити комуналну опремљеност сваке градске општине.
3. Планирање и располагање средстава вршити по јединственом критеријуму.
4. Наменски трошити средства уз именовање органа контроле.
5. Изменити надлежност Дирекције за грађевинско земљиште, тако што ће то бити само сервис за пласман средстава. Нарочито се мора спречити утицај код доделе локација и избора извођача радова.
6. Доделу локација и избор извођача радова посебно подвести контроли.

Додела грађевинског земљишта

Додела грађевинског земљишта се врши када постоје урбанистички планови и када је земљиште уређено. Додела се може вршити и на привремено коришћење, и то неизграђеног земљишта по усвојеном Програму и изграђеног земљишта које је у општој употреби. Српска радикална странка сматра да одлуку о додели грађевинског земљишта треба да доноси надлежни орган Скупштине града.

Највећа препрека за потенцијалног инвеститора је обезбеђење плаћа за градњу. У додели грађевинског земљишта нису се поштовали тржишни услови већ се оно додељивало привилегованим физичким или правним лицима блиским властима. При томе се за доделу плаћа плаћала симболична накнада, што је веома значајно када су у питању ексклузивне локације у централним градским зонама.

На тај начин су створени центри моћи одлучивања у општинама и граду при чему се код доношења одлука није во-

дило рачуна о заштити права грађана, стварању услова да грађанин што једноставније оствари своја права, већ првенствено о задовољењу личних и групних интереса.

С обзиром да је земљиште изузетно вредан и ограничен ресурс, а у циљу што рационалнијег коришћења, при додели путем лиценцијације приоритет при активирању локације за градњу имаће:

- локације у постојећем градском ткиву кроз ревитализацију и реконструкцију блокова,
- изградња и дисперзија на постојећим и већ планираним површинама без ангажовања нових простора, нарочито некавалитетног пољопривредног земљишта,
- раније опремљене локације где је потребно минимално улагање попуњавањем недостајућих садржаја,
- слободни терени у континуитету са већ изграђеним простором,
- даље попуњавање постојећих индивидуалних зона и њихова препарцелација на мање комплексе, сходно захтевима тржишта као и потребама мале привреде.

Изrada планских аката

Преиспитивање свих донетих, као и доношење нових планских аката ради превазилажења проблема заинтересованих инвеститора у добијању урбанистичке дозволе је први задатак који се мора извршити. Израдом новог генералног плана, треба утврдити основне инфраструктурне правце, уз утврђивање зона по врсти и намени објеката.

Регулационим плановима регулисаће се специфичности планиране градње као што су врста објеката и спратност, а све остало оставити инвеститору на опредељење. Српска радикална странка би се zaloжила да се донесе нов генерални план најдаље за годину дана од доласка на власт, а регулациони планови за најдуже шест месеци, с тим што би обухватили постојеће стање на целом подручју града и то:

- све стамбене, пословне индустријске објекте који постоје са правним основом или без,
- све постојеће инфраструктурне објекте (улице, путеве, водовод, канализацију, електрику, телефонију и др.), на основу чега би се видео степен комуналне опремљености постојећих делова града инфраструктурним објектима, а уједно

био би показатељ за будућу изградњу која би определила да сви грађани на подручју града живе у сличним условима,

- све обрадиве површине на подручју града за које је граду у интересу да остану обрадиве, те би се оне искључиле за будућу изградњу.

Урбанистичка дозвола не би се тражила за спровођење поступка адаптације, реконструкције и за објекте који имају сталну или привремену дозволу за изградњу. То се односи на постојеће бесправно подигнуте објекте.

Издавање грађевинских дозвола

Поступак добијања урбанистичких услова, урбанистичке дозволе и урбанистичке сагласности у граду Београду је веома дуг процес и траје између годину и по и две и по године. У пракси то изгледа овако.

Лице које има право својине, односно право коришћења грађевинског земљишта, подноси захтев градском секретаријату – Одељењу за урбанизам, општине на којој жели да гради објекат. Ово одељење по обиласку локације после дужег времена доставља захтев са доказом о праву својине или праву коришћења и копијом плана парцела свом Секретаријату за урбанизам. У Секретаријату за урбанизам овај захтев пролази кроз пет одељења, из само њему познатих разлога, што значи да се захтев код њих обрађује неколико месеци. Из Секретаријата, захтев се доставља Заводу за планирање и урбанизам који садржи планску документацију града Београда, а ради издавања урбанистичких услова. По формирању услова Завод предмет доставља Секретаријату који проверава услове, опет кроз пет одељења, а потом доставља услове свом одељењу на територији општине на којој је инвеститор поднео захтев, ради издавања урбанистичке дозволе.

Имајући у виду Закон о планирању и уређивању простора и насеља, и Правилник о начину издавања урбанистичке дозволе и урбанистичке сагласности, поступак није тако сложен и не би требало да изискује ни приближно толико времена за добијање урбанистичке дозволе. Овај поступак треба поједноставити и свести у погледу надлежности на једну институцију. Тада захтев инвеститора не би лутао од одељења до одељења и од Секретаријата до Завода и назад.

Враћање старог сјаја – трг победе радикала

Брига о здрављу становника Земунa основна је активност Општине која је од својих пара саградила и опремила зграду реуматологије

У погледу надлежности органа за издавање грађевинских дозвола неопходно је да физичким лицима за индивидуалну стамбену изградњу дозволе издају градске општине, а правним лицима за објекте који нису за индивидуално становање град Београд.

Поступак за издавање одобрења за градњу по садашњим прописима

I - У делу града за који је донет Детаљни урбанистички план издају се стална одобрења за градњу објеката и то стамбених и гаража на основу урбанистичко-техничких услова, које издаје Урбанистички завод града Београда и урбанистичке дозволе коју издаје Секретаријат за урбанизам града Београда, што значи да су објекти изграђени на основу њих сталног карактера и приликом њиховог доношења примењује се Закон о изградњи објеката ("Сл. гласник РС", бр. 44/95).

Уз захтев за издавање грађевинске дозволе инвеститор подноси документацију која је прописана чланом 27. Закона о изградњи објеката и то:

1. Главни пројекат у три примерка урађен од овлашћене пројектне организације и оверен од надлежног органа (урбанизма) да је урађен у складу са урбанистичком дозволом са извештајем о извршеној унутрашњој техничкој контроли,
2. Извод из земљишних књига као доказ о праву својине односно праву коришћења грађевинског земљишта ради изградње, односно доказ о праву својине, односно праву коришћења објекта ради реконструкције објекта,
3. Уговор или потврду као доказ о регулисаним обавезама за уређење грађевинског земљишта у погледу плаћања надокнаде од Дирекције за грађевинско земљиште града Београда,
4. Сагласности, мишљења и друге доказе утврђене посебним прописима и то:
  - копију плана од Градског геодетског завода града Београда из које се констатује да ли је на парцели уртан објекат или не,

- извештај о намени парцеле од Секретаријата за урбанизам,

- писмену сагласност сувласника, сукорисника и доживотног уживаоца оверену у суду или општини (уколико их има у изводу из земљишних књига) као и од суседа уколико се објекат гради на мањој удаљености од 0,60 м од границе парцеле (међе),

- конзерваторске услове од Завода за заштиту споменика културе града Београда уколико се објекат налази у заштићеном градском језгру,

- електроенергетску сагласност од ЈП "Електродистрибуција - Београд",

- услове решења ЈКП "Београдски водовод и канализација",

- сагласност предузећа "Димничар",

- сагласност ЈП "ПТТ Саобраћаја",

- сагласност МУП-а - Управе за противпожарну заштиту,

- сагласност ЈКП "Београдске електране", уколико се ради централно грејање.

II - У делу града који је обухваћен Генералним урбанистичким планом издају се привремене грађевинске дозволе за реконструкцију, доградњу и адаптацију стамбених објеката, као и за изградњу помоћних објеката (оставе, шупе, гараже и сл.). Привременост ових објеката огледа се само у томе да инвеститор неће имати право на материјално обештећење за повећану вредност објекта нити за повећану структуру објекта приликом рушења у моменту реализације ДУП-а, или када наступе други оправдани разлози на захтев надлежног органа.

Уз захтев за издавање привремене грађевинске дозволе инвеститор подноси следећу документацију:

- пројекат урађен у три примерка од овлашћене пројектне организације,

- извод из земљишних књига у коме ће подносилац захтева бити укњижен као власник објекта,

- копију плана са уцртаним објектом,

- скицу са приказаним постојећим и будућим стањем која мора бити урађена од стручног лица. Након овере наведене

скине ради се пројекат од овлашћене пројектне организације,

– извештај о намени парцеле – обавештење о могућности-ма и ограничењима уређења простора на кат. парцели на којој желе да изводе радове, а прибавља се од Секретаријата за урбанизам – Одсека за подручје општине,

– у случају да две катастарске парцеле или обрнуто две грунтове парцеле одговарају једној катастарској или једној грунтовој парцели, прибавља се уверење о идентификацији парцеле од Центра за катастар непокретности,

– уколико има сувласника на објекту, корисника на парцели, доживотног уживаоца или заинтересованог суседа прибавља се обавезно сагласност за тачно наведене радове, а која мора бити оверена у суду,

– доказ о уређивању међусобних односа са организацијом (Дирекцијом за грађевинско земљиште) која уређује грађевинско земљиште, а у погледу плаћања надокнаде.

Предлог за будуће решење при издавању грађевинских дозвола

За издавање дозволе потребно је доставити:

– доказ о праву власништва или коришћења земљишта,

– урбанистичку дозволу,

– пројекат урађен у складу са важећим законским прописима,

– доказ о уплати надокнаде за уређење комуналног земљишта.

У пракси се појављује проблем права коришћења земљишта где су корисници физичка лица, као основа како код редовног поступка за добијање дозвола за градњу тако и код такозване легализације. Масовна је појава изградње код бесправно подигнутих објеката, на туђем земљишту. Наиме, земљишно-књижни корисник национализованог земљишта је претходни власник. Право коришћења земљишта је преносиво само у првом степену сродства те само документи који то утврђују су основ за земљишно-књижно књижење. Уступање коришћења кроз разне форме интерних уговора је било основ за приватне инвеститоре за изградњу објеката без грађевинске дозволе, јер није било могуће по другом основу стећи право коришћења земљишта.

Сматрамо да је неопходно изменити Закон о национализацији у делу који се односи на земљишта, у смислу давања могућности да корисник земљишта има право да пренесе право коришћења другом физичком или правном лицу. До доношења измена Закона о национализацији при издавању дозвола за градњу, било у редовном поступку или под посебним условима (легализације), интерни уговори о коришћењу права земљишта сматраће се као правно ваљани.

Поступак добијања урбанистичке дозволе која је неопходна за добијање грађевинске дозволе, траје недопустиво дуго и то је главни разлог дуготрајног чекања будућег инвеститора. Ретко који инвеститор чека две године да би почео градњу, па већина, због ове неажурности урбаниста, и не тражи урбанистичку и грађевинску дозволу, већ се упушта у "нелегалну" градњу. То за град, поред урбанистичког, представља и финансијски проблем, зато што у том случају инвеститор не плаћа ни своје обавезе према Дирекцији за изградњу града.

Како би се решио овај централни проблем у издавању грађевинских дозвола, поступак издавања урбанистичке дозволе мора се свести на само један орган, и то на Одељење за урбанизам Градског секретаријата при свакој општини. Пошто ће Генерални урбанистички план и регулациони планови већ садржати све услове и ограничења за изградњу у појединим деловима града, одељење за урбанизам ће моћи у року од неколико дана да изда урбанистичку дозволу уколико је пројекат у складу са постојећим планским актима.

На овај начин се избегава непотребно шетање предмета од одељења до секретаријата, од секретаријата до завода и назад, већ се све завршава у оном органу који је предмет примјо, чиме се отклања главни разлог бесправног градње.

Поступак добијања грађевинске дозволе треба временски ограничити на двадесет дана од дана подношења захтева као и добијање урбанистичке дозволе.

Такође је неопходно изменити Закон о планирању и уређењу простора и насеља и Закон о изградњи објеката у циљу укидања обавеза прибављања грађевинске дозволе за адаптације, реконструкције, промене намене простора и одржавање.

Питање земљишта заслужује посебну пажњу у делу обезбеђења финансијских средстава за потребе града. За уступање земљишта у државној својини, где је држава и корисник земљишта, треба извршити категоризацију тако да се поред критеријума комуналне опремљености земљишта посебно цени погодност локације. Уступање вршити лицитацијом под једнаким условима за све учеснике, тако да ће свако ко је заинтересован моћи да дође до локације, како за градњу стамбених објеката тако и пословних. На исти начин ће се омогућити градња на ексклузивним локацијама, уз поштовање амбијенталне целине и урбанистичких правила.

Новом категоризацијом земљишта, као и новом категоризацијом локација, створили би се услови за градњу инвеститорима свих нивоа платежне моћи. Задржала би се ексклузивност централних градских локација, која би са собом повукла и одговарајућу накнаду за такву локацију. Тиме би се створили услови за отварање ка новим гравитационим деловима града, где би грађани задовољили своје потребе.

Оваквим приступом створили би се услови за градњу стамбених објеката за све врсте инвеститора у зависности од финансијских могућности.

Тиме би се превазишао монополско-мафијашки однос који сада влада на стамбеном тржишту и елиминисао положај повлашћених државних и режимских предузећа, који им омогућава дизање цена станова до неслушених висина уз недефинисање рокова изградње, и на локацијама које одговарају једино извођачима радова.

Бесправна градња

Бесправна градња у Београду достигла је неслушени ниво, пре свега због тромости, неспособности и неажурности надлежних да реше основне услове градње. Дуг период у стамбеној политици покривао је само потребе становања процесног стандарда, занемарујући при томе све веће потребе за становима нижег и веома високог стандарда. Стварање услова и погодности за градњу није пратило измене друштвене околности и потребу за решавањем стамбеног и пословног простора који би задовољили елементарне услове рала и становања, као и потребу за стамбеним и пословним простором ексклузивног карактера, како по опремљености тако и по погодности локација. Поред изложеног, као узроке бесправне градње можемо набројати следеће:

– дуготрајна процедура прибављања урбанистичке дозволе,

– непостојање урбанистичких планова,

– велики број досељених лица без решених стамбених проблема.

Сви бесправно подигнути објекти морају се легализовати издавањем сталне дозволе за градњу, где постоје услови за то, или издавањем привремене дозволе ако не постоје услови за сталну дозволу. У оним деловима града где су инвеститори сами изградили инфраструктуру, неће се наплаћивати накнада за уређење грађевинског земљишта.

Опис поступка легализације

За легализацију објеката индивидуалне стамбене изградње надлежни су органи Скупштине градске општине. Они доносе:

а) програм легализације,

б) одлуке о начину вршења пописа и геодетском снимању објеката,

и) распис са роком за подношење захтева за легализацију.

Поступак легализације покреће инвеститор бесправно подигнутог објекта пред надлежним органом, тако што подноси захтев за попис објекта и геодетско снимање земљишта. Уз захтев инвеститор мора поднети извод из земљишне књиге, копију плана, обавештење о намени парцеле или урбанистичку дозволу ако је има, доказ о праву коришћења земљишта (власнички лист или решење о додели земљишта, или пресуду суда, или уговор о трајном уступању државине, или

сагласност носиоца права коришћења за инвеститора који има статус градитеља на туђем земљишту) и пројекат.

Овлашћено правно лице или формиране комисије врше попис и геодетско снимање објеката, преглед приложене документације, дају предлог да ли има основа за издавање грађевинске дозволе.

Надлежна општинска служба после прегледа предмета даје упут за:

1. Уплату накнаде за комунално уређење грађевинског земљишта Дирекцији за грађевинско земљиште са којом инвеститор закључује уговор.
2. За јавно предузеће за склониште, ради измирења обавезе према Закону о народној одбрани.

По извршеној уплати инвеститор са закљученим уговором са Дирекцијом за грађевинско земљиште врши достављање доказа о томе надлежном органу Скупштине општине која издаје одобрење за изведене радове на изграђеном објекту.

Завод за вештачење доставља записник са мишљењем о постојању или непостојању основа за издавање грађевинске дозволе, а ако основа постоји, Дирекција за грађевинско земљиште закључује уговор о накнади за комунално уређење грађевинског земљишта. По уплати инвеститора, предмет се доставља надлежној служби Скупштине града, где се издаје грађевинска дозвола по истим критеријумима као код стамбених објеката у погледу времена важења.

Скраћивањем поступка добијања урбанистичких услова, прихватањем интерних уговора о купопродаји национализованог земљишта, као доказ о решеним имовинско-правним односима над земљиштем, затим умањењем износа накнаде за уступање грађевинског земљишта, отклониће се узроци бесправне градње, па се може очекивати да ће нелегална градња бити занемарљива.

Упоредо са тим, мора се провести поступак легализације бесправних објеката, али исто тако ефикасно и ажурно као и издавање грађевинских дозвола. У принципу не би требало

Освајањем власти у Земуну, Српска радикална странка је своје програмске циљеве остварила домаћинским пословањем. Јавним радовима и отвореним конкурсима је ефикасно, брзо и квалитетно решила егзистенцију стотинама породица

У случају постојања урбанистичке дозволе, издаје се стална грађевинска дозвола, а уколико тога нема, издаје се привремена дозвола.

У поступку легализације органи урбанизма нису формирали тимове који би пратили поступак у посебним условима издавања грађевинске и употребне дозволе како то регулише Закон. Урбанизам није предузимао никакве организационе мере везане за легализацију и све време води поступак као при издавању редовне грађевинске дозволе.

За легализацију пословно-стамбених објеката и објеката чији су инвеститори правна лица надлежни су органи Скупштине града. Поступак легализације је следећи:

Захтев за легализацију доставља се Одељењу за имовинско-правне послове Скупштине града која то прослеђује Дирекцији за грађевинско земљиште, а Дирекција Заводу за вештачење где се врши грађевинско вештачење уз укључивање геодетског завода за снимање објекта и катастар подzemних водова.

да постоји битна разлика између добијања грађевинске дозволе и поступка легализације.

У поступку легализације битна разлика може постојати између легализације објеката који су подигнути на локацији која је обухваћена регулационим планом и објеката који су подигнути на локацији за коју још увек не постоји регулациони план. У првом случају може се издати грађевинска дозвола, односно употребна дозвола уколико је објекат завршен и ако су испуњени остали услови. У другом случају издаје се привремена грађевинска дозвола до доношења регулационог плана, односно до привођења земљишта намени, уколико је регулациони план предвидео неки други објекат на локацији где је изграђен објекат.

Приликом доношења регулационих планова водиће се рачуна о постојећем стању, како би што већи број објеката могао бити легализован. Од постојећег стања регулациони планови не одступати само у случајевима где је неопходна изградња важних инфраструктурних објеката или где бесправно изграђени објекат угрожава општи интерес.

Асфалтирање и изградња стајалишта за аутобусе у Првомајској улици, опонирање радикалске управе немарној и неспособној градској власти

III. САОБРАЋАЈ

У оквиру програмирања и планирања функционисања система саобраћаја у граду, размотрићемо три целине, које према најширој подели чине саобраћајну слику града. Према тој подели имамо три саобраћајне целине и то:

- превоз путника на територији града који обавља јавни градски саобраћај,
- управљање режимом саобраћаја и вођење саобраћајних токова на целој мрежи градских и приградских саобраћајница,
- режим и систем паркирања на територији града а нарочито у централној градској зони.

Узајамна повезаност ових саобраћајних целина је функцио-нална, тако да квалитетно функционисање или нефункционисање једне од њих, повлачи за собом рад осталих.

Превоз путника

Стање саобраћајног система, односно у оквиру њега стање јавног градског путничког превоза (ЈГП) једно је од битних обележја квалитета живота и рада на подручју града.

Градско саобраћајно предузеће "Београд" са дугом традицијом, преко 108 година постојања, одувек је било основна полуга и главни носилац система превоза путника-грађана на ужој и широкој територији Београда. Са својим подсистемима превоза: аутобуски, трамвајски и тролејбуски, ГСП "Београд" је обављао превоз 70-80% путовања која су се генерисала на мрежи линија превоза. Поред ГСП, у ЈГП данас учествују Ласта, ЖТО Београд, као и приватни превозници које је ангажовала Скупштина града почетком 1998. године.

Високи проценат учешћа ГСП у ЈГП града јасно предочава да је тешко наћи адекватну алтернативу овом превознику. Поред тога, треба имати у виду и достигнуту (организација, кадрови, простор-гараже итд.) специјализованост ГСП у обављању ове комуналне функције.

ГСП "Београд" организован је тако да има шест саобраћајних погона, и то четири аутобуска погона: Космај, Карабурма, Нови Београд и Земун. Трамвајски погон Централа и тролејбуски погон Дорћол. Поред ових саобраћајних погона, постоји Погон за одржавање и изградњу објеката и погон Ремонт. Радне

јединице су: Саобраћајна оператива, Завод за студије, Заједнички послови и Друштвени стандард

Саобраћајни погони

Сви саобраћајни погони организационо су подељени у две целине, то јест у два сектора: Сектор саобраћаја и Сектор одржавања.

У Сектору саобраћаја лоцирани су сви возачи погона. Реализацију пројектованог реда вожње по линијама и сменама проводи руководиоца Сектора саобраћаја преко организационе јединице зване Распоред (10-15 људи). У оквиру распореда (шеф Распоред) прави распоред свих возача по линијама и сменама за месец дана унапред. Све корекције распореда због боловања, изостанака, годишњих одмора, вежби итд, обављају се преко руководиоца Сектора саобраћаја (шеф саобраћаја) и Распоред. У оквиру Сектора саобраћаја раде референти саобраћаја (3-4 човека), као и инструктори рада возача (2-3 човека).

Референти саобраћаја обављају контролу изласка на линије, поштовање реда вожње, однос са путницима итд. Инструктори рада возача контролишу рад и руковање возача возилом (читање тахографских уложака, брзина кретања, удобност вожње итд.).

Радно време Сектора саобраћаја је сменско и траје од 0-24 часа.

Сектор одржавања подељен је на Превентивно и Корективно одржавање. У оквиру обе организационе целине постоје бригаде: механичара, бравара, електричара, лимара. Такође, у њихов састав улазе паркирери, гумари и чистачице.

Превентивно одржавање обухвата све послове везане за планско и редовно обављање дневног прегледа возила, првог и другог сервиса на возилима. Дневни преглед се обавља свакодневно над свим возилима и то ноћу (прање, чишћење, провера кочница, управљачког механизма, ниво уља, ниво расхладне течности, притисак у пнеуматичима, провера светлосне сигнализације). Први сервис се обавља на 2500-5000 км (замена уља, замена филтера, ситније интервенције на агрегатима) и други сервис се обавља на пређених 40.000 км и радони трају око два дана. (Другим сервисом обухваћени су сви послови са првог сервиса, ако има потребе замењују се делови управљачког и кочионог система, замена полуосо-

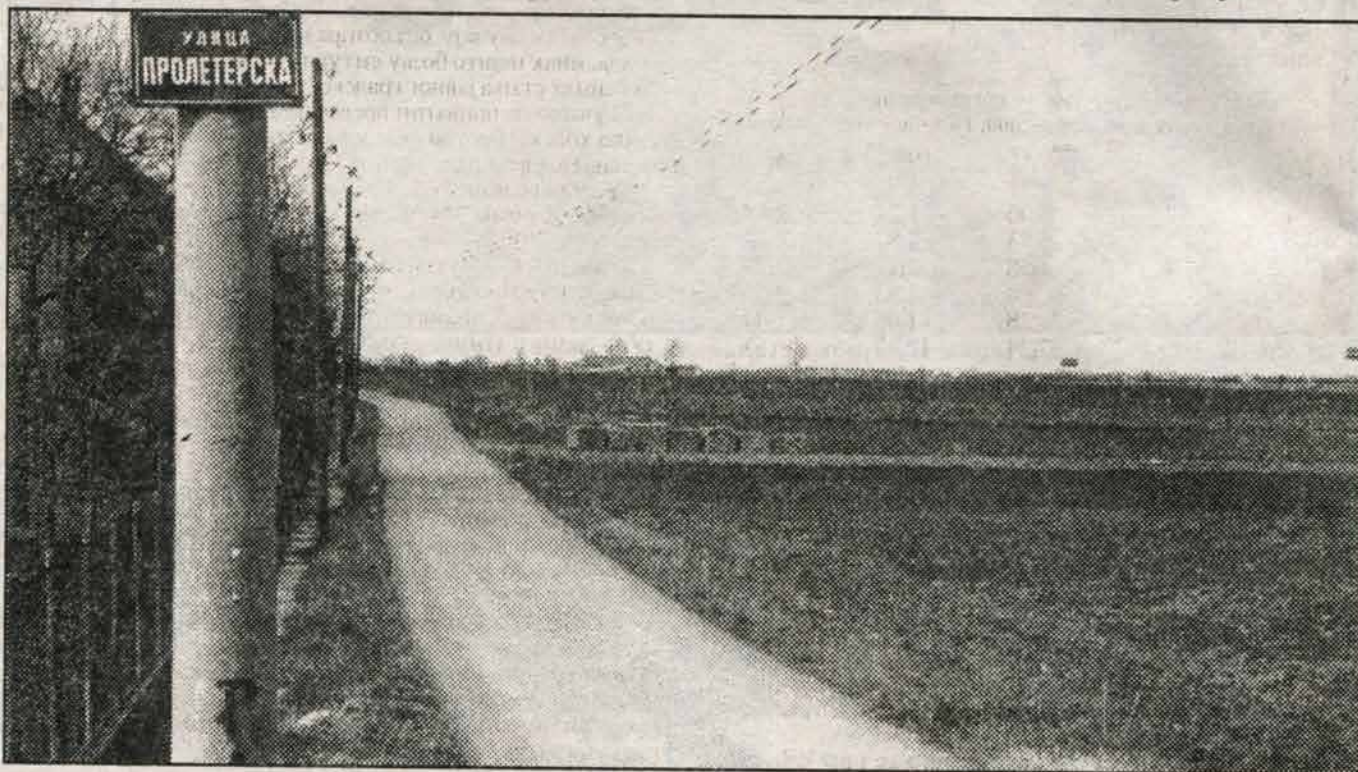
вина, подешавање рада мотора, замена мотора или средња оправка, обављају се лимарски и фарбарски радови). Генералне оправке возила, већи број, раде се ван ГСП, поверавају се специјализованим фирмама. Одређен број генералних поправки ради се и у ГСП. За аутобусе је прописано да се генералне поправки обављају на половини експлоатационог века возила, како би се одржала погонска спремност, за аутобусе ГСП то је четири године.

У протеклом периоду генералне поправки нису урађене на време. Такође, неизвршавање планираних радова у превентивном одржавању, углавном на другом сервису, довели су до следећег: смањења расположивог броја возила за саобраћај, смањење поузданости рада у току дана (велики број искључена у току дана због кварова, што директно нарушава извршење реда вожње) и изазивање високих трошкова експлоатације.

Сектор реда вожње врши израду реда вожње за све саобраћајне погоне.

То значи да практично поставља целокупну организацију функционисања саобраћаја возила ГСП. Врши се израда зимског и летњег реда вожње (радни дан, субота и недеља). Зимски ред вожње важи од 1. 9. текуће године до 1. 7. наредне године. Летњи ред вожње израђује се и важи за месеце јул и август. Планирање капацитета, корекције свих саобраћајно експлоатационих параметара, све врсте захтева грађана, редукције због недостатка горива или возила обављају се у оквиру служби Сектора реда вожње.

Сектор за унутрашњу контролу безбедности саобраћаја обавља све послове (преко својих референата по погонима и служби) које прописује ЗОБС. Евиденције саобраћајних незгода, израда свих врста извештаја (месечни, шестомесечни и годишњи), оцене кривиче учесника у саобраћајним незгода-

Километри асфалтираних путева и улица у насељу Добановци

Саобраћајна оператива

Саобраћајна оператива обавља планирање, конкретну израду и спроводи реализацију реда вожње свих саобраћајних погона у ГСП. Саобраћајна оператива је организационо подељена у три сектора, и то: Сектор за управљање саобраћајем, Сектор реда вожње и Сектор унутрашње контроле безбедности саобраћаја.

Управљање, регулисање и контролу саобраћаја ГСП обезбеђује Сектор за управљање саобраћајем, у оквиру кога су диспечерски центар, служба отправника, служба контроле, односно заштите прихода (ревизори) и Служба теренских мајстора.

Отправници у отправничкој служби по терминусима прате реализацију планираног реда вожње и по потреби врше мање корекције. Поред тога, воде целокупну евиденцију о оствареном обиму посла по линијама.

Диспечерски центар је један од важнијих делова у систему управљања, регулисања и контроле саобраћаја. Диспечерски центар прима све захтеве за интервенције на контакт-ној мрежи, вучу покварених возила која нису могла бити оспособљена на терену, такође све догађаје везане за промене на линијама, саобраћајне удесе, застоје итд. Центар функционише 24 часа и налази се у сталној вези са руководством предузећа.

ма, предлоге мера за повећање безбедности саобраћаја, алко тестирање возача итд. У оквиру сектора је и психо лабораторија која сходно законским прописима врши психо прегледе возача који су редовни (сваке три године) или могу бити ванредни. Такође, приликом пријема сви пролазе психо преглед.

Погон за одржавање и изградњу објеката

Погон за одржавање објеката обезбеђује исправност и поузданост снабдевања електричном енергијом трамвајске и тролејбуске контактне мреже. Такође, врши отклањање свих кварова на контакт-ној мрежи и постројењима – подстанцима.

Одржавање пруга и пружних постројења, грејање радних просторија и транспорт, такође су у надлежности овог погона. Врши постављање и одржавање станичних објеката (стубови, печурке, израда платоа итд.).

Погон ремонт

У оквиру погона ремонт обављају се комплетни (мотор, каросерија) ремоти аутобуса, тролејбуса и трамваја. Погон је опремљен свим потребним машинама и постројењима за обављање свих механичарских, стругарских, браварских, лимарских, фарбарских и низ других послова. Могућности погона ограничене су са аспекта капацитета.

Показатељи који ће бити презентовани односе се на пословање ГСП у 1996. години, и биће поређени са подацима из 1999. године и неким подацима из прва четири месеца 2000. године. Врсте и обим података из 1996. године могуће је у целини приказати, међутим податке из 1999. године могуће је дати у мањем обиму јер годишњи извештај, који је рађен 1999. године, урађен је само за чланове Управног одбора. Подаци из 1996. године корисни су и из разлога сазнања какво је било целокупно стање у ГСП Београд пре доласка Српског покрета обнове на кормило града.

Број возила у раду 1996–1999–2000. године

Погон	1996.	1999.	2000/4
Централа	112	81	81
Дорћол	81	59	54
Карабурма	189	92	84
Космај	122	59	42
Н. Београд	183	73	67
Земун	103	44	37
Укупно	790	408	365

Пређени километри по погонима просечно четири месеца 1996–1999–2000. године у милионима

Погон	1996/4	1999/4	2000/4
Централа	3,21	1,97	1,51
Дорћол	2,00	1,24	1,11
Карабурма	6,53	2,87	2,52
Космај	4,58	2,11	1,70
Н. Београд	6,64	2,53	2,33
Земун	4,28	1,65	1,44
Укупно	27,24	12,37	10,61

Поређењем података јасно се уочава над основних показатеља функционисања саобраћаја. Просечан број возила у раду 1999. године био је за око 49% мањи у односу на 1996. годину. У прва четири месеца 2000. године овај негативни тренд се наставља, тако да је број возила, у односу на 1996. годину, опао за око 54%. Када је у питању број остварених километара и када се компарација врши по истом принципу, ситуација је још драстичнија. Број пређених километара у 1999. години опао је за 55%, у прва четири месеца 2000. године овај број пређених километара опао је за 61%.

У 1996. години ГСП је остварио 81,3 милиона километара, а у 1999. години 37,2 милиона километара, што је смањење око 55%. Број превезених путника у 1996. години, реално, око 650 милиона путника (податак у извештају за 1996. је 850 милиона). Просечно радно време возила износило је око 14,6 часова, број возила у инвентару је био око 1200, док је просечно радило (лето, зима, субота, недеља, празници итд.) током целе године 790 возила. Радним данима тај број је износио преко 900 возила. Садашња превозна способност ГСП са 349 возила (број возила у раду април 2000. године) у просеку износи око 250–260 милиона путника годишње, или дневно око 700.000 путника.

(У Београду се појављује просечно дневно око 2,3 милиона путника).

У 1998. години градска влада је наручила израду елабората "Концепција организовања и власничке трансформације јавног градског саобраћаја у Београду" (елаборат је израдила фирма "FACTIS и BC EXCEL", елаборат је коштао 450.000 динара), који је негативно оцењен од стручне и научне јавности, као и од старог Управног одбора ГСП-а и Самосталног синдиката ГСП-а. Основне примедбе биле су: са правног аспекта трансформација није утемељена на нормативној основи, дакле, супротна је Закону о јавним предузећима, комуналним делатностима и средствима у својини Републике Србије; овај елаборат не гарантује ефикасније и рационалније пословање; из угла посматрања путника, односно корисника услуга ГСП "Београд" и приватни предузетници не раде са истим ценама превоза, истим врстама карата, као и редом вожње и типовима возила.

Од елабората се врло брзо одустало, с обзиром да је настала велика полемика у средствима информисања која је у многоме скренула пажњу на суштину израде и примене елабората, а то је функционисање ГСП "Београд" као комерцијалне фирме и, евентуално, продаја одређених делова овог предузећа "неким" партнерима.

Стога, важно је поменути да све што је градска влада радила по питању сређивања стања у јавном градском превозу, ипак је резултирало искључиво личном добити појединих функционера Српског покрета обнове, а, са друге стране, посилац јавног градског превоза, Градско саобраћајно предузеће "Београд", све више је пропадало и узроковало хаотичну ситуацију на улицама града.

Укључивање приватних превозника у систем јавног градског превоза

Ако данас узмемо да у Београду ради 500–600 приватних аутобуса и да њихово радно време није 14,5 часова, али узмемо као да јесте, они дневно могу да превезу један до 1,2 милиона путника.

У збиру гледано, ГСП и приватни превоз има могућности да превезе 1,7 до 1,9 милиона путника дневно. Да је ова претпоставка тачна (мисли се на приватне превознике), имали би у сваком случају, без обзира на разлику понуде и потребе града, ипак нешто бољу ситуацију у вршним часовима. Из садашњег стања јавног градског превоза путника, можемо да закључимо да приватни превозници возе по свом плану рада (како хоће) и број возила у раду није 500–600, већ је тај број мањи. Такође и радно време приватних превозника је краће.

У 1996. години ГСП је имао у инвентару 1208 возила, од тога 197 трамваја, 134 тролејбуса и 877 аутобуса. Просечна старост возног парка била је 8,4 године: трамваја 12,3 год, тролејбуса 10,8 год, аутобуса 7,1 год. Већ средином 1998. године било је потребно заменити око 770 возила, све тролејбусе (130) и 640 аутобуса, трамваји тада просечно стари 12,5 година. У 1998. години у инвентару је било 1.189 возила.

У априлу 2000. године ГСП има у инвентару око 1.100 возила. Око 180 трамваја старо је преко 14 година (20 нових трамваја није рачунато). Од 116 тролејбуса десетак је генерално поправљено, а остали су такође стари преко 14 година. Аутобуса око 100 до 150, стари су између 1–3,5 година, остали аутобуси (око 650) стари су преко 10 година. Када се има у виду овај груби преглед стања возног парка ГСП (године старости возила) 1998. па до 2000. године, лако може да се оцени рад и залагање свих субјеката у чијој је надлежности ГСП (првенствено Градска влада).

У 1996. години продато је 3,7 милиона маркица за запослене, што износи просечно месечно 308 хиљада. Повлашћених маркица укупно је продато у 1996. години 2,35 милиона, што просечно месечно износи 195 хиљада. Укупан број пролатих маркица (3,7+2,35) износи преко шест милиона маркица у 1996. години.

Вредност марке у 1996. години била је 3,4 динара.

На бази ових финансијских података и показатеља из саобраћаја може да се створи реална полазна слика о садашњем и будућем раду ГСП, као и о мерама које је могуће предузимати да би се стање побољшало.

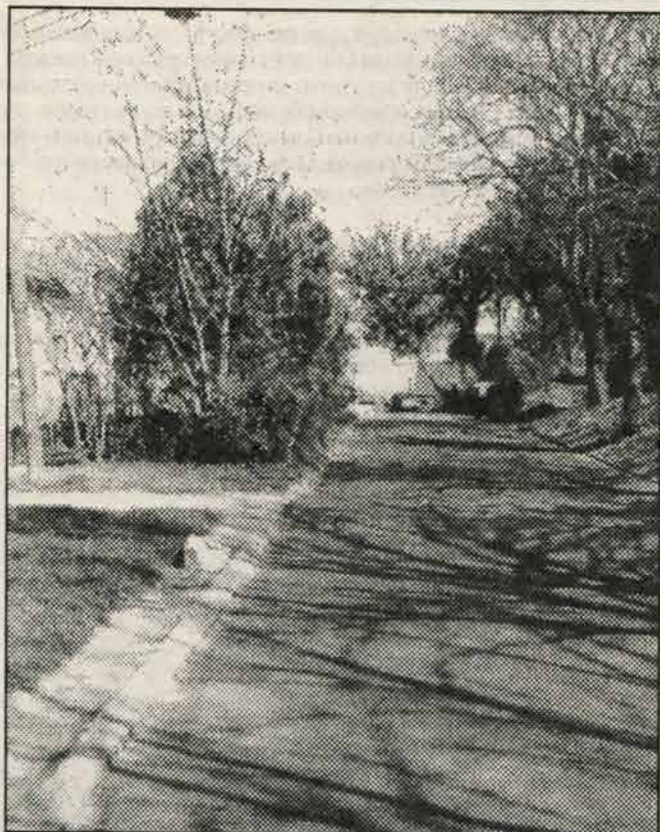
Приход од ЈТС	98.105.853 ДМ
Приход од лисних карата	15.241.396 ДМ
Остали приходи	9.001.623 ДМ
Пословни приход	124.818.030 ДМ
Приход од дотација	79.896.264 ДМ
Укупан приход	202.245.138 ДМ
Укупан расход	227.736.211 ДМ
Губитак	25.491.074 ДМ

У 1996. години ГСП је био дотиран са близу 80 милиона марака, што је у односу на укупан приход било око 40%. За бруто личне дохотке утрошено је 76 милиона марака, резервни делови 59 милиона марака, нафта 24 милиона марака, електрична енергија за вучу 2,73 милиона марака, ауто гуме 8,36 милиона марака итд.

Пређени километри укупно 81,7 милиона, трамваји 9,63 милиона, тролејбуси 5,97 милиона и аутобуси 66,0 милиона. У 1999. години пређено је укупно 37,1 милиона километара. Трамваји 6 милиона километара, тролејбуси 3,72 милиона километара и аутобуси 27,4 милиона километара.

У 1996. години у ГСП "Београд" било је запослено око 8.700 радника. Од тога броја возача је било 3.800 по погонима и 2.300 радника у одржавању по погонима.

Улица Сибињанин Јанка, у старом језгру Земунa, асфалтирана после изградње канализационе мреже, доласком српских радикала на власт

У априлу 2000. године у ГСП "Београд" било је запослено око 6.500 радника, од тога 2.500 возача.

Укључивање приватних превозника у систем јавног градског превоза, актуелна градска власт оправдава тврђом да се у овој делатности може пословати на комерцијалној основи, што је апсолутно (показало се) погрешно, из више разлога: опште ограничење цена превоза; експлоатација линија јавног превоза; повлашћене цене превоза за одређене категорије путника (студенти, пензионери и сл.)

Да је ово тачно, показала су и искуства европских и светских земаља. Тако је пре десетак година у већини градова Велике Британије и Сједињених Америчких Држава уведена дерегулација јавног градског превоза, која је дала негативне резултате, па се вратило на почетак. Дакле, предузеће јавног градског превоза не може пословати на комерцијалној основи, већ мора имати јавну економску подршку.

Главни разлози враћања на почетак су: јавни градски превоз претрпео је смањење прихода услед губитка путника и повећање трошкова; приватни превозници нису могли да понуде интегрисану мрежу, координисане линије, ред вожње.

Примера ради, дерегулација јавног градског превоза у градовима Велике Британије дала је катастрофалне резултате због: цене превоза су расле, што је директно погодило оне категорије грађана са ниским примањима; у великим градовима се водио прави "рат" међу приватним предузећима искључиво манипулацијом ценама; број путника у јавном градском превозу је драстично падао; број запослених и њихове зарде су драстично падале, што је условило разбијање радничких синдиката.

На сличан начин (ако не и истоветан) показао се и приватни превоз у Београд.

Узимајући све ово у обзир, као и реални друштвено-економски контекст у коме се налази цела наша заједница, нужно је прибећи рационалним и остварљивим мерама које би унапредиле функционисање целог система превоза путника на територији града.

Ове би мере значиле: увођење јединственог тарифног система којим би били обухваћени ГСП "Београд", Ласта, АТП

Панчево, железница и приватни превозници. Међутим, тако организован превоз путника свакако би значило да би носилац функције јавног градског превоза био ГСП "Београд", а приватни превоз би био интегрисан у систем превоза који организује ГСП "Београд". У првој фази би то значило: распоређивање и планирање возила по линијама, заједнички редови вожње, контрола саобраћаја и путника, отправљање возила на терминалима по реду вожње, диспечерски центар, као и низ других техничко-административних послова везаних и за возаче и за саобраћај.

Карте за превоз биле би јединствене за све учеснике ЈТС, али са различитим ценама, по зонама. Секретаријат за саобраћај би обављао све послове око карата преко одговарајућих служби ГСП "Београд" за све чланове ЈТС. Наплату карата обављали би кондуктери у возилима и на терминусима.

Наведене мере, као и друга питања која би се појавила разрадом појединости, биле би обрађене од стране Градског секретаријата за саобраћај и свих надлежних органа и институција.

Управљање режимом саобраћаја и вођење саобраћајних токова

Следећи важан сегмент у саобраћајном систему града јесте: управљање и вођење саобраћајних токова на мрежи градских саобраћајница. У оквиру овога вида управљања најзначајније место има систем светлосне организације (семафори).

На територији града постоји близу 400 семафоризованих раскрсница. Велики број ових раскрсница подељен је у више зона аутоматског управљања светлосним сигналимa. Централна градска зона обухваћена је са две најважније зоне – зона Калемегдан–Теразије и зона Славија. Остале раскрснице, које нису обухваћене зонском контролом, или раде индивидуално или су координисане по потезима (линијска координација).

Основна карактеристика рада светлосних сигнала у зонама аутоматског управљања, на координисаним потезима као и индивидуалним раскрсницама јесте да раде у фиксним програмима (фиксни режим рада). То значи да нема промена дужине трајања циклуса, промена плана фаза и дужине трајања зеленог светла. Све ове промене могу ручно да се обављају. Међутим, за променљив и динамичан саобраћај града у року од 24 часа, овакав начин управљања саобраћајем је крут и нефлексибилан. То изазива следеће негативне ефекте на мрежи градских саобраћајница: повећане временске губитке на раскрсницама, смањење брзине кретања, повећану потрошњу горива и повишено аерозагађење.

Да би се донекле ублажили сви ови негативни ефекти, који произилазе из неадекватног рада светлосних сигнала, потребно је извршити следеће:

У првом кораку извршило би се осавремењавање система аутоматског управљања светлосним сигналимa у зонама Теразије–Калемегдан и зона Славија. Модернизован систем би практично пратио обим, брзину и усмереност саобраћајних токова на мрежи улица у ове две зоне управљања. На бази тих параметара, аутоматски би се вршио избор оптималног програма рада светлосних сигнала. Систем би имао могућност избора од 6 до 12 програма (планова темпирања) који би били пројектовани на бази снимљених обима саобраћајних токова. Програми би били различити по дужинама трајања циклуса, трајања рада сигнала и примењивали би се 24 часа у току дана. (Прилагођавање рада светлосних сигнала захтевима саобраћаја).

Применом оваквог система рада светлосних сигнала на мрежи (зоне Калемегдан–Теразије и Славија) остварило би се низ погодности, односно смањили би се губици, повећала брзина саобраћајног тока, смањила потрошња горива и смањило аерозагађење.

У оквиру овога система управљања интегрални елемент истог би био и систем који би обухватио увођење ЈТС на делу мреже у ове две зоне.

Режим и систем паркирања

Када је реч о простору за паркирање у централној градској зони, може се рећи да је главни елемент, који се јавља као константна, наслеђена структура и расположива величина, простор који може да се користи за паркирање.

Фактори који утичу на стање паркирања у граду су цена погонског горива и ефикасност и стање јавног градског саобраћаја. Повољна цена горива и некавалитетан јавни саобраћај повећавају број индивидуалних возила на уличној мрежи, што се директно, у крајњој истанци, одражава на мирујући саобраћај (паркирање).

Под оваквим околностима централна градска зона, због своје огромне пословне атрактивности, практично бива загушена саобраћајним токовима из чега и произилазе непрестив захтеви корисника за паркирањем. Коначна слика централне градске зоне је да су све расположиве градске површине: улице, тротоари, паркови, улази у зграде итд. закрчени паркираним возилима.

Прва програмска мера од које треба почети разрешења проблема паркирања је израда студије везане за проблематику паркирања у централној градској зони.

Тако би се у потпуности сагледале просторне могућности

Имајући у виду општу беспарицу и чињеницу да је домаћа привреда врло слаба и да се то директно одражава на висину прихода града, једини закључак који се сам по себи намеће је да град мора драстично смањити расходе у свим областима и да мора обезбедити додатне изворе прихода. Да последња реченица не би звучала као често понављана фраза потребно је објаснити где има простора уштедама, а где се могу обезбедити нови приходи.

Приходи града

Према Закону о локалној самоуправи граду припадају приходи од пореза, такси, накнада и осталих јавних прихода. Висина, начин наплате и учешће града у подели ових прихода утврђује се посебним законом, што значи да град не може утицати на остварење прихода по овом основу. Поред овога, закон предвиђа и локалне јавне приходе, које град самостално, у оквиру закона, утврђује и наплаћује.

Локалне комуналне таксе

Полазећи од чињенице да се Одлуком Скупштине града о комуналним таксама за територију града Београда регулише инструментариј који обезбеђује значајан износ сред-

Првомајска улица, бисер у круни општине Земун, урађена по високим стандардима

централне градске зоне из чега би произишло неколико варијанти разрешења проблема паркирања.

Поред конкретних решења која би проистекла из студије, тачно би се сагледало стање и могућности са којима располаже град (за дужи временски период), када је у питању простор за паркирање.

IV. ФИНАНСИЈЕ ГРАДА

Појам градских финансија не може се свести само на буџет града за наредну годину, већ се тај појам мора узети у много ширем смислу. У градске финансије спадају и приходи и расходи градских комуналних предузећа и установа, или боље рећи њихови финансијски губици; ту је и читав систем наплате комуналних услуга, као и неискоришћени ресурси који могу донети велики приход, а и читав низ одлука и систематских решења из области (нпр. урбанизам) које су од виталног интереса за функционисање града спада у домен финансија само зато што онемогућава град да слободно користи своје ресурсе.

става како за финансирање потреба на нивоу Скупштине града, тако и за финансирање потребе на нивоу општина, сматрамо да је неминовно размотрити следеће сегменте Одлуке у погледу изнајмања инструментарија за реалније остварење наплате и расподеле средстава између: Републике, Града и градских општина.

Висина комуналне таксе зависи од зоне у којој се налазе објекти, површине, предмета, односно услуге коју обављају. У контексту тога, неминовно је извршити регруписање улица, по зонама, како би се постигла доследност у валоризовању овог критеријума. Ради илустрације, сматрамо да би требало регруписати улице код зоне 1 и 2 и на тај начин реалније оптеретити објекте, односно трансакторе комуналним таксама.

Потребно је сагледати периодичку наплате таксе, при чему треба аплицирати месечну, односно дневну периодичку и прецизно је одредити по тарифним ранговима.

Да би се стимулисао систем донаторства и спонзорства при финансирању потреба од интереса за град Београд, односно општине, потребно је припремити диференцирани механизам делимичног ослобађања плаћања таксе у зависности од

Пијаца у насељу Сава Ковачевић: једна од реновираних земунских пијаца под општинском управом

квантитативног односа улога донаторства, односно спонзорства према износу таксе.

Тарифни рангови по зонама нису засновани на одређеној математичкој доследности. Стога би требало сагледати релативне односе по зонама у оквиру једног тарифног ранга, као и однос између прве и последње зоне. У контексту овога, инконтрибилно је да се код појединих тарифних рангова различите зоне истоветно вреднују, односно аплицирају при наплати таксе.

Код радњи и других продајних објеката, који поред штампе, књига, часописа продају и другу робу, требало би размислити редукацију комуналне таксе за коришћење простора на јавним површинама или испред пословних просторија и то тако што би требало увести и додатне критеријуме, јер је нелогично да се код тарифног ранга 1 врши редукација за 50% обавеза само из разлога што радња продаје и књиге, односно дневну штампу.

Евидентно је да измена висине таксених тарифа није вршена уредно на почетку новог обрачуног периода (године), па су изгубљена значајна средства током 1995, 1996, 1997. и 1998. године. Да би се елиминисао систем доношења ад хок одлука потребно је сагледати механизам индексирања корекције комуналних такси за наредни период са растом цена на мало.

Приходи јавних комуналних предузећа

Већина градских комуналних предузећа данас послује са огромним финансијским губицима. Једино што их одржава су дотације из градског буџета. Финансијски губици су најизраженији баш у највећим предузећима, као што су ГСП или Београдски водовод и канализација итд. Ова предузећа нису у стању да из сопствених прихода покрију чак ни текуће трошкове, а о улагањима и инвестицијама нема ни говора.

Поред лоше економске ситуације, постоји неколико других, субјективних разлога за овај велики градски проблем. Пре свега, то је дугогодишња запуштеност предузећа, и то још из времена много боље економске ситуације. Затим,

дуготрајно уништавање комуналних предузећа изнутра у смислу поткрадања основних средстава предузећа или резервних делова, набављање резервних делова или другог материјала преко привилегованих посредничких фирми уз високе провизије (случај Форца импекс), нерационално трошење новца на луксуз уског круга људи, пословни потези који се повлаче на штету фирме, али уз високе провизије итд.

Протеклих година оваквих примера било је нажалост много и они се односе на ситан и крупан криминал унутар предузећа. Међутим, свака озбиљна и одговорна власт може лако изаћи на крај са овим проблемом. Што се ситног поткрадања тиче, градска власт треба да ускрати могућност таквог деловања, тако што ће нпр. приватним предузећима поверити одржавање оних делова комуналног система где су могућности поткрадања највеће. Затим се мора строго контролисати оправданост трошења новца и тако увести гвоздена финансијска дисциплина. Према садашњим проценама, због нерационалног трошења и малверзација Београд изгуби око 30% од укупно оствареног прихода годишње, што је огроман износ.

Посебан проблем у остварењу прихода јавних комуналних предузећа представља систем обједињене наплате комуналних услуга преко уплатнице "Инфостана".

Често се дешава да грађани не плате зато што им је погрешно обрачунао износ дуговања па се онда дуг према Инфостану нагомљава, а као последица тога комунална предузећа остају ускраћена за новац који им припада.

Због тога сва комунална предузећа морају самостално наплаћивати сопствене услуге, што ће сигурно значити повећање остварења прихода и без повећања цена. У том случају новац стиже директно на рачун предузећа без икаквог задржавања, а само предузеће ће самосталном наплатом сопствених услуга повећати проценат наплате јер је директно заинтересовано, за разлику од "Инфостана".

У области комуналних делатности значајно растерећење истрошеним комуналним предузећима могу значити приватна предузећа. Међутим, краткотрајна пракса са приватним

превозницима у Београду претворила се, нажалост, у своју супротност. Укључивање приватних предузећа у обављање комуналних делатности не сме бити на штету комуналних предузећа, јер ће их то одвести у сигурну пропаст. То би изазвало колапс целокупног комуналног система, зато што он почива на великим комуналним предузећима. Учесће приватних предузећа у комуналној делатности мора се допуњавати радом јавних комуналних предузећа. Тек тада би то значило олакшање за јавна предузећа.

Легализација

У Београду постоји велики број бесправно подигнутих објеката. Процењује се преко сто хиљада. О узроцима бесправне градње било је речи у одељку о урбанизму, тако да се овде легализација бесправно подигнутих објеката посматра као огроман финансијски ресурс.

Поступак легализације објеката је веома сличан редовном поступку добијања грађевинске дозволе, тако да је и у поступку легализације обавезно закључење уговора са Дирекцијом за градско грађевинско земљиште којим се утврђује висина накнаде која се плаћа за коришћење градског грађевинског земљишта. Ови износи нису симболични и помножени са бројем објеката и њиховом квадратуром добија се огроман, чист приход за град Београд.

Због тога је неопходно што пре озбиљно почети са легализацијом свих бесправно подигнутих објеката који се могу уклопити у постојеће или будуће урбанистичке планове, како би се на дужи период обезбедио респектабилан извор прихода.

Уступање градског грађевинског земљишта

Београд располаже великим површинама неискоришћеног градског грађевинског земљишта. Један од главних разлога је постојање старих детаљних урбанистичких планова који предвиђају изградњу објеката које нико не жели да гради, или су се околности толико промениле да би градња тог објекта била потпуно неоправдана. Ту свакако треба као разлог навести и корупцију која је одувек присутна у овој области.

Међутим, изменом постојећих урбанистичких планова и много либералнијим приступом додели градског грађевинског земљишта град би себи створио услове за много већи приход од ове делатности него што је данас. Тада би се на јавној

лицитацији нудиле локације за разне врсте објеката, стамбене, пословне, комбиноване, индустријске итд.

Градски буџет

Кроз структуру расхода буџета града, јасно се може уочити неусклађеност између жеља и могућности владајућих градских структура. Буџет града је најбољи пример аутизма градске владе и неприхватања реалности драстично смањених прихода, који више не могу покрити све наслеђене привилегије из времена административног управљања свим друштвеним делатностима.

Начин коришћења буџетских средстава је рецидив из времена социјалистичке изградње, када је једна владајућа партија усмеравала целокупан друштвени живот, а буџет је коришћен као инструмент спровођења идеја владајуће гарнитуре. Намере садашње владајуће гарнитуре су у том погледу остале потпуно исте.

Све институције и манифестације, чији је оснивач град Београд, а немају чисто комуналну функцију, задржане су, а њихово финансирање врши се углавном из буџета града. Разлика је само у томе што је у времену ранијег политичког система градски буџет могао привидно да поднесе толики расход, а да се то не одрази на одржавање комуналног система, док данас не постоји чак ни тај привид.

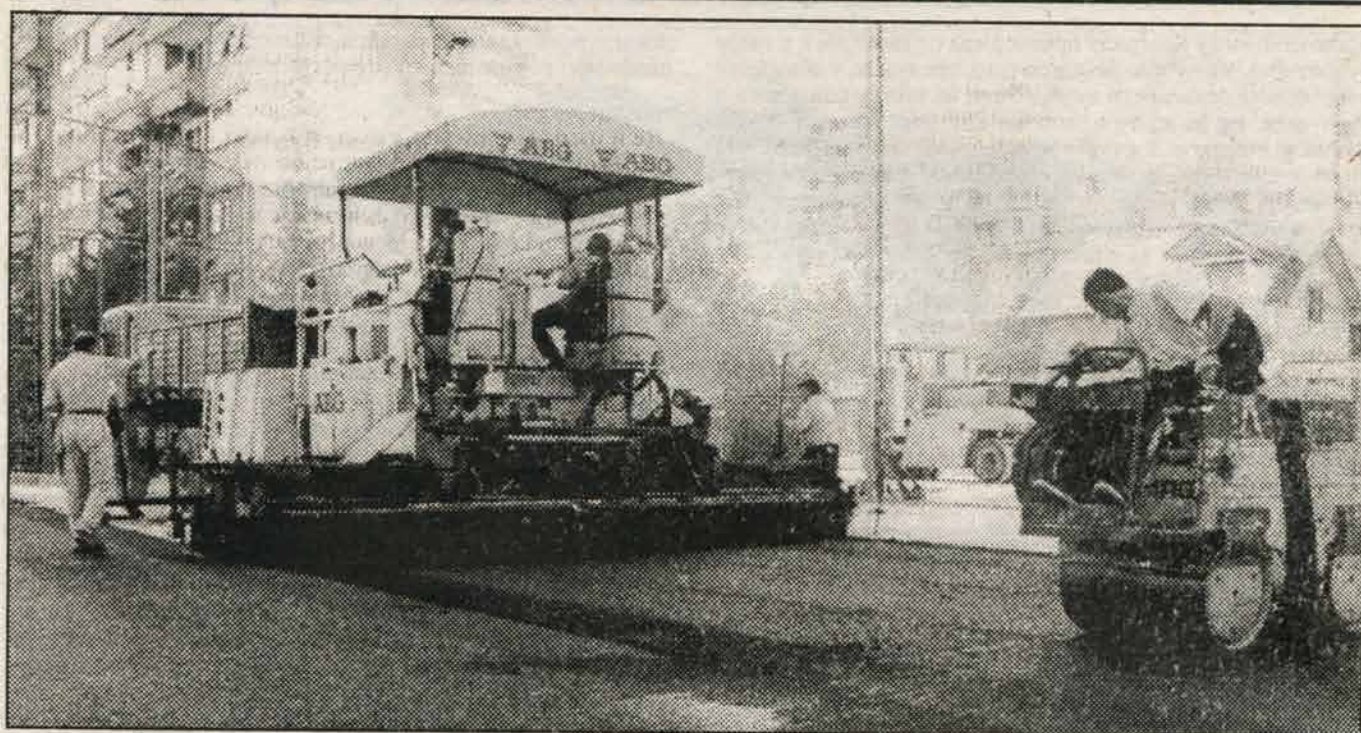
Због тога је неопходно хитно и драстично редуковање буџетских корисника. Са тог списка морају се изоставити све организације и манифестације које нису од непосредног интереса за Београд, а посебно организације које није основао град Београд. Ова радикална мера, нажалост, не може се провести "преко ноћи", а да то не изазове негативне последице на другој страни (незапосленост и пропадање имовине ипр.). У тој ситуацији једини начин да се смање буџетски расходи и истовремено избегну све негативне последице, јесте продаја или уступање објеката и установа које је град у прошлости основао, а данас, у условима опште беспарице, представљају чист луксуз за град. Оне установе које би и поред овога остале на терету града, претрпеле би темељну реорганизацију у циљу рационализације њиховог пословања.

Провођењем ове мере град више не би издржавао многе спортске центре, телевизију "Студио Б", "Београдске новине", многе друштвене организације и "удружења грађана", хуманитарне организације и сл. Сва уштеђена средства град би преусмерио на изградњу и одржавање комуналне инфраструктуре.

Насеље Бусије, настало уступањем општинског земљишта, сада броји око 1700 породичних кућа, а општина Земун је урадила водоводну мрежу, уредила путеве и приводи крају електрификацију насеља

Општина Земун је јавним радовима, искључиво преко конкурса, које је финансирала из буџета и од продаје плацева, потврдила да је домаћинско пословање највећи интерес успешне локалне власти

ктуре, што јесте примарна дужност града као јединице локалне самоуправе.

У циљу провођења оштре финансијске дисциплине, град мора спровести још неколико мера.

Евидентно је да су у досадашњој пракси у оквиру прибављања средстава у општем и посебном делу буџета за посебне и друге намене, поједини функционери Скупштине града склапали уговоре са домаћим или страним лицима, при чему је било и штетних уговора. Такав случај се десио и недавно када је склопљен уговор са партнером из Израела. Да би се избегло прибављање средстава из "додатних извора", при чему се генеришу штетне последице по град Београд, а и шире, неминовно је по сваком предлогу, а на бази прибављеног мишљења надлежног скупштинског савета, доношење одлуке Извршног одбора или другог органа Скупштине града.

Чињеница је да се средства утврђена Одлуком о буџету града Београда за 1999. годину, као и приходи које буџетски корисници остваре при обављању активности из своје надлежности, распоређују по конкретним наменама годишњим финансијским планом прихода и расхода. Уколико буџетски корисник не донесе годишњи финансијски план прихода и расхода, има могућност да добије средства месечно, осим за зараде запослених, у висини до 30% од предвиђене суме утврђене по равномерној динамици која му припада. У контексту тога, неминовно је обавезно доношење годишњег финансијског плана прихода и расхода од сваког буџетског корисника, јер у противном последице неблаговременог доношења годишњег плана сноси грађани и запослени код буџетског корисника. Стога је логично што се због неодговорног понашања појединих буџетских корисника рефлектују слабости у раду и односу према грађанима, који користе њихове услуге или извршавају своје обавезе.

Закуп пословног простора

Приход од закупа пословног простора може се вишеструко повећати не повећањем цене закупа, већ провођењем неколико мера које су се већ показале делотворним на примеру општине Земун.

Град Београд располаже огромним фондом пословног простора, посебно у централним градским општинама. Само општина Стари град располаже са 180.000 м² пословног простора, углавном на врло атрактивним локацијама. Градски

фонд се процењује на преко 500.000 м² пословног простора разне намене.

Међутим, и у овој иначе врло профитабилној делатности, рецидиви из времена социјалистичке изградње знатно умањују приходе. Правило је да најбољи пословни простор користе друштвене организације које су у прошлости биле битне полуге у остварењу интереса партијске структуре. Оне су на коришћење добиле пословни простор много веће квадратуре него што им је потребно, а вишак простора издају у подзакуп и тако се издржавају. Поред тога што толерисање ове појаве нема упориште у пословној логици, она се мора и санкционисати зато што је противзаконита. У свим сличним случајевима мора се раскинути уговор о закупу са формалним закупцем и испразњени пословни простор издати другом заинтересованом лицу које да најповољнију понуду на конкурс.

Међу корисницима пословног простора налази се и знатан број правних лица која су ослобођена плаћања по разним основама, од којих су неки одавно престали да постоје. Зато је неопходно преиспитати оправданост задржавања статуса привилегованих корисника понаособ, а у случају злоупотребе тог статуса мора се раскинути уговор о додели простора на коришћење.

Повећање прихода од закупа пословног простора може се обавити повећањем процента наплате, који се ретко креће преко 60 процената, ригорозном контролом уплата сваког закупа појединачно. Ово је посебно важно због тога што се цене закупа одређују одлуком Скупштине града и увек су знатно испод цена које се постижу у приватном (тржишном) аранжману. Због тога би, такође, требало омогућити предузету за газдовање пословним простором да расписивањем конкурса за доделу пословног простора изабере понуђача који понуди највишу цену закупа.

Провођењем ових мера приход од закупа пословног простора вишеструко би се повећао, а самим тим и буџетски приход, јер град и предузеће за газдовање пословним простором деле приход у односу 60 процената у корист градског буџета и 40 процената у корист предузећа.

Финансије градских општина

Одлуком о обиму средстава за вршење послова града и градских општина и утврђивању прихода који припадају граду, односно градским општинама, предвиђен је начин расподеле

остварених прихода између града и односних општина по основу: локалних комуналних такси, наплате накнаде за коришћење градског грађевинског земљишта, наплате накнаде за коришћење комуналних добара од општег интереса, наплате накнаде за изградњу, одржавање и коришћење локалних путева, улица и других јавних објеката од значаја за град, концесионе накнаде за обављање комуналних делатности, продаје државног капитала јавних предузећа чији је оснивач град, пореза на промет производа и услуга. Начин расподеле прихода не врши се на бази унапред утврђених одређених критеријума, него методом импровизације. Стога је неминовно да се знају егзактни, односно приближно егзактни критеријуми, како би се елиминисао било какав субјективизам који има неповољне последице на рад појединих општина.

Градске општине, према надлежностима које им је град својим статутом пренео, представљају помоћне органе града за обављање оних послова које због свог обима град не би физички стигао да обави. Од суштинских, конкретних надлежности, градске општине обављају послове на додели земљишта за индивидуалну стамбену изградњу, издају грађевинске дозволе за ту врсту објеката и додељују локације за постављање привремених објеката на основу плана који доноси град. Имајући у виду обим надлежности градских општина, као и то да се финансирају од прихода које им додели град, требало би смањити број градских општина водећи рачуна о броју становника, могућностима за самофинансирање и др.

Уговарање накнаде за уређење грађевинског земљишта

С обзиром да је Одлуком о разради мерила, начину обрачуна и уговарања накнаде за уређивање грађевинског земљишта утврђена висина накнаде за уређење грађевинског земљишта, која покрива трошкове припремања и комуналног опремања грађевинског земљишта, логично је било очекивати да се Одлуком утврди висина накнаде по зонама по депресивној скали за: стамбене објекте, привредно-производне објекте, пословне објекте и објекте друштвеног стандарда. Уколико би се применио овај принцип утврђивања накнаде, сигурно је да би дошло до значајније градње у зонама града где је накнада знатно нижа по једном квадратном метру градње. Захваљујући овоме, Град и Република би инкасирали значај-

на средства, а и селективни принцип подизања одређених категорија објеката по зонама дошао би до пуног изражаја.

Полазећи од чињенице да су примарни и секундарни трошкови комуналног уређења код блоковског начина изградње и изградње ниских зграда до 4 спрата на територији Новог Београда, Земунa, Савског венца и др., већ реализовани од остварене продајне цене изграђених објеката, логично је да се накнада за уређење грађевинског земљишта за нове објекте који се подижу између постојећих објеката утврди на ниском нивоу по једном квадратном метру простора, а редовна комунална накнада за грађевинско земљиште у периоду експлоатације објеката била би увећана код новоподигнутих објеката.

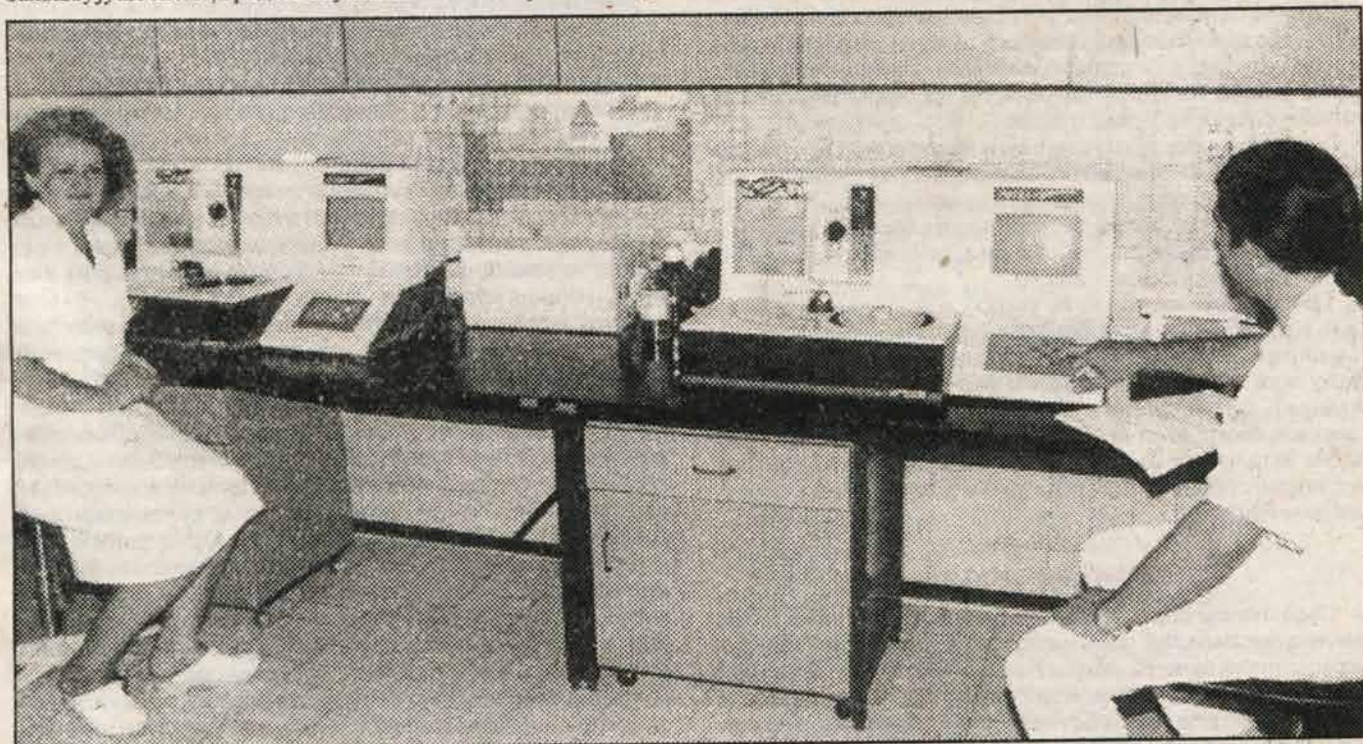
При томе, могао би се сагледати и применити јефтин начин градње објеката на простору који је комунално уређен и има инфраструктурну мрежу (водовод, путеви, ПГТ комуникације, ЕДБ мрежа итд.), а који примењују мегалополиси, као што је Њујорк, Лос Анђелес, Чикаго и др. Боље речено, у овим мегалополисима примењен је систем такозване СОАР градње, при чему су продајне цене једног квадратног метра веома ниске. Власници простора, односно објеката у случају продаје простора или објеката, могу продати само СОАР асоцијацији по депресираним ценама, које су вишеструко ниже од актуелних продајних цена, односно приближне су цени коштања подигнутог грађевинског објекта.

V. ДЕЧИЈА, СОЦИЈАЛНА И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Корените промене у свим сферама друштвеног живота, а пре свега карактеру друштвено-продукционих односа, за последицу имају: драстичан пад националног дохотка и велику социјалну поларизацију, општи пад реалног стандарда највећег дела становништва, масовну незапосленост, проблем старења и ограничену могућност финансирања пензијских фондова, све већу тражњу здравствених услуга, а све мању могућност њиховог коришћења.

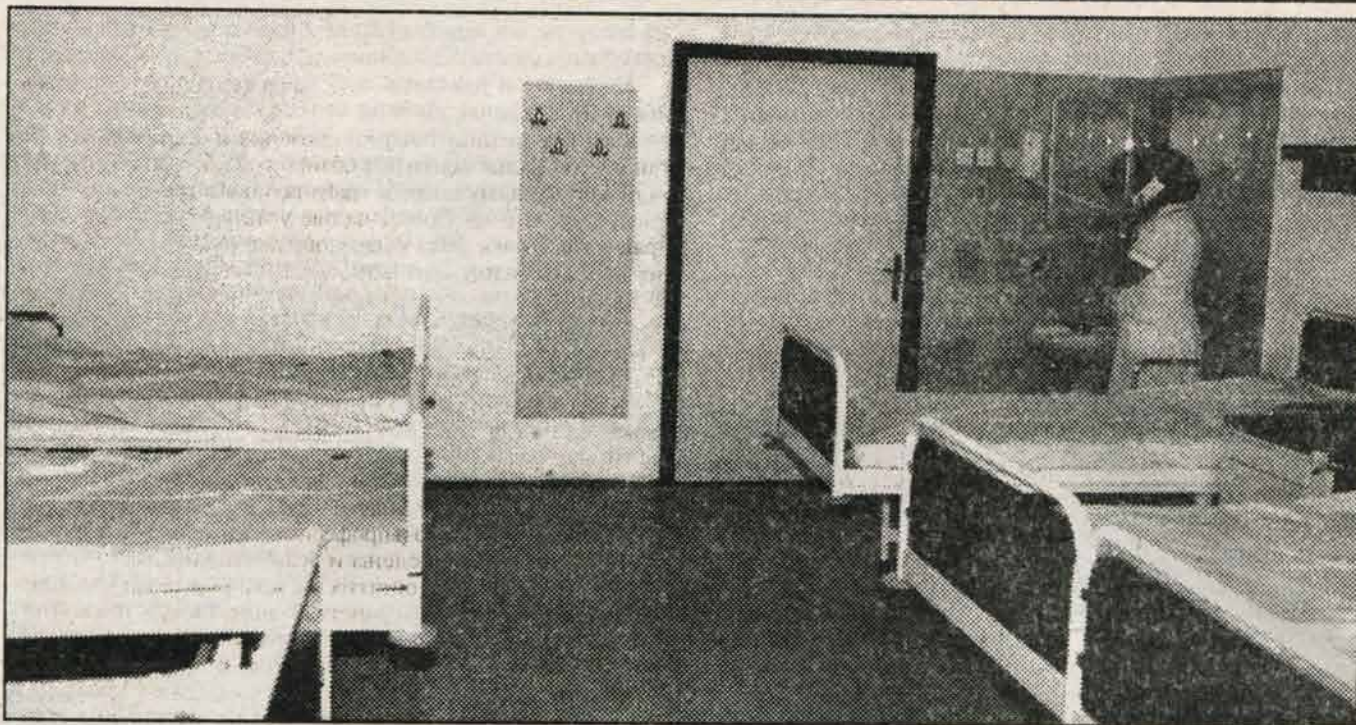
С тим у вези настају масовне појаве криминала, малолетничке деликвенције, асоцијалног понашања, дезинтеграције породице, наркоманије, алкохолизма, друштвених и органских обољења, фобија, стресних ситуација.

Због масовности и комплексности наведених појава, државни механизми нису успели да их контролишу и адекватно

Дом здравља Земун спада у ред најопремљенијих здравствених установа у Србији, захваљујући умешности српских радикала

Земунско породилиште отворено је после једанаест година, захваљујући савременој опреми купљеној општинским новцем

на њих реагују, а установе надлежне за њихово решавање делују скоро искључиво интервентним мерама. Ради тога у наредном периоду приоритет треба дати превентивном раду у свим његовим сегментима.

Дечија заштита

Друштвена брига о деци значи могућност да што већи број деце оствари право на боравак у предшколској установи, предшколско васпитање и образовање и превентивну здравствену заштиту деце предшколског узраста, боравак деце основношколског узраста у предшколским установама у складу са законом (сви видови психомоторних ретардација, аутизам, инвалидност), одмор и рекреацију деце до 15 година у леџим одмаралиштима, регресирање трошкова боравка деце у предшколским установама и одмор и рекреацију деце. У наредном периоду треба издвојити и обезбедити средства за одржавање, изградњу, доградњу и опремање објеката установа друштвене бриге о деци.

У почетном стадијуму сачинити краткорочни програм који треба да садржи задатке: побољшање услова живота, исхране, здравља, хигијене, становања и школовања деце. Посебна пажња мора бити посвећена деци палих бораца и инвалида рата, деци без родитељског старања, хендикепираној и болесној деци, деци избеглици.

Предочавање народу да ће ускоро, и без рата, ишчезнути са историјске позорнице ако се не схвати да је рађање деце и планирање породице један од најважнијих задатака. У том циљу мора се пробудити савест и свест свих политичких, државних и других органа и организација, а на републичком и савезном нивоу мора се значајно место дати решавању проблема natalитета. Као упозорење нека служи чињеница да постојећи степен natalитета не обезбеђује чак ни просту репродукцију.

Социјална заштита

Праћење светских трендова у области научних и техничких достигнућа, чија интеграција ствара могућности несагледивих размера, подразумева и условљава виши ниво животних аспирација, док дезинтеграциони процеси, који су код нас захватили све области друштвеног живота, за последицу имају осујећење њиховог задовољења. Центар за социјални рад, као кључна и вишефункционална установа у систе-

му социјалне заштите, представља базичну стручно-институционалну нит социјалне заштите, а суштина социјалног рада садржана је у томе да се применом одређених принципа, метода, техника и поступака решавају врло сложени проблеми и стања социјалних потреба, не само на нивоу појединца и породице, већ и групе, шире друштвене заједнице. Деловање центра за социјални рад остварује се реализовањем његових основних функција:

- непосредно остваривање социјалне заштите грађана и њихових породица,
- остваривање функције органа старатељства,
- праћење и проучавање социјалних потреба и проблема,
- превентивна делатност,
- планирање и програмирање социјалне заштите,
- координирање активиста на спровођењу социјалне заштите и социјалног рада у општини,
- саветовалиште за брак и породицу,
- социјални рад у ванредним друштвеним приликама.

Изузетно сложена и неповољна друштвено-економска ситуација у нашој земљи одразила се и на неповољну материјалну ситуацију Центра, и утицала да постане административно-управна, бирократизована служба. За последицу има доминацију социјалне заштите над социјалним радом, деловање је готово искључиво корективног, а не превентивног карактера.

Један од задатака је да перспектива социјалног рада буде у превентивном деловању и сачињавању превентивних програма, заснованих на принципима свеобухватности, благовремености, експанзивности, континуитета, интензитета, а путем медија, презентовањем програма кроз организовање клубова, радионица, сарадњу са другим институцијама (предшколским установама, школама, здравством, судством, МУП-ом, привредним и приватним сектором, хуманитарним и добровољним организацијама, разним удружењима).

Такође треба створити могућности (материјалне, просторне, кадровске) за већу заступљеност аналитично-истраживачког рада, као услова адекватног планирања и спровођења акција, а што подразумева више амбициозности, креативности, перманентности праћења социјалних појава и проблема, њихову селективност, репрезентативност и актуелност, садржину у времену и простору, иницијативност, лично учешће, више стваралачког рада, доминацију превентивног над корективним радом, групног над појединачним, специјали-

тичког над поливалентним, што укључује сигурно, пре свега, саветодавно-терапеутски рад. Сви послови и задаци утврђени законом, а у компетенцији Центра за град Београд, као Градског центра за социјални рад, реализују се преко 16 општинских одељења, док саветодавниште за брак и породицу, Аналитичко-истраживачко одељење и Служба за обављање општинских и финансијско-рачуноводствених послова функционисају на нивоу Градског центра.

Делатности и задаци Центра утврђени су законским прописима: Законом о социјалној заштити и обезбеђењу социјалне сигурности грађана, Законом о браку и породичним односима Републике Србије, Кривичним законом, Законом о прекршајима и одлукама Скупштине града Београда као оснивача. Законом о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана регулишу се следећа права:

- материјално обезбеђење,
- право на додатак за помоћ и негу другог лица,
- право на помоћ за оспособљавање за рад,
- помоћ у кући, дневни боравак, смештај у установи социјалне заштите или другу породицу,
- услуге социјалног рада, укључујући и услуге у вршењу јавних овлашћења,
- опремање корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу,
- једнократне помоћи.

Наведена права су од општег интереса и готово искључиво су у надлежности Републике. О обезбеђивању права на помоћ у кући, дневни боравак, опрему корисника за смештај, једнократних помоћи и других услуга социјалног рада, стара се општина, односно град.

Треба напоменути, да због прошкова живота за кориснике права материјалног обезбеђења, који живе на територији града Београда, град обезбеђује средства у износу од 17% укупног оствареног износа. Како је исплата материјалних давања нередовна (касни 21 месец), чињеница је да су корисници овог права, које су остварили по основу неспособности за рад, најугроженија категорија. Зато је неопходно путем једнократних помоћи интервенисати пре свега код ове категорије корисника, са увећаним износом.

Идејична, чак нешто неповољнија ситуација је и код корисника права на додатак за помоћ и негу другог лица.

Право на помоћ за оспособљавање за рад имају деца и омладина ометена у развоју и одрасла инвалидна лица, а остварује се у вилу упућивања на оспособљавање, материјалног обезбеђења, накнаде трошкова смештаја, трошкова превоза и накнаде трошкова оспособљавања. Код ове категорије корисника треба изнаћи могућности радног ангажовања по окончању оспособљавања за рад у оквиру градских служби.

Право на помоћ у кући обезбеђује се старим и изнемоглим лицима хронично оболелим, која нису у стању да се сама о себи старају. У наредном периоду треба проширити ову службу запошљавањем геронто-домаћица јер постојећим капацитетима нису у могућности да задовоље потребе грађана.

Делимично овај вид заштите треба стимулисати преко хуманитарних и добровољних организација.

Право на дневни боравак има дете ометено у физичком или психичком развоју, дете оболело од аутизма, дете са поремећајима у друштвеном понашању, као и одрасло лице за које је у стручном поступку овај вид заштите процењен као најцелесходнији. Дневни боравак деце са поремећајима у друштвеном понашању, популаризован под називом "Школа на пола пута" функционисаје на подручју Земунa, Новог Београда и Савског венца. Како је потреба за овим видом заштите евидентна, а превентивног је карактера, изнаћи могућности реализовања овог програма и у другим општинама по приоритетним потребама.

Дневно збрињавање старих лица као идеја није успело због недостатака материјалних средстава за изградњу објеката, а постојећи капацитети геронтолошких установа нису у могућности да у својим оквирима обезбеде овај вид збрињавања. Треба дати могућност другим правним и физичким лицима

да оснивају установе социјалне заштите под условима прописаним законом.

Афирмисати Дневни центар за радно-производне активности инвалидних лица.

Када је у питању смештај одраслих и старих лица у установу социјалне заштите, с обзиром да постојећи капацитети не задовољавају потребе грађана, такође треба иницирати и афирмисати могућност да ове установе оснивају друга правна и физичка лица. У наредном периоду створити могућности за изградњу социјалне установе социјалне заштите за дневни смештај оболелих, теже и тешко ретардираних лица, с обзиром да на територији Београда такве установе не постоје. Може се размотрити и могућност формирања посебног одељења у оквиру постојећих установа. Што се тиче смештаја деце, популарисати и афирмисати смештај у хранитељске породице, као најхуманији вид збрињавања и знатно јефтинији од смештаја у установе социјалне заштите.

Код деце без родитељског старања, са посебном пажњом треба планирати даљу заштиту деце која завршавају основну и средњу школу, као и професионалну оријентацију, ради веће могућности запошљања и осамостаљивања.

Један од главних и општих циљева је да се институционална заштита замени ванинституционалном. У том контексту, код старих лица указати на неопходност постојања већег броја клубова за стара и одрасла лица, са циљем социјалне интеграције, а у оквиру којих би могла да буде обезбеђена и исхрана. Иницирати формирање више асоцијација и поспешивати рад постојећих удружења, а ради већег дружења, културно-забавног живота, рекреације, оснивати радионице, организовати радне и окупационе терапије.

У признавању права на једнократну помоћ, приоритет треба дати:

- деци на смештају ради набавке одеће, обуће и школског прибора,
- деци под старатељством у отвореној заштити,
- самохраним мајкама,
- одраслим и старим лицима под старатељством у отвореној заштити,
- корисницима права МО неспособним за рад,
- деци палих бораца и инвалидима рата.

Корисници градског центра за социјални рад

- Деца без родитељског старања
- Деца чији су родитељи умрли
- Деца чији су родитељи умрли (находач)
- Деца напуштена од родитеља
- Деца родитеља лишених родитељског права
- Деца родитеља спречених да врше родитељска права

Деца из породица са поремећеним односима

- Деца родитеља са поремећеним односима
- Деца родитеља у бракоразводном спору
- Деца родитеља с пост-разводним спором
- Деца из ванбрачне заједнице

Деца и омладина са поремећајима у понашању

- Деца са асоцијалним понашањем
- Кривично неодговорна деца
- Кривично одговорна деца

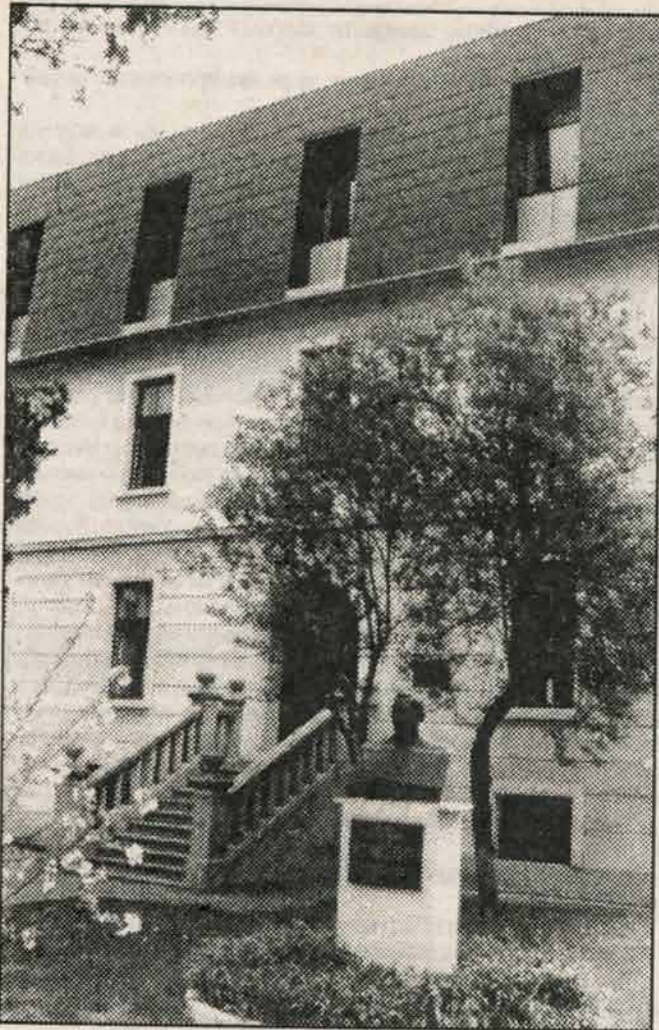
Инвалидна (хендикепирана) деца

- Ментално ретардирана деца
- Деца ометена у физичком развоју
- Деца са комбинованим сметњама
- Одрасла физички и психички ометена деца

Материјално угрожена лица и породице (домаћинства)

- Социо-материјално угрожена лица
- Одрасла материјално необезбеђена и незбринута лица
- Стара лица без средстава за живот
- Остарела лица

Општина Земун посебну пажњу посвећује хендикепираној деци: реновирана школа за децу оштећеног вида "Вељко Рамадановић"

Сви борци оружаних сукоба после 17. 8. 1991.
Лица која су у потпуности изгубила радну способност
(ратни и мирнодопски инвалиди)
Породице палих бораца
Ратна сирочад

Непосредна заштита корисника

У току 1998. године на свиденцији општинских одељења Градског центра, у својству корисника одређеног вида социјалне и породично-правне заштите, било је 57.054 грађана. Услуге Саветовалишта за брак и породицу користило је 2.970 грађана (у целини 4% становништва Београда).

Подаци о кретању укупног броја евидентираних грађана и подаци о опадању броја корисника већине најзначајнијих облика заштите индикатори су неадекватности система социјалне заштите у односу на све већу израженост социјално-заштитних потреба становништва. То се, пре свега, односи на симболичне могућности социјалне заштите у примени материјалних интервенција (материјално обезбеђење једнократне новчане и друге помоћи) у заштити најугроженијих друштвених слојева.

Зато би, као први корак у помоћи угроженим лицима, требало удвостручити тренутни износ једнократне помоћи који се обезбеђује из буџета града. Други корак би био да лицима која примају социјалну помоћ, град помогне у запошљавању (путем преквалификација или доквалификација) и на тај начин се доведу у стање да самостално обезбеђују средства за своју егзистенцију.

Облици социјалне породично-правне и борачке заштите би били следећи:

- материјално обезбеђење,
- једнократна помоћ,
- смештај,
- старатељство,
- додатак за ТПН,
- помоћ у кући,
- дневни боравак,
- исхрана у клубу,
- старатељство за посебан случај,
- рехабилитација,
- усвојење.

Деца из породица са поремећеним односима и деца без родитељског старања

Број деце са поремећеним односима задржао се на нивоу претходне две године - око пет и по хиљада. У циљу побољшања старатељске функције Центра у домену односа родитељи - деца требало би реализовати следеће садржаје рада:

- отворити одсеке саветовалишта за брак и породицу у свим општинским одељењима,
- одсек саветовалишта за брак и породицу деловао би са три кључна програма:
  - програм предбрачне едукације,
  - програм брачне едукације,
  - програм родитељске едукације.

Циљ програма би био:

- формирање посебног експертског тима за саветодавни рад са лицима која желе да ступе у брак, са лицима у браку, са здравим породицама и са породицама које карактерише тежи поремећај породичних или вршења родитељских права,
- да превентивно делује на нежељену појаву ванбрачног наталитета,
  - да пружи едукативну помоћ самохраним мајкама,
  - да стимулише наталитет,
  - да пружи подршку "здравим" породицама у реализовању личне и друштвене функције.

Кад су деца без родитељског старања у питању, број ових корисника је између 1.600 и 1.700 малолетника. Активности које би имале за циљ заштиту деце без родитељског старања, укључујући и децу из породица са поремећеним односима би биле следеће:

- популаризација смештаја у хранитељске породице као најхуманијег вида збрињавања деце; за сада овај вид збрињавања је најнеадекватнији због незадовољавајућих могућности институционалног збрињавања (недостатак одговарајућих установа и класификација постојећих),
- централизација података о деци потенцијалним усвојеницима и потенцијалним усвојоцима и о хранитељским породицама на подручју града Београда,
- побољшање стручног рада у примени посебних мера породично-правне заштите као што су:
  - стални надзор над вршењем породичног права,
  - ограничење и лишавање родитељског права,
  - утврђивање очинства,
  - поверавање деце из ванбрачних заједница,
  - израда планова рада са природним породицама ради обезбеђивања услова за повратак деце у природну заједницу,
  - израда планова рада са самом децом која су без родитељског старања и децом из породица са поремећеним односима. Ти планови би имали за циљ да кроз различите психолошке радионице и активности анимирају малолетнике и на тај начин помогну у превазилажењу психо-социјалних и развојних проблема и трауматских стања.

Самим тим се помаже при укључивању у социјално прихватљив контекст друштва. Активности би биле следеће:

- проширивање поља интересовања,
- пружање модела идентификације,
- учење нових способности и вештина,
- структурирање слободног времена,
- преиспитивање вредности,
- спорт.

- сви облици стваралаштва,
- групно психо-терапијски рад,
- посећивање културних и спортских приредби,
- гостовања познатих личности,
- манипулативне и игровне активности.

Овај програм односио би се на децу која су смештена у домовима и децу која су смештена у ванинституционалном смештају. Овај програм био би примењен и на ратну сирочад. Делом из буџетских средстава, делом путем спонзорства и донација, традиционалним аукцијама и другим манифестацијама требало би обезбедити средства за:

- одећу и обућу,
- школски прибор,
- лекове,
- храну,
- излете (с обзиром да многи туристички капацитети раде неколико месеци у сезони, требало би омогућити боравак у тим капацитетима ван сезоне),
- посету спортским и културним манифестацијама,
- бесплатан превоз у јавном градском саобраћају.

Деца и омладина са поремећајем у понашању

Тренутно број ове групе корисника је 4.500. Због неповољних карактеристика друштвеног окружења претпоставља се да ће број ових корисника бити знатно већи. Делатност Центра би требало оријентисати пре свега на примену васпитних мера из отворене заштите.

Затим, ангажовати се на стварању оптимално могућих претпоставки за унапређење квалитета саветодавног рада са малолетницима у отвореној заштити. Требало би побољшати сарадњу општинских одељења са психо-педагошким службама основних и средњих школа.

Неопходно је испитати и утврдити распрострањеност малолетничке деликвенције. У оним општинама у којима је тај степен висок кренути са реализацијом програма ГРИГ (групни социјални рад са малолетницима починиоцима кривичних дела).

Инвалидна (хендикепирана) лица

Разним облицима и мерама заштите било је обухваћено 1.370 хендикепиране деце. У циљу заштите хендикепиране деце примењују се већ познати облици заштите. Доминантан

вид заштите је упућивање на смештај и интервенцију Центра. Институционално збрињавање се примењује претежно у заштити малолетника са тежим степеном хендикепа, али је оно присутно и код деце чија инвалидност не захтева издавање из природне средине, али је његова примена условљена деловањем других неповољних фактора (материјална угроженост, занемаривање родитељске дужности, поремећени породични односи).

Требало би развити систем помоћи у кући и реализовати адекватно институционално збрињавање. Проблеми око збрињавања јављају се због ограничених смештајних капацитета и све је чешћи случај неадекватног збрињавања корисника са одређеном врстом и степеном хендикепа због непостојања одговарајућих установа. Требало би покушати решити проблем запошљавања малолетника по завршетку професионалног осposољавања, тако да није редак случај њиховог задржавања у социјалној заштити са статусом материјално угроженог лица.

Материјално угрожена лица и породице (домаћинства)

Када је ова категорија становништва у питању присутно је више проблема. Као главни проблем јавља се изразито ниско постављен ниво основне сигурности, што онемогућава већем броју угрожених породица да остваре право на друштвену помоћ у систему социјалне заштите. Чак и када остваре право на социјалну заштиту износи материјалног обезбеђивања нису довољни ни за биолошко преживљавање, а поред тога исплате касне и више месеци. Самим тим у питање се доводи правна сигурност корисника. Оно што би евентуално градска влада могла да уради то је да обезбеди редовнију једнократну помоћ која се обезбеђује из буџета града.

Сви борци оружаних сукоба после 17. 8. 1991. године

Ратне инвалиде, ратну сирочад и породице палих бораца прати велика друштвена небрига. Самим увођењем под окриље Градског центра за социјални рад бригу о овој категорији становништва би довели на организовану и већи ниво. Програм би се базирао на следећим ставкама:

- за ову категорију (као и неке од претходних) треба обезбедити средства за приоритетно запошљавање,
- бесплатан превоз у градском саобраћају,

Сви вртићи предшколске установе "Др Сима Милошевић" реновирани су општинским новцем

- бенефициран превоз у јавном, друмском и речном саобраћају,

- коришћење бесплатне здравствене заштите,
- помоћ у кући,
- помоћ при преквалификацији и доквалификацији.

Социјални рад у ванредним друштвеним приликама обухвата период од распада бивше СФРЈ и увођење Санкција УН, преко ратова који су се водили у њеним бившим републикама укључујући и агресију на СР Југославију.

Посредством Центра за социјални рад реализује се смештај инвалидних, ретардираних и душевно оболелих лица, а која имају статус избеглих, прогнаних или привремено расељених лица:

- реализује се смештај старих незбринутих лица и тешко оболелих,
- смештај деце без родитељског старања и свих облика инвалидности,
- сва наведена лица обухваћена су и старатељском заштитом сходно закону о браку и породичним односима,

Здравствена заштита

Здравствена заштита је организована свеукупна делатност друштва на очувању и унапређењу здравља, затим спречавању, сузбијању и раном откривању болести, благовременом и ефикасном лечењу и рехабилитацији оболелих и повређених људи.

Услови живота, рада и становања, хигијенски исправна вода за пиће, уклањање штетних отпадних материја, запосленост, социјална сигурност, образовање, васпитање и здравствено просвећивање људи су свакако важни али не и једини чиниоци који условљавају ниво здравља целокупног становништва. С обзиром да све набројено може да обезбеди само заједница у целини, то значи да је и она носилац целокупне здравствене заштите.

Здравствена служба носи најважнији део мера здравствене заштите. Савремени приступ здравственој заштити је заснован на савременом концепту здравља и природном току обољења. У обезбеђењу здравствене заштите и њеном прово-

Брига о подмлатку: вртић у Славонској улици добио је нове прозоре од општине Земун

- малолетној деци одређује се старацац за посебан случај ради регулације путних исправа и одласка у иностранство код сродника уз пружање доказа да су оба родитеља умрла или су спречени за родитељску дужност,

- породицама чији је члан погинуо у рату признато је право на једнократну помоћ и субвенције код Електродистрибуције и Инфостана,

- са овом популацијом могуће је организовати групне терапије, а са циљем превазилажења пост-трауматских стања,

- деци палих бораца и инвалида рата организовати летовања, рекреације, излете,

- пружати помоћ у набавци одеће, обуће, хране, набавке школског прибора и уџбеника, стипендија, кредита.

Ради што успешније реализације наведених програма и функционисања Центра за социјални рад, неопходно је обезбедити просторије, опрему и осавремењавање објекта.

Омогућити стручно усавршавање и едуковање.

ђењу учествују грађани као појединци, породица, образовне и друге установе, хуманитарне, верске и спортске организације, различите заједнице и удружења, здравствена служба, а на локалном нивоу општина и град.

Здравствена заштита по групацијама становништва односи се на:

- децу до навршених 5 година живота;
- школску децу и студенте до 26 година;
- жене у вези са планирањем породице (трудноћом, материнством и порођајем);

- лица старија од 65 година и
- хендикепирани и инвалидна лица и незапослене особе.

У оквиру бриге заједнице о здрављу становништва делује и здравствена служба као део те заједнице, која је скуп здравствених установа међусобно, хоризонтално и вертикално повезаних, чинећи тако део система здравствене заштите.

Примарну здравствену заштиту, односно део који је здравствено-медицинског карактера, организовано пружа

здравствена служба преко здравствене установе прве линије – дома здравља.

У оквиру своје делатности свака здравствена установа а посебно прва карика у ланцу – дом здравља, је дужна да:

- прати и проучава здравствено стање становништва, здравствену културу и хигијенске прилике на територији на којој проводи своју делатност, на основу чега предлаже мере за унапређење и заштиту здравља становништва;

- проводи здравствено-васпитне мере које воде унапређењу и очувању здравља;

- истражује узроке појава и ширења обољења и повреда ради преузимања мера њихове превенције, заштите од њих и њиховог сузбијања;

- прати, усваја и примењује стручно и научно утврђене методе дијагностике, лечење и рехабилитацију;

- организује и проводи стручно усавршавање здравствених радника и њихових сарадника;

- ангажује се у провођењу програма здравствене заштите и мера заштите при појави елементарних непогода и других ванредних стања;

- организује и проводи унутрашњи надзор над стручним радом.

Дом здравља

Дом здравља је здравствена установа амбулантно-поликлинничког типа који проводи мере примарне здравствене заштите на територији једне или више општина. Ова здравствена установа проводи мере јединствене здравствене заштите на начелима тимског рада, диспанзерског метода рада, епидемиолошких и социјално-медицинских метода. У провођењу мера примарне здравствене заштите Дом здравља сарађује са општином, организацијама (заводима) здравственог осигурања и другим установама и предузећима, затим у хуманитарним, спортским, верским и другим организацијама, удружењима и здравственим установама.

Своју делатност дом здравља усмерава на здравствену заштиту породице као целине проводећи мере на спречавању, откривању, сузбијању и лечењу болести, повреда и поремећаја здравља, нарочито оних са већим социјално-медицинским значајем, затим на планирање породице, на

Централни објекат предшколске установе
"Др Сима Милошевић" у потпуности реновиран

преглед лица пре ступања на рад, на провођење систематских прегледа радника, на оцену радних способности радника према месту рада.

Дом здравља обавља своју здравствену делатност у следећим областима здравствене заштите:

- здравственом васпитању становништва,

- општој медицини,

- здравственој заштити жена,

- здравственој заштити деце,

- поливалентној патронажи,

- стоматолошкој здравственој заштити,

- лабораторијској дијагностици,

- рентген дијагностици,

- кућном лечењу и здравственој нези и

- хитној медицинској помоћи.

Ради обезбеђења приступачности, домови здравља у већим местима, удаљеним насељима или великим предузећима и установама често организују здравствене станице и амбуланте.

Главна одлика у раду дома здравља је примена диспанзерског метода рада, односно примењени социјално-медицински метод у пракси. Овај метод укључује праћење и проучавање здравственог стања становништва, хигијенских прилика и услова живота и рада при провођењу свеобухватних мера здравствене заштите.

Управо из разлога унапређења примарне здравствене заштите, коју обављају домови здравља, локална самоуправа мора директно обезбеђивати помоћ тим установама у смислу инвестиционог и текућег одржавања објеката дома здравља и набавке медицинске опреме неопходне за унапређење здравствене делатности.

Ова обавеза локалне самоуправе проистиче из саме суштине постојања локалне самоуправе, а то је задовољавање потреба грађана које су од њиховог непосредног интереса. У систему здравствене заштите домови здравља су установе које су непосредно везане за грађане, па је стога интерес локалне самоуправе, односно локалне заједнице, да домови здравља буду материјално и технички оспособљени да грађанима пруже максимални ниво здравствене заштите.

VI. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине спада у активности које су неминовно окренуте будућности и сталној процени степена угрожености средине динамичким посматрањем актуелног стања и што поузданијим предвиђањем сложених промена у њој. Најефикаснија заштита је превенција, али у заштиту спада и отклањање последица нежељених догађаја.

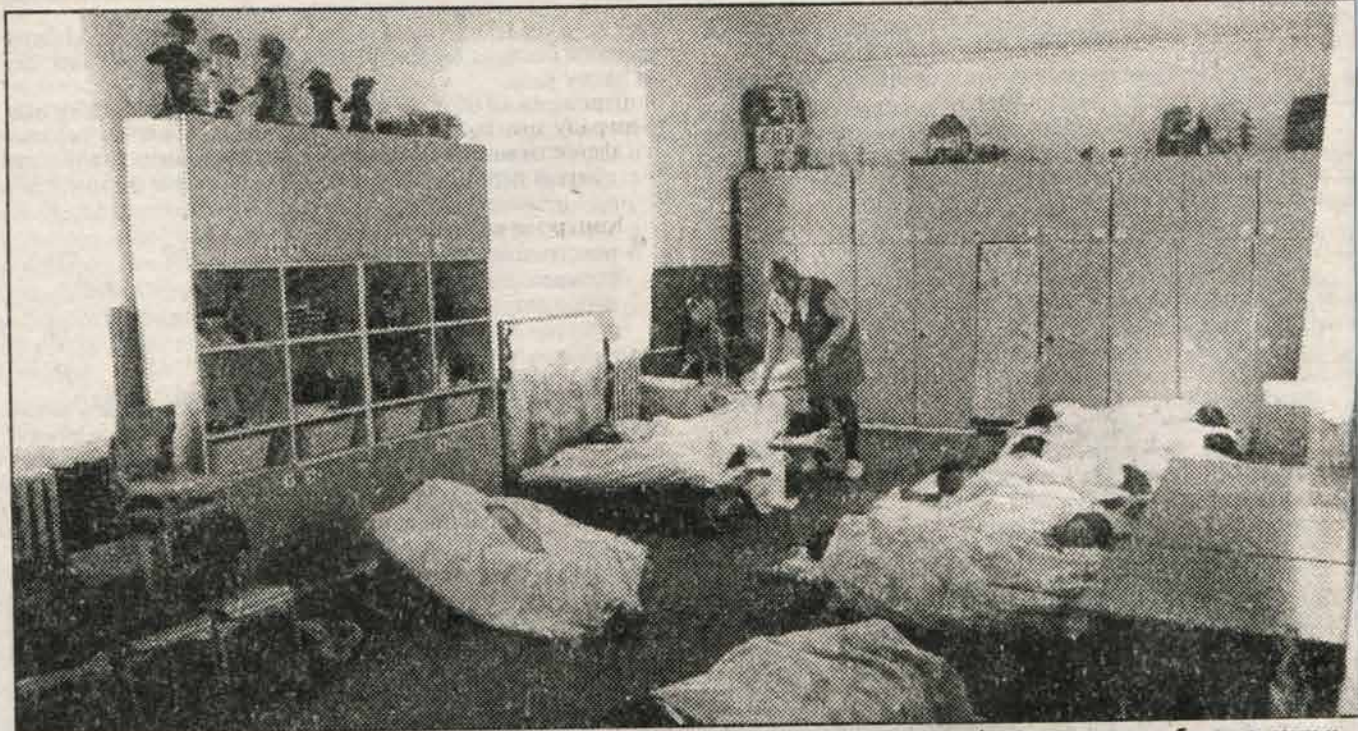
У области заштите животне средине постоји низ редовних активности које би град Београд морао предузимати ради обезбеђења здраве животне средине. У те активности спада: депоновање отпадних материја, контрола комуналне инфраструктуре, контрола нивоа загађења у индустријским и урбаним зонама, праћење загађености у зонама индустријских одлагалишта, пошумљавања на местима сталних клизишта у Београду, заштита објеката водоснабдевања и заштита од буке и вибрација.

Поред ових редовних активности намеће се потреба утврђивања и санирања краткорочних, а посебно дугорочних последица загађења насталих бомбардовањем петрохемијског и других индустријских комплекса и комуналних постројења.

Први задатак, ван редовних активности, мора се састојти у редовном и уредном свидентирању, лоцирању и датирању свих, па чак најизглед и мање опасних, ефеката насталих бомбардовањем. На овај начин биће на време комплетирана просторна и временска карта свих места угрожених могућим последицама различитих токсичних и радиоактивних загађења.

Специфичност града Београда намеће избор приоритетних еколошких задатака који морају бити везани за утврђивање и егзактно испитивње загађења вода (површинских и подземних), тла и ваздуха ради отклањања или изоловања и спречавања ширења насталих загађења. На овај начин биће у највећој мери заштићене виталне функције града као што су снабдевање квалитетном пријатом водом и исхрана. Ту треба посебну пажњу обратити на највеће београдско водоиз-

Вртић у Бечмену: Српска радикална странка је, освајањем власти у Земуну, на пиједестал ставила бригу о деци и породици. У циљу враћања традиционалним вредностима и одгоју здравог покољења, уложила је знатна финансијска средства у обезбеђивање основних услова живота и рада посебно у предшколским установама

вориште "Макиш" које се простире од Остружнице до Аде Циганлије. У истој зони се налази и фабрика за прераду савске воде "Макиш" која такође представља најважније постројење за водоснабдевање Београда.

Сва оштећена хемијске индустрије узводно од водоизворишта Макиш (у Баричу, на пример), као и оштећена других инфраструктурних и комуналних објеката, могу угрожити како површинске тако и подземне воде у овој зони. Слична је ситуација и са реком Дунав и деловима града који се снабдевају техничком или пијаћом водом из водоизворишта везаних за њу. При томе се у овој зони могу збирно одразити ефекти од оштећена петрохемијског комплекса узводно од Београда као и сва загађена реке Саве.

Заштита површинских и подземних вода

а) Утврђивање квалитета подземних вода алувијона Саве (водоизворишта Макиш) и Дунава, мониторинг и заштита пијаћих вода из плитких аквифера (првенствено алувијони Саве и Дунава) утврђивање дебљине и пермеабилности заштитног повлатног слоја (израда карата привидне специфичне електричне отпорности, карата трансверзалне отпорности, карата уздужне проводљивости и карата дебљина повлатног заштитног слоја, применом плитких недеструктивних геофизичких истраживања као што је геоелектрично сондирање и подробно испитивање мањег обима контролних плитких бушотина) евидентирање потенцијалних извора загађења (последике ратних дејстава, депоније, фарме за узгој домаћих животиња, септичке јаме, изливање нафте и других опасних материја код складиштења, претовара и слично) у зонама са лошим заштитним карактеристикама покривача (мала дебљина, високе вредности привидне специфичне електричне отпорности и трансверзалне отпорности, а ниске вредности уздужне проводљивости).

Предузимање мера заштите и посматрања или измештања таквих објеката – загађивача на критичним местима.

Спречавање планирања и реализације изградње објеката - потенцијалних загађивача на локацијама са лошим заштитним својствима покривача.

Утврђивање хидродинамичких карактеристика издани и спречавање планирања или изградње објеката - потенцијалних загађивача у зонама са високим коефицијентима филтрације и лошим карактеристикама заштитног горњег (повлатног) слоја.

Утврђивање и праћење правца и брзине миграције загађења, применом геофизичких и других метода (насталих ратним дејствима или на друге начине).

Детекција танких непермеабилних (глиновитих) слојева у оквиру аквифера и утврђивање њиховог континуитета ради оцене заштите од инфилтрације загађења са површине терена.

Утврђивање инфилтрације загађења из река Саве и Дунава с обзиром на чињеницу да се водоизворишта Београда налазе у њиховом приобаљу (првенствено Саве).

Хемијске анализе узорака подземне воде из осматрачких бушотина.

Мерења специфичне електричне проводљивости подземних вода у осматрачким бушотинама.

Геофизичка каротажна мерења у осматрачким бушотинама (геоелектрични, индуктивни, радиоактивни, акустични каротажа ...).

Бактериолошке анализе узорака подземне воде из осматрачких бушотина.

Према јавним и званичним информацијама израђен је национални Програм заштите водоизворишта у оквиру кога је посебна пажња посвећена водоизворишту Макиш (стављено под посебну заштиту) које је важно за Републику и град Београд.

а) У новонасталој ситуацији неопходно је доношење адекватних измена националног Програма заштите водоизворишта.

б) Утврђивање квалитета вода река Саве (фабрика пијаће воде "Макиш") и Дунава и стално праћење концентрације угљоводоника, тешких метала (бакар, хром, кадмијум, олово...) и других метала (цинк...), органских и неорганских хемијских једињења (хемијска индустрија Барич, азотара Панчево, петрохемијски комплекс у Новом Саду и сл.)

в) Утврђивање и праћење квалитета вода у природним и вештачким језерима на широј територији града Београда (језеро Ада Циганлија, језеро у Сремчици) њихова заштита од могућих загађења свих врста.

г) Утврђивање и контрола квалитета вода из природних извора воде на територији града Београда који су од стратешког значаја. Ради илустрације, само на територији општине Чукарица постоји 66 природних извора воде од којих су света 33 у функцији. Неопходно је регистровање свих природних извора воде на широј територији града Београда као и израда програма њихове заштите.

д) Обнова старих чесми, заштита рени бунара и потока на широј територији града Београда.

Заштита тла

Пошто се Београд простира великим делом и на пољопривредном земљишту које омогућава производњу хране за град, посебно је важно обратити пажњу на органска или неорганска загађења тла и вода у овим зонама (на пример загађење амонијаком и другим гасовима и честицама које су ваздушним струјама ношене од Панчева ка ПКБ-у, а потом јаким кишом оборени и сигурно једним делом доспели у тло).

Сва аерозагађења, радиоактивна загађења и загађења површинских вода доспевају коначно у тло где се могу задржати дужи низ година утичући на квалитет хране (и биљног и животињског порекла) али и на одумирање шума као значајног природног и индустријског ресурса. Имајући у виду дужину, интензитет и карактер НАТО дејстава (бомбардовање хемијског, нафтног комплекса, инфраструктурних и комуналних објеката) учињена су свакако и значајна директна загађења тла услед изливања нафте, мазута и раз-

могу у знатној мери нарушити здравље људи, али утицати и на сав биљни и животињски свет.

Контрола квалитета ваздуха обавља се према Програму контроле квалитета ваздуха у 1998. и 1999. години. У граду Београду ова контрола врши се ради утврђивања нивоа загађености ваздуха, основним и специфичним загађујућим материјама пореклом из стационих извора (ложница, индустрија) и саобраћаја.

Контрола квалитета ваздуха остварује се:

- систематским мерењем емисије,
- повременим или циљаним мерењем емисије,
- праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи.

Мерење нивоа радиоактивности

С обзиром на индикације да је НАТО користио пројектиле са осиромашеним уранијумом (или другим радиоактивним елементима) неопходна су што чешћа мерења нивоа радиоактивности. Пошто постоје резултати аерогамаспектрометријских мерења уз помоћ авиона по правилној мрежи профила, а представљених у виду карата, за различите

Општина Земун је оплемењила новим садницама зелене површине, чиме је допринела очувању и заштити животне средине

новрских хемијских једињења.

У зонама непосредних загађења, тло ће дуго година бити онеспособљено за било какву функцију и једино се могу применити мере изоловања даљег ширења загађења на подземне воде, ваздух и околну тло (мала су у неким случајевима могуће и мере реанимације). У таквим зонама неопходно је организовање сталне контроле нивоа загађености и евентуалних последица на околну средину.

Мерење нивоа загађења ваздуха

У склопу приоритетних еколошких активности неопходно је и континуирано праћење загађења ваздуха (токсичним гасовима, честицама чврстих материја доспелих у атмосферу као последица бомбардовања и слично).

Интензивна свакодневна бомбардовања нафтног, петрохемијског комплекса и енергетских постројења довела су до знатног повећања емисије токсичних гасова (угљендиоксид, угљенмоноксид, сумпордиоксид, амонијак, оксиди азота и чврстих честица гар, чађ, ситни опилци...) у атмосферу који

радиоактивне елементе познат је природни фон радиоактивности за цело подручје СРЈ (али и бивше СФРЈ) тако да се одступања од раније утврђених вредности могу лако довести у везу са ратним дејствима. Поред свакодневних терестричких мерења, могуће је врло брзо прикупљање података на основу авио мерења, као и анализа концентрација различитих радиоактивних елемената. Радиоактивни елементи са джим полупериодом распада могу довести до дугорочних негативних последица по здравље становништва као и утицати на сав биљни и животињски свет (пораст карцинома, генетске мутације и слично).

Главни проблем за човекову околину у Институту у Винчи представља високо радиоактивни нуклеарни отпад који потиче од истрошеног нуклеарног горива реактора РА. Ислужено гориво реактора чува се у воденим базенима у згради реактора РА.

Превасходни проблем је безбедније складиштење овог високо радиоактивног отпада. С обзиром да је пројектовање, ложирање и градња сувог одлагалишта за овај тип радиоактивног отпада исувише скуп, дуготрајан и неисплатив

подухват за количину горивних елеменata смешtenих у Винчи, ислужене горивне елементе треба држати у садашњим базенима (прописно санираним и контролисаним). У међувремену треба радити на продаји, или уступању, ислужених горивних елемената у пакету са продајом велике количине неискоришћених горивних елемената некој страни земљи. Ово се предлаже као најпodesније решење. Овде се пре свега мисли на Русију, јер је реактор у Винчи производ руске технологије, као и веома квалитетно још некоришћено нуклеарно гориво.

У Институту у Винчи постоје и два привремена складишта за отпад ниске активности. Рад на налажењу погодне локације за привремено дуготрајно одлагалиште представља дугорочни проблем. Тријажа нискоактивног нуклеарног отпада и сређивање садашњих привремених складишта у Институту за нуклеарне науке у Винчи је непосредан задатак. С обзиром на мале количине новог радиоактивног отпада овог типа, које потичу углавном од примене у нуклеарној медицини и складиштења извора зрачења са демонтираних радиоактивних громобрана, градњу привременог дуготрајног одлагалишта ниско радиоактивног отпада је могуће одложити за нека повољнија времена. Међутим, обрада отпада у привременим складиштима у Винчи и то: кондиционирање, предтретман, третман и имобилизација требало би да се уради што хитније.

У оквиру поменутих редовних активности на заштити животне средине, град мора урадити следеће:

Депонованье отпадних материја

Збрињавање отпада код нас је регулисано законом, мада се може рећи да је посао на регулацији још у почетној фази. Битно је да се прописима јасно и прецизно утврде обавезе свих загађивача да унапред декларишу своје отпадне материјале и да о изменама извештавају надлежне државне службе. Ове службе требало би да буду снабдеване ефикасним уређајима за контролу. Да би било какво решење за дугорочно отклањање отпадака из Београда функционисало, требало би обезбедити следеће предуслове:

- осигурати високи ниво дисциплине како становника тако и комуналаца,
- искључити могућности неформалних утицаја разних непроверених страних понуђивача високих технологија,
- добро организовати спровођење примарне сепарације секундарних сировина и обезбедити њихов дугорочни план,

– усвојити процедуру избора локација будућих депонија тако што ће се спречити да пресуђују субјективни утицаји и партикуларни интереси који се не базирају на убедљивим аргументима,

- обезбедити исправно функционисање депонија уз стриктно поштовање свих заштитних мера,
- осигурати фазну ревитализацију депоније сходно планираном решењу,
- планским мерама спречити угрожавање околних функција итд.

Честа појава на београдским депонијама је да се смеће изручује без заштитног покривача, да приватна лица слободно пребирају по отпаду, да се не спроводе мере одваздушавана и мере заштите подземних и површинских вода, да нема сукцесивне ревитализације тла на депонији итд.

а) Депоније градског смећа

Комунални отпади, технички гледано, представљају изразито хетерогену и волуминозну масу, мале вредности, мале специфичне тежине, неравномерног облика и величине, тешко покретљиву, различитог хемијског састава, биолошки делом разградљиву, влажну или суву, која се са много места прикупља у мањим количинама и транспортује на велике даљине. То је неподесан материјал за транспорт, третирање и складиштење. Да би се издвојиле секундарне сировине које се могу рециклирати, потребно је, пре свега, створити добру организацију сортирања отпадака. Издвајање секундарних сировина из комуналних отпадака без промене карактера материје првенствено зависи од организације сортирања. Око 2/3 отпадака из домаћинства може се искористити за секундарне сировине ако се врши сортирање хартије, лименки и текстилних отпадака.

У неким земљама смеће се већ у домаћинствима класира и тако транспортује до великих сабиралишта. Ово захтева високу дисциплинованост грађана.

У земљама где састоји смећа немају већу вредност нарочита пажња обраћа се на економичност транспорта. Комунално смеће се може на следећи начин прерађивати:

- ситњењем у циљу раздвајања и хомогенизације,
- сепарисањем корисних састојака,
- компостирањем,
- одлагањем у контролисане депоније и
- спаљивањем.

Који ће се поступак применити зависи од навика и услова живота грађана, потреба средине и других услова.

Бољевци: у првих 300 дана радикалске власти у Земуну је постављено преко 40 км нових водоводних цеви

Посебан проблем стварају отпади од пластичних материја који се не могу микробиолошким путем разграђивати, а сагоревањем дају штодљиве гасове непријатног мириса.

У последње време чине се велики напори да се произведе биоразградљива пластична амбалажа у чему су већ постигнути почетни резултати.

Битни аспекти за правилно функционисање депонија градског смећа су такође:

- лоцирање,
- геофизичка и геолошка истраживања која су незаобилазна у фази лоцирања депоније с обзиром да дају податке о геолошкој најпогоднијим условима за одлагање комуналног отпада и смећа, односно дају информације о присуству непермеабилних формација као идеалне заштите подземних вода од загађења,

- пројектовање (тип депоније, начин и врста одлагања смећа, експлатација...),

- управљање (мониторинг гасова и њихово искоришћавање ради добијања енергије),

- рециклажа (сортирање материјала: стакло, метал, пластика, гума...),

- производња енергије (мини централе које користе гас као погонско гориво),

- геофизичка и геолошка испитивања структуре и стварног простирања депонија и продуката распадна смећа и других материја у депонијама.

Поред депонија градског смећа постоје још:

а) индустријске депоније

б) дивље депоније

в) депоније грађевинског материјала

г) депоније чврстог материјала

д) санитарне депоније.

Контрола комуналне инфраструктуре

а) Истицање флуида из гасовода и нафтовода

С обзиром на чињеницу да се поједини делови Београда снабдевају гасом неопходно је почети са периодичном контролом стања инсталација и евентуалних загађења услед неконтролисаног истицања флуида из њих. Детекцију зона истицања флуида треба изводити помоћу георадарских и геоелектричних метода.

б) Загађење тла, стена и подземних вода

Због истицања из резервоара односно танкова (нафте, мазута, хемијских једињења), праћење њихове миграције и предузимање мера за санацију. Утврђивање преференцијалних праваца миграције загађења и у овом случају се врши геофизичким и геолошким испитивањима.

в) Ранжирне станице

Претовар опасних материја увек је праћен делимичном контаминацијом као и могућим акцидентима као што је био случај изливања ксиола на ранжирној станици у Железнику (1988) што је угрозило водоизвориште Макиш, а чије се последице осећају још увек у зони жаришта загађења.

г) Загађења од канализације

Стара канализациона мрежа, преовлађујућа у Београду, подложна је честим оштећењима и неконтролисаним одливањима отпадних вода и фекалија, што може довести до озбиљних загађења подземних вода. Поред тога, узрок изливања из канализационе мреже је неравномерно слегање тла испод стамбених и других објеката што може довести до њихових оштећења. Чест случај је да су на овај начин угрожени објекти од изузетног културног значаја, као што је пример зграде САНУ.

д) Цурење из резервоара бензинских пумпи и загађивање околине.

Контрола нивоа загађености у индустријским и урбаним зонама

У оквиру ове активности мора се редовно пратити загађење тла, ваздуха подземних и површинских вода, отпадне воде, загађење вода органским материјама. Треба рећи да ову активност делимично обављају надлежни органи града и институти који су овлашћени за ову врсту посла. Од помених послова град тренутно прати квалитет ваздуха, квали-

тет воде за пиће Београдског водовода, квалитет површинских вода Саве и Дунава, квалитет земљишта у ужој зони заштите изворишта водоснабдевања и ниво комуналне буке.

Загађеност у зонама индустријских одлагалишта

Велику групу загађивача тла чине чврсти отпади великих индустрија, рудника са прерадом минералних сировина и металуршких комбината.

Ови отпади су најчешће једноличног неорганског састава, подједнако опасни за животну средину. Њима се засипају улегнућа терена, јаруге или напуштене рударске јаме; или се гомилају на неким местима где мењају или нарушавају микрогеографију животне средине. Из депонија индустријских отпада под дејством воде може доћи до растварања штетних састојака које добром дренажом треба захватити и пречишћавати да не би загадили подземне воде. Данас се више не може прихватити схватање да су сви индустријски отпади непожељни нуспроизводи које треба одбацивати они се, напротив, све више користе као секундарне сировине због сталног пораста цена примарних сировина, с јелне, и нагомиланања индустријских отпада који загађују тло, с друге стране.

Пошумљавање клизишта у Београду

Данас у Београду постоји неколико клизишта која представљају велики проблем еколошке природе, а за становнике тих подручја то су проблеми egzистенцијалног и безбедносног карактера. Један од најефикаснијег начина решавања овог проблема је пошумљавање. Уосталом, клизиште на Звездари је настало управо неконтролисаној сечом стабала.

Заштита објеката водоснабдевања

У оквиру ове активности посебна пажња ће се посветити заштити водоизворишта, у чему мора бити остварена сарадња са ресорним министарством. Такође ће се редовно пратити квалитет воде река Саве и Дунава као и воде из природних изворишта на територији Београда.

Заштита од буке и вибрација

По својим негативним ефектима бука и вибрације постају изузетан еколошки фактор у радним просторијама. Њихово негативно дејство проширује се и изван радне средине у насеља и градове где се допуњује буком и вибрацијама из саобраћаја и других извора. Негативно дејство буке на људски организам зависи од нивоа буке и дужине експозиције.

Тренутно не постоји ефикасно решење овог проблема али се могу примењивати уобичајене мере заштите.

Као што је већ речено, заштита животне средине је активност окренута будућности, са циљем да предупреди нежељене догађаје. На том задатку ангажују се стручњаци из различитих области, примењујући различите методе и технологије. Због разноликости проблематике којом се баве, које често нису у директној вези са последицама које могу настати, у садашњим условима рада објективан проблем представља спор проток информација о укупној еколошкој проблематици на нивоу Београда. Овај проблем проузрокује, у најмању руку, спорост у решавању проблема, доношењу закључака о узроцима проблема и свим могућим негативним импликацијама. Имајући то у виду неопходно је формирати еколошки информативни центар који би био од велике користи у планирању будућих активности на заштити животне средине и ефикасном решавању постојећих проблема.

VII. ПРОГРАМ ЗА КУЛТУРУ

Култура, као развијање и усавршавање, односно богаћење духа и константно подизање степена опште образованости развијања и усавршавања свих тековина људског духа (материјална, друштвена и духовна култура) и начин опхођења у складу са етичким друштвеним нормама, има у политици Српске радикалне странке посебан значај. Неопходно је подстицати и подржавати свеобухватни развој културног деловања и то без намећања идеолошких, политичких или личних интереса, руководећи се искључиво параметрима вредности самих дела, односно стваралача.

Заштита значајних културних добара

Културна добра су ствари и творевине материјалне и духовне културе од општег интереса које уживају посебну законску заштиту.

Законом о културним добрима уређује се систем коришћења културних добара и утврђују услови за обављање делатности заштите културних добара.

туре, као и друга покретна ствар у њима од посебног културног и историјског значаја.

б) Просторна културно-историјска целина

Просторна културно-историјска целина јесте урбано или рурално насеље или њихови делови, односно простор с више непокретних културних добара од посебног културног и историјског значаја.

в) Археолошко налазиште

Археолошко налазиште је део земљишта или површина под водом које садржи остатке грађевина и других непокретних објеката, гробних и других налаза, као и покретне предмете из ранијих историјских доба, а од посебног су културног и историјског значаја.

Покретна културна добра

а) Уметничко-историјско дело

Уметничко дело и историјски предмет (у даљем тексту: уметничко-историјско дело) јесте предмет, односно група предмета, који самостално или заједнички имају посебан значај за упознавање историјског, културног, научног и тех-

Освајањем локалне власти српски радикали су Земунцима обезбедили прави културни центар у Народном позоришту које је добило, коначно, и адекватну оперску сцену

Културна добра су, у ствари, творевине материјалне и духовне културе од општег интереса које уживају посебну заштиту утврђену овим законом.

Врсте културних добара која уживају посебну заштиту

Непокретна културна добра

а) Споменик културе

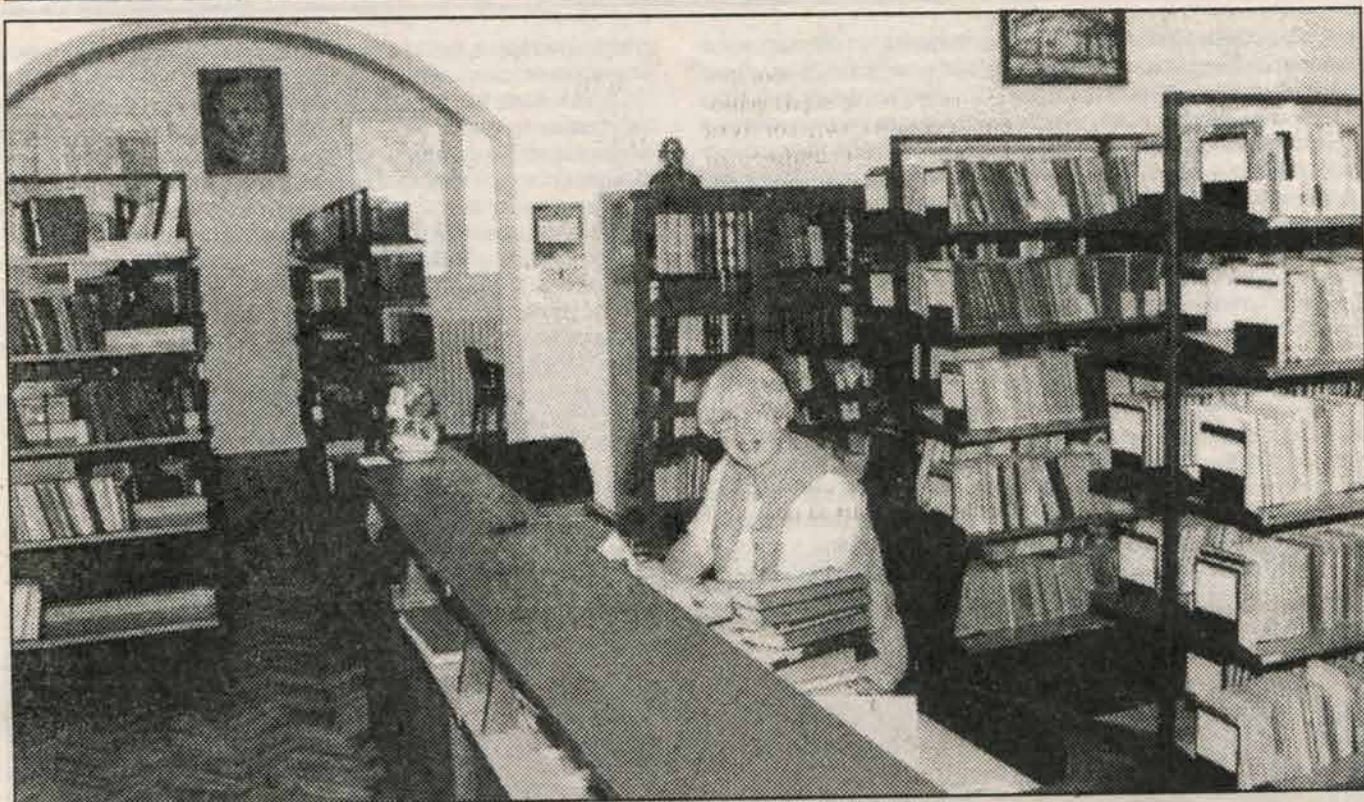
Споменик културе је грађевинско-архитектонски објекат од посебног или историјског значаја, као и његова градитељска целина, објекат народног градитељства, други непокретни објекат, део објекта и целине са својствима везаним за одређену средину, дело монументалног и декоративног сликарства, вајарства, примењених уметности и техничке кул-

ничког развика, као и природе и њеног развика без обзира на то кад и где су настали и да ли се налазе у установама заштите или изван њих, као и документациони материјал уз те предмете.

б) Архивска грађа

Архивску грађу чине изворни и репродуковани писани, цртани, компјутеризовани, штампани, фотографисани, филмовани, микрофилмовани, фонографисани или на други начин забележени документарни материјал од посебног значаја за науку и културу, који је настао у раду државних органа и организација, органа јединице територијалне аутономије и локалне самоуправе, политичких организација и њихових органа, установа и других организација, верских заједница, као и појединаца, без обзира на то кад је и где је настао и да ли се налази у установама заштите или ван њих.

Поклонници добре и квалитетне литературе у Земуну, после вишедеценијских покушаја, тек са радикалском управом добили су и квалитетан простор и квалитетну понуду у библиотеци "Свети Сава"

в) Филмска грађа

Филмску грађу чине изворни материјали филма (оригинал негатив слике и тон негативи копије филма, оригинал и копије видео траке и други носачи записа регистроване слике у покрету без обзира на технику снимања, и на то где су настали, као и пратећи филмски материјали) сценарио, књига снимања, дијалог листа, филмски плакат, филмске фотографије, скице декора и костима, нотни записи филмске музике, рекламне публикације и други документи настали пре, за време и после снимања филма.

г) Старе и ретке књиге

Стару и ретку књигу сачињавају: рукописне и штампане књиге, периодика и друга библиотечка грађа настала до краја 1866. године, ретке књиге, одређени примерци периодичних издања и друге ретке библиотечке грађе настале и после ове године, одређена библиотечка грађа која се на основу овог закона доставља овлашћеној библиотеци као обавезни примерак и документација о њој, као библиотечке целине које су због свог садржаја, уметничке, културне и историјске вредности за науку и културу.

Добра која уживају посебну заштиту

Посебну заштиту на основу овог закона уживају:

1) некрополе и локалитети с археолошким, историјским, етнолошким или природњачким садржајем, стара језгра градова и насеља, градитељски објекти, целине и делови градитељских објеката са историјским или архитектонским вредностима, споменици и спомен обележја посвећени значајним догађајима и личностима, куће у којима су рођене или радиле заслужне и истакнуте личности заједно са стварима које су им припале, зграде и места у природи везани за значајне историјске догађаје.

2) Списи, компјутерски, филмски или видео записи, слике у покрету, текстови и снимци телевизијских програма, фотографски и фонографски снимци и на други начин састављени записи и документи, књиге и картотеке о евиденцији тих списа, записи и документи, текстови и снимци радио програма, као и микрофилмови о њима, примљени и настали у раду државних органа и организација, органа јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе, устано-

ва, других организација и верских заједница док су од значаја за њихов текући рад или док из тог материјала није извршено одабирање архивске грађе у складу с одредбама овог закона (даље: регистратурски материјал).

3) Предмети ликовних и примењених уметности, археолошки предмети, етнографски и природњачки предмети, новац, поштанске марке, одликована, уникатни, ретки или историјски значајни предмети техничке културе, музички инструменти и други слични предмети старији од 50 година; предмети, књиге, документи, писма, рукописи и други писани и репродуковани, односно филмски или магнетски записи; слике у покрету, фотографисани и фонографисани материјал који се односи на историјске догађаје, као и на рад истакнутих и заслужних личности у свим областима друштвеног живота без обзира на време и место настанка.

Установе заштите по врстама културних добара

Завод за заштиту споменика културе обавља делатност заштите споменика културе, просторних културно-историјских целина, археолошких налазишта и знаменитих места.

Музеј обавља делатност заштите уметничко-историјских дела.

Архив обавља делатност заштите архивске грађе и регистратурског материјала.

Кинотека обавља делатност заштите филмске грађе.

Послове заштите знаменитих места и заштите природних простора у заштићеној околини непокретног културног добра обавља установа чија је делатност заштита природе.

Делатност заштите старе и ретке књиге обављају библиотеке које имају фондове старе и ретке књиге и раднице са одговарајућом стручном спремом, оспособљене за обављање послова у делатности заштите културних добара.

Установе заштите имају право активне легитимације у погледу остваривања мера заштите и коришћења културних добара и покретања кривичног и прекршајног поступка.

Утврђивање мера заштите

Мере заштите које се утврђују актом о утврђивању културних добара обухватају: ближе услове чувања, одржавања и коришћења културног добра; техничко-заштитне мере ради обезбеђивања културног добра од оштећења, уништења

и краће; начин обезбеђивања коришћења и доступности културног добра јавности; ограничења и забране у погледу располагања културним добром и његове употребе, у складу са законом; ограничења, односно забране извођења одређених грађевинских радова, промене облика терена и коришћење земљишта у оквиру заштићене околине културног добра, као и промене намена појединих културних добара и уклањање грађевинског или другог објекта чије постојање угрожава заштиту или коришћење културног добра. Мере заштите утврђују се и за заштићену околину непокретног културног добра. Уклањање грађевинског или другог објекта чије коришћење, односно постојање угрожава заштиту и коришћење културног добра обавља се у складу са законом којим се уређује експропријација.

Покретна културна добра утврђују музеј, архив, кинотека и библиотека, чији су оснивачи република, град или општина, ако овим законом није другачије одређено.

Установе заштите дужне су да податке о културним добрима за које воде регистар достављају установама заштите, које воде централне регистре културних добара, у року од 30 дана уписа културног добра у регистар.

ствар легатару или га издржава или да нешто трпи, односно издржава се од нечега.

Легат може бити одређен само у форми тестаментa, свако одступање од онога који је прописан за тестамент разлог је за ништавност тестаментa, односно легата.

Према својим крајњим резултатима легат има сличности са уговором о поклону као и модификацијом уговора о поклону (поклон за случај смрти).

Према подацима Музеја града Београда, највише се чувају ствари које су по својој природи поклони а мањи је број легата. Приватна лица су најчешће збирке, уметничке слике, стилски намештај оставили граду Београду (Скупштини града Београда) док је мањи број остављан музејима.

Музеји су установе културе који раде по Закону о културним добрима. Не постоји ниједан систематизован податак колико је на територији Града легата, односно поклоне, већ се ти подаци, и то тешко, могу добити од музеја.

Пошто се ради о материји која је од изузетног културног значаја, односно од изузетне уметничке вредности, требало би је систематизовати.

Скупштина града Београда је већи део легата, односно

Очување српске традиције и културе је водиља Српске радикалне странке која улаже напоре да помогне Културно-уметничком друштву "Бранко Радичевић", како би на прави начин, достојан српског народа, представљало један од најстаријих европских народа

Културно добро које је уништено или нестало, односно које је изгубило својство од посебног културног и историјског значаја, или је трајно изнето или извезено у иностранство, брише се из регистра културних добара.

Неопходно је уредити законске, финансијске и политичке услове за заштиту и коришћење културних добара, као и извршити комплетну ревизију критеријума по којима се се поједина културна добра и активности дефинисали.

Легати

Испорука или легат је одредба у тестаменту којом завешталац одређеном лицу (легатару) оставља једну или више одређених ствари, или неко право, или налаже наследнику или другом лицу коме оставља неке друге користи заоставштине да из онога што му је тестаментом остављено преда неку

поклоне, остављала Музеју града Београда, али Музеј, према њиховим речима, у последњих двадесет година тражи од Скупштине града одговарајућу зграду, односно објекат где би могао да смести предмете легата, односно поклоне.

Део предмета легата, односно поклоне, смештен је у друге музеје, а има и предмета који су смештени, на пример, у кући Јована Цвијића, у конаку кнегиње Љубице где се налази намештај непроцењиве вредности. Из свега овога могло би се закључити да би превасходно Секретаријат за културу града Београда требало да уреди ову област да се не би догађале ствари које се сада дешавају, да нема података о легатима, да је несрећено стање у музејима и библиотекама.

Бројни легати којима управља Музеј града раширкани су по граду, а неки се чувају у делоима. Опет се покреће питање да ли су драгоцени поклони и легати у својини Скупштине града или других институција адекватно заштићени. Београд

је од 1955. до 1997. године примио 29 легата и поклона који се састоје од збирки непроцењиве уметничке вредности, а проблем њиховог смештаја, чувања и излагања увек је био актуелан. "Кућа легата" још увек је само једна лепа замисао. Док се ова идеја не оствари бројни предмети из заоставштина великих људи и патриота биће раширкани по граду, чамине у неком депоу, веома често недоступни јавности, а они којима су поверени на управљање мораће да се труде бар да их сачувају од лопова и бескрупулозних колекционара.

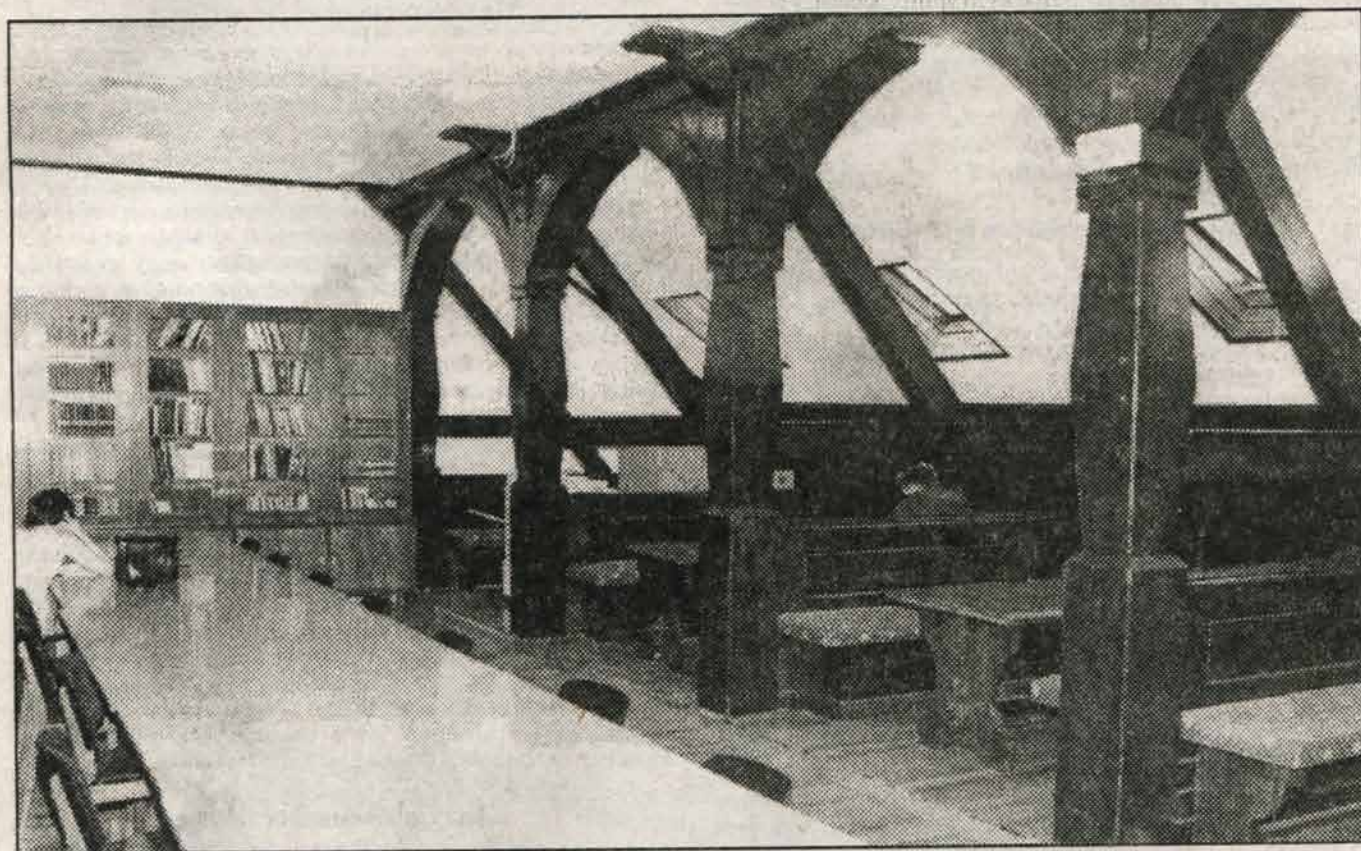
Библиотекарска делатност

Библиотекарска делатност програмског типа на нивоу или у надлежности града Београда остварује се у склопу: Библиотеке града Београда, Библиотеке Димитрије Туцовић, Библиотеке Влада Аксентијевић, Библиотеке Милутин Бојић и Библиотеке Савеза слепих Србије.

Дугогодишње економско заостајање Србије довело је до свестраног сиромашења српског народа што се одразило и на

оспособљене за делатности заштите културних добара, можда би да повећа фондове старих и ретких књига. Библиотеке своја културна добра могу излагати широј културној јавности ако су та културна добра обезбеђена од пожара, физичко-хемијских и биолошких узрочника оштећења и неовлашћеног отуђења у просторијама где се стално чувају и излажу, као и у месту где се привремено излажу. Покретна културна добра се не могу излагати уколико нису категорисана, обрађена и уписана у регистар културних добара. Због хроничног недостатка финансијских средстава, градска библиотека није била у могућности да изврши репарацију и трајну заштиту ретке и старе књиге у завичајном одељењу. У сваку библиотеку треба увести информационе системе или побољшати постојеће (акцент ставити на рачунарску технологију, формирати базе података у библиотекама).

Библиотека града Београда поседује у својој организационој структури 91 огранак, али многи проблеми прате рад ове еминентне установе. Огранци нису формирано по стандардима, присутна је неуједначеност распореда по локалитетима

Адаптирана читаоница библиотеке "Свети Сава" у Земуну

културну сферу друштвеног живота. Почео је континуирано нередован и често редукован прилив финансијских средстава за библиотечку делатност главног града. Оваква ситуација је довела до осиромашења књижних фондова с консекутивним губитком чланства. Сваке године умањење финансијског колача институцијама културе библиотекарског типа, уз констатацију повећања трошкова пословања, реализације планско-програмске оријентације из године у годину доведена је у питање. Књижни фонд свих градских библиотека, закључно са 1999. годином, износи 2.521.039 књига разноврсног садржаја. Зато је неопходно увећати књижни фонд литературним делима српске класичне књижевности и класика из хришћанско-православних земаља.

У повећању фондова књига неопходно их је обогатити стручно-научном литературом, часописима из науке и књижевности, као и низом разноврсних публикација, од културно-историјског значаја за српски народ.

Библиотека града Београда као матична библиотека, уколико поседује раднике са одговарајућом стручном спремом

(16 насеља је без библиотека), дефицитаран књижни фонд у неким огранцима, целодневно радно време одвија се у 52 огранка, једносмерно ради 30, а мање од једне смене ради 9 испостава-огранака. Посебан проблем огледа се у дефицитарности просторних површина, јер 48 огранака има површину 100 м². Морало би се крајње озбиљно посветити проблему библиотечке делатности.

Не сме се дозволити да у смислу "рационализације", према предлогу садашње градске власти, дође до укидања "недовољно" искоришћених пунктова, преиспитивања уговора о закупству које су библиотеке склопиле. Стимулативним буџетирањем мора се подстицати библиотечка делатност и то: развити мрежу огранака тамо где их нема, увећати књижне фондове, повећати, путем маркетинга, број чланова-љубитеља књиге, уравнотежити радно време, развијати информационе системе у оним библиотекарским институцијама које их не поседују и др. Једном речју, не дозволити да се библиотеке на нивоу града и њихови пунктови приватизују јер би то био злочин према култури српског народа.

Библиотека Димитрије Туцовић реализује програм у шест стационираних огранака и заједничким огранцима са школама на територији општине Лазаревац. Библиотека није решила проблем смештаја централне библиотеке и набавку одговарајуће и савремене опреме за рад.

Библиотека Влада Аксентијевић реализује програм у 10 огранака (4 заједничка са школама) на територији општине Обреновац.

Библиотека Милутин Бојић реализује програм у 10 огранака (6 у градском и 4 у приградском подручју). Ова библиотека има у плану отварање огранка у Вишњичкој Бањи.

Библиотека Савеза слепих и слабовидних Србије је специјализована установа на територији Града која своје услуге својим корисницима пружа разношењем књига слепим лицима, као и школи "Вељко Рамадановић" и Дому слепих. Библиотека располаже врло скромним техничким помагалима.

Библиотека свети Сава у Земуну је једна од најстаријих библиотека, располаже са 21.000 књига и са 10.000 чланова. Поседује књиге непроцењиве историјске вредности. Библиотека не располаже ни физичким ни техничким обезбеђењем. Не постоји претплата за часописе из стручних области. За сада нема спонзора, сем понеки читалац.

Библиотеку би требало обезбедити компјутерима и новим техничким решењима.

Уметност

Културно-уметнички аматеризам

Програме из области културно-уметничког аматеризма реализују културно-уметничка друштва и Савез КУД-ова Београда.

Савез културно-уметничких друштава Београда ради, у оквиру својих кадровских и материјалних могућности, на реализацији планом предвиђених активности. Тежи се ка унапређењу стручног рада у свим видовима аматерског стваралаштва, превасходно кроз рад одговарајућих одбора. У организацији Савеза, уз учешће одговарајућих секција културно-уметничких друштава, реализују се следеће манифестације: Фестивал рецитатора – градска смотре; Фестивал аматерских позоришта-БАП; Фестивал београдских аматерских хорова; Ликовни салон аматера; Смотра дечјих фолклорних ансамбала; Фестивал "Аматери своје граду"; Фестивал ансамбала народних игара; Нове кореографије; Фестивал народних оркестара и солиста; Ревизијални концерт ансамбала народних игара итд.

Културно-уметнички аматеризам је, поред образовног система, основни чинилац у развоју уметничке културе. Најраспрострањенији облик је музички аматеризам који се најчешће своди на фолклор, фолклорне секције народних оркестара, певача и солиста и хорске секције. Највећи број културно-аматерских друштава је концентрисан у Београду (2/3 од укупног броја хорова, међу којима неки остварују значајније резултате од резултата професионалних хорова: Бранко Крсмановић, Лола Рибар итд). Посредством Савеза обезбеђено је да добитници признања са фестивала који су имали такмичарски карактер, учествују на одговарајућим републичким смотрама.

Тешке материјалне прилике у којима се налазе културно-аматерска друштва доводе до тога да ова друштва често не измирују своје обавезе, међутим, и поред тога, многа друштва успевају да одрже континуитет рада и реализују планирани програм.

Савез КУД-ова би требало да успостави озбиљну сарадњу са Секретаријатом за културу и да заједнички раде на плановима иновирања и осавремењавања критеријума за расподелу средстава намењених за културно-уметничка друштва; треба се ангажовати око решавања статусних, просторних и кадровских питања у аматеризму, као и остваривању координације размене програма и сарадње у области културе.

Савез би требало да ради на томе да се оснује агенција за организацију и маркетинг (посебна делатност у оквиру Са-

веза, која би радила на тржишном принципу и чији би приходи били усмерени на проширење програма основне делатности). Ти приходи би свакако растеретили буџет Града и омогућили би самосталнији и ефикаснији рад културно-аматерских друштава.

Културно-уметнички аматеризам мора се одвијати под стручним надзором професионалних КУД-ова у смислу развоја различитих садржаја заснованих на народном фолклору и етносу, чиме се постиже права мера уметничког квалитета. Савез културно-уметничких друштава Београда неопходно је да буде координатор оваквих активности и покровитељ организованих смотри културно-уметничког аматеризма. Начини финансирања могу се реализовати тројачко и то: буџетирањем из Града, спонзорством и формирањем фондације за развојне уметничке програме. Локална самоуправа може изузетно да допринесе развоју аматерских односа у култури и уметности, а све у сврху задовољавања културних потреба грађана.

Музичко-сценска делатност

Основни носиоци сценске делатности су позоришта чији је оснивач град Београд, и то: Југословенско драмско позориште, Позориште Атеље 212, Београдско драмско позориште, Позориште на Теразијама, Звездара театар, БИТЕФ театар, Позориште "Бошко Буха", Мало позориште "Душко Радовић", Позориште лутака "Пиноккио" и од 1998. Позориште "Пуж".

Постојећи закони, којима се регулишу односи и начин финансирања у позоришту, у целини не одговарају ни захтевима времена, ни потребама делатности којима су намењени. Морају се донети нови закони о финансирању позоришта. Финансирање позоришта мора се изједначити са искуствима савременог света у овој области, уз стварање услова за продор приватне иницијативе. Треба подржати и директне приватне финансијске интервенције у виду донаторства и спонзорства.

Већ дуго година позоришни живот се одвија у неповољним условима. Тако Позориште на Теразијама, због давно започете али незавршене реконструкције, не користи свој простор. У Позоришту "Бошко Буха" такође није завршена реконструкција, а посебно је утрожена безбедност објекта услед застарелих електроинсталација; Звездара театар ради са високим ризиком, такође због застарелих електроинсталација. Поред стања објекта, акутан је и проблем опреме која је у већини београдских позоришта застарела и неупотребљива.

У музичкој делатности до сада су углавном финансирани програми "Југоконцерта", "Музичке омладине" и Београдског гудачког оркестра "Душан Скворан".

Културне манифестације

Одлуком Скупштине града Београда, за сталне манифестације у области културе од значаја за град Београд одређене су: Међународни филмски фестивал (ФЕСТ), Југословенски фестивал краткометражног и документарног филма, Међународно такмичење музичке омладине, Београдски летњи фестивал (БЕЛЕФ), Београдски интернационални театарски фестивал (БИТЕФ), Међународни сусрет деце Европе (Радост Европе), Октобарски салон и Београдски музички фестивал (БЕМУС).

Већина ових манифестација су међународног карактера. Све манифестације финансира град Београд. Фестивали и смотре су веома значајни облици дифузије културе, будући да се стваралаштво на њима пре свега вреднује: на смотрама самим избором, а на фестивалима и наградама, чиме се остварује и увид у стварне уметничке домете једне средине у одређеном периоду.

Такође, постоје и манифестације које су по свом облику различите и од фестивала и од смотри (задржавајући компоненте и једних и других) јер, не само што бирају остварена уметничка дела, већ имају и своју сопствену продукцију. Својим свечарским карактером фестивал истовремено постаје привлачан и најширој публици, те, сам по себи, постаје

битан анимациони фактор. Стога концепција фестивала мора да уважава изузетно важне методске принципе, а како не би постао промашена културна инвестиција без стварног културног домета.

Културно-образовна делатност

На утврђивање програма од значаја за град Београд у овој области значајно утиче чињеница да се популаризацијом и презентацијом свих видова културно-уметничког стваралаштва на територији Града бави више од 20 културних центара, радничких и народних универзитета, домова омладине и сличних установа и организација.

Њихова бројност, програмска, кадровска, организациона и просторна неуједначеност наметнули су обавезу сагледавања укупног стања у овој области са становишта статуса, квалитета и потреба за одређеним садржајима.

Основни критеријуми за вредновање и прихватање програма су: актуелност али и очување културне баштине, експеримент и подстицајност, а посебно изграђивање и неговање специфичног и самосвојног профила сваке од установа, односно организације.

Приоритет у обезбеђивању услова за делатност имаће установе чији је оснивач град Београд (Културни центар Београда, Дом омладине Београда, Дечји културни центар Београда, Центар за културу у Лазаревцу, Младеновцу, Сопоту као и Центар за ликовно образовање). Осим њих финансираће се установе и организације чији програми својим квалитетом и садржајем представљају програме од значаја за град Београд, а реализују се на територији градских општина. (Задужбина Илије Милосављевића Коларца, домови културе и центри за културу на територији општина...)

Информисање

Право на истиниту и објективну информацију је основно право сваког члана заједнице. Међутим, када говоримо о локалним медијима то је право максимално узурпирано монополном партијом на власти које су од средстава масовних комуникација (посебно електронских медија) направиле

механизам за којекакве махинације и малверзације. Заборављено је, дакле, да је власт, посебно на локалном нивоу, искључиво сервис грађана у смислу унапређења стандарда живота, а медији средство комуникације и јавности рада органа управе.

Српска радикална странка је од самог почетка указивала на злоупотребу медијске структуре у јединици локалне самоуправе, посебно у случају Студија Б и Београдских новина, аргументовано представљајући суштину која је ништа друго до арчења средстава грађана, поготово када се има у виду да су све позиције у размену 21-Секретаријат за информисање енормно увећане. Тако је несхватљиво да су средства из буџета за рад информативног центра, тј. за рад Студија Б имала перманентан пораст од 1997-2000. године. У складу са тим у 1998. години, у односу на 1997. годину, присутан је пораст од 55,61%. У 1999. години, у односу на 1998. годину, такође пораст од 25%, а у 2000. години, у односу на 1999. годину, евидентан је пораст од 54,55%.

Дакле, од 11.300.000 динара средстава издвојених у току 1997. године за рад информативног центра, односно Студија Б, сува је мултипликована преко три пута за 2000. годину, односно за овај основ планирани расход износи 34 милиона динара. При том се, логично, наметало питање које и какве ће то програме емитовати Студио Б како би оправдао средства која се издвајају од личних примана грађана и остварених прихода привредних субјеката који раде на територији града Београда.

Слична је и ситуација са Београдским новинама које се издају као новине града Београда, при чему су издвојена енорна средства из буџета града у току 1999. године и за 2000. годину, односно присутан је раст од 83,33% у 2000. години у односу на претходну, или са 6 милиона 1999. године увећана су на 11 милиона за 2000. годину. Сигурно се поставља питање оправданости штампе оваквог гласила у којем доминирају гледишта и ставови једне странке која је на челу Градске владе.

Српска радикална странка је за приватизацију Студија Б и Београдских новина, чиме би се уштедела значајна материјална средства која до сада нису ишла ни на унапређење

Градској библиотеци, тек доласком радикала на власт, додељен је потпуно реконструисан нови простор

програма, нити на инвестициона улагања и текуће одржавање, а посебно не на зараде запослених радника медија, већ у приватне касе функционера локалне власти.

Школство

У периоду, нажалост, ерозије морала, вредности и критеријума, образовање, као веома важан део система, није остало мимоиђено.

С обзиром да нам је омладина оријентисана ка некаквим квази-вредностима, које за последицу имају пораст малолетничке деликвенције, неопходно је ревитализовати активности образовних установа (такмичење у знању као и спортске манифестације школске омладине) како би оне опет заузеле место које им припада у заједници. Коначно, то би значило враћање омладине, поготово ранијих узраста, позитивним критеријумима и вредностима као и ауторитетима. То би свакако био почетак процеса како едукације тако и васпитавања деце и омладине у узрастима када се, у ствари, и формирају основне претпоставке личности, што би свакако био залог за будућност о којој под овим условима вреди размислити и у коју вреди улагати.

Како би све ово било оствариво, неопходно је претходно обезбедити средства за:

- изградњу, реконструкцију, инвестиционо и текуће одржавање основних и средњих школа,
- опремање, материјалне трошкове и амортизацију основних и средњих школа,
- превоз ученика који су настанени на удаљености већој од четири километра од седишта школе, а за ученике ометене у развоју обезбеђење превоза без обзира на удаљеност од школе,
- превоз, исхрану и смештај деце ометене у развоју која похађају основну школу (уколико на територији општине нема одговарајуће школе),
- стручно усавршавање наставника, стручних сарадника и васпитача у основним и средњим школама, што је, свакако, према Закону о локалној самоуправи у надлежности јединице локалне самоуправе.

Спорт

Уколико је општеприхваћена значајна улога спорта и физичке културе као процеса изградње и обликовања комплетне личности, а у смислу јачања здравља, развијања психофизичких способности и формирање моралног лика човека, онда би, коначно, требало институционално поставити спорт тамо где му је и место, а претходно обезбедити услове за квалитетно провођење спортских активности.

Дакле, школе и друге установе за образовање и васпитање одговорне су за правилно провођење физичке културе, а у оквиру тога посебно спорта деце и омладине. Дужност је сваке школе да својим ученицима пружа спортско образовање у складу са потребама човека као културног бића, да у њима развија трајне навике за спорт и физичку културу и да их оспособљава да то самостално користе у свакодневном животу.

Стога је нужно спортске активности учинити ефикасним и у такозваним ваннаставним активностима, што би значило поновно успостављање и омасовљење школских спортских такмичења. У циљу све ширег обухватања младих, неопходно је спорт и бављење спортом проширити и на децу предшколског узраста, уз максимално ангажовање родитеља и локалне самоуправе.

Ради задовољења примарних потреба људи у области спорта, јединица локалне самоуправе има посебну улогу обезбеђивања:

- изградње, одржавања и коришћења спортских објеката,
- реализације општинских и међуопштинских школских спортских такмичења и
- одржавања спортских манифестација и такмичења од значаја за општину.

Све ово, свакако, не значи и финансирање спортских клубова из јавних прихода, него напротив. Неопходно је преоријентисати децу и омладину на спортске активности у циљу што бољег развоја њихових психофизичких и моралних квалитета и, у складу са тим, обезбедити услове што бољег и ефикаснијег провођења свих активности из области спорта.

VIII. КОМУНАЛНА ИЗГРАДЊА БЕОГРАДА

Град Београд сваке године доноси план о комуналној изградњи града који се, по правилу, реализује у веома малом проценту.

Поред изградње капиталних објеката комуналне инфраструктуре, који су од значаја за град као целине, сматрамо да је неопходно приоритетно урадити следеће:

I. Изградња и одржавање саобраћајница

Пројектовати и изградити део пута од Брђана до Глумчевог брда у дужини од 2.000 м. Изградити окретнице на Глумчевом брду и Брђанима и ниже, и стајалиште тамо где буде пројектом предвиђено. У Белом потоку извршити повезивање центра Белог потока са новоизграђеним путем од Зуца, у дужини од 300 м.

Реконструисати део пута у дужини од 4 км, да би се скратио пут линија 402 и 403 за 6 км (само у једном правцу).

Изградња Мокролушке улице је прекинута после изграђених пар стотина метара и без јасних рокова када ће се завршити. Пуштањем у рад ове саобраћајнице олакшало би се повезивање са осталим улицама. Остало је да се направе два прикључка у дужини од по 50 м.

Потребно је асфалтирати и главну улицу у Пиносави. Асфалтирати следеће улице: Лазара Аврамовића, Бакона Авакума, др Милоша Пантића. Треба закрпити рупе у следећим улицама: Кнеза Богосава, Бакарска, Горњи део улице Јаше Игњатовића, горњи део улице Мишка Јовановића, улица Витановачка од Браће Јерковић до Кумодрашке је направљена као привремено решење. Безбедност пешака и возача је незадовољавајућа па је потребно да се овај део грађевински доради да би се решио проблем безбедности. У обзир узети и семафоризацију раскрснице улице Браће Јерковић и Витановачке.

Асфалтирати Сињску улицу, 29. нову, 24. нову, део Војислава Илића (поред Фолксвагеновог сервиса и бензинске пумпе), Николе Стринке, Вороњешку, Ђуре Мађерчића, Зларинску и Милунке Савић, Омишку, Билећку, Генерала Рашића, Мосорску, Новакову, Пуковника Пејовића, 9. нову, 38. нову. Посебан проблем је Јованичка улица: део са павиљонима нема урађен прилаз, на одређеним деловима је набашана шљака, или макадам, а цела улица је без икаквог застора (блато). Поправити коловозни застор у улицама Љубе Шерцера, Гостиварској, Калмичкој, Качарској, Кумодрашкој, Никишићкој и Умској. Посебно су у лошем стању тротоари које треба поправити, направити пешачке стазе које повезују Грузијску са околним улицама. Асфалтирати улице Мишка Јовановића, Јована Суботића, Скобаљевића.

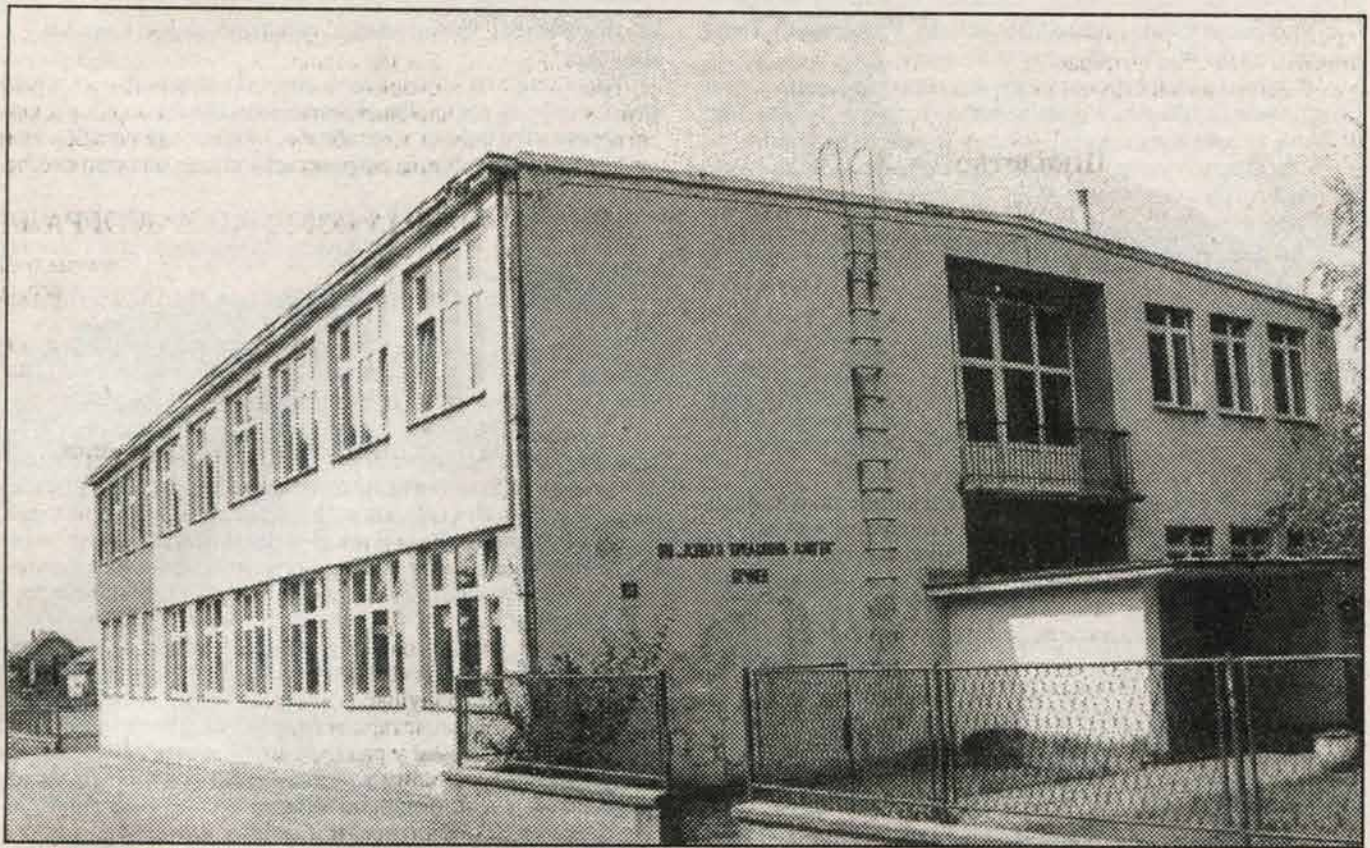
Урадити излаз на аутопут у Зуцама. Излаз регулисати од 13. нове улице у дужини од 800 м. Асфалтирати следеће улице: 2. нову, 4. нову, 2. нову од броја 10. до краја улице, урадити и асфалтирати продужетак 18. нове у дужини од 100 м, реновирати 9. нову и асфалтирати 8. нову.

Асфалтирати улицу Љубе Чупе, у целој дужини Озренску улицу, Стевана Првовенчаног, Грчића Миленка од броја 48 до ауто пута. У свим наведеним улицама направити, где га нема, тротоар за пешаке и асфалтирати га. Тротоар за пешаке направити и у улици Грчића Миленка од Устаничке до улице Војислава Илића.

Асфалтирати улице: Варваринску (1-17), Краља Бодина, Колашинску, Матавуљеву, Гарибалдијеву, Миклошићеву, Николе Совиља, Требињску, Вука Манушића.

Изградити путни прилаз основној школи у Кумодраж селу. Поставити одговарајућу хоризонталну и вертикалну сигнализацију. Урадити и пешачки прелаз-семафоризован, са одговарајућим осветљењем. Све улице су у так-

Општина Земун је уградила нове прозоре Основној школи "Душан Вукасовић – Диоген" у Бечмену

вом стању да се мора под хитно урадити рехабилитација асфалтираних улица.

Асфалтирати следеће улице у Раковица селу: Јована Миловановића, Исидора Бајића, Милоша Милошевића, Перипе Јовановића, Лоиза Долинара, Дуго поље, Бојана Ступице. Потребно је у Шопеновој улици тротоар довести у прешње стање.

Асфалтирати улицу Јове Илића. Извршити поправке у улицама Милована Маринковића, Косте Јовановића и попречних улица.

Изградити пут од села ка Кумодрашком гробљу, поправити тротоаре у свим улицама и коловозни застор на свим улицама.

Асфалтирати Бањалучку улицу од бр. 7-11, Војводе Пријезде од бр. 6-32, Пчињску од бр. 11-19 и улицу Раде Кончара од бр. 16-20.

Поправити улице 5. нову и 2. нову у Пиносави.

Поправити тротоар у Његошевој улици (непарна страна) у делу између улице Баба Вишњине и Курсулине.

Поправити – асфалтирати улицу Алексе Ненадовића.

Потребне су поправке следећих улица као и оштећених тротоара: Филипа Филиповића, Шуматовачке, Веле Нигринове, Видовданске, Тимочке, Светлика Ранковића, Јужног Булеvara, Грочанске, Јанка Лисјака, Жичке, Чубурске, Буре Салаја, Жарка Зрењанина, Вукице Митровић, Лиречекове, Каленићеве, Максима Горког, Трајка Стаменковића, Владе Зечевића и Војводе Петка.

Поправити асфалт (рупе) на целој дужини улица Захумске, Војводе Бране, Ђирила и Методија, Војводе Саватија, Чича Илијиној и Баковачкој.

Поправити асфалт (рупе) на целој дужини улице Светозара Марковића, посебно у делу од Булеvara (где је почетак улице), до Његошеве улице.

Асфалтирати и поправити тротоар целом дужином Мишарске улице, која спаја Ресавску и улицу Светозара Марковића. Даље, поправити угао Булеvara краља Александра и Београдске улице.

Проширити улицу 14. децембра од почетка до улице Војислава Илића.

Асфалтирати улице Книћанинова, Панчићева, Мике Аласа, Борђа Јовановића, целом дужином.

Реконструисати калдрму у улицама Риге од Фере, краља Петра и Скадарска.

Поправити тротоар у Дунавској улици.

Поставити стубове на шеталиште 25. мај, како би се онемогућио пролаз аутомобилима.

Асфалтирати улице Раковачки пут 8 и 1-19.

Поправити улицу Матије Гупца.

Поправити Борску улицу (око Ц-маркета).

Поправити улице Стевана Опачића и Станка Пауновића.

Асфалтирати Вукасовићеву улицу II, III, IV део (у насељу Јелезовач) са јавном расветом.

Поправити Вукасовићеву улицу (од улице Славољуба Вукасовића до броја 92 и од улице Велизара Станковића до продавнице Горица).

Асфалтирати улицу Митра Бакића.

Поправити Вишњевачку улицу и улицу Стевана Луковића.

Поставити семафор у улици pilota Михајла Петровића код пекаре "Бане".

Поставити "лежећег полицајца" код ОШ "Никола Тесла".

Асфалтом спојити Улицу бубањских жртава, парни део Улице 11. крајишке дивизије и Мраковачку улицу.

Асфалтирати улицу Кружни пут до железничке станице Кијево.

Степеништем повезати Кружни пут и део Кијева до старе школе.

Асфалтирати Тунелску улицу.

Поставити "лежећег полицајца" у улици Кружни пут на укрштању са Тунелском улицом.

Асфалтирати улицу Ослобођења, улицу Патријарха Димитрија, улицу Славка Родића, улицу 2. септембра.

Поправити Хајдук Вељкову улицу и Хајдук Вељково скаче.

Асфалтирати улице: Делови, Луговачка, Лабуда Шкековића, Александра Војиновића, Милана Бартоша (од поште до стамбених зграда), Јелезовачку (од старих зграда до приватних кућа).

Поправити улице Славка Миљковића, Урошевачку, Подвалску (од бр. 96-110), 45. нову и 41. нову.

Поставити јавну расвету дуж Железовачке улице, улице Драгослава Петровића, Урошевачке, Луговачке, Лабуца Штековића, делова Брестовачке и Александра Војиновића.

Асфалтирати улице 13. октобар, Александра Војиновића (од окретнице аутобуса 47 до бр. 70), Јосипа Теларевића (од пумпе до Зеленака), браће Јеремић, Корчагинову, Палих бораца, Каменац, Душице Спасић, Милана Ђурића, Иванградску, Јужноморавску и Љубише Јеленковића (од рампе до краја парне и непарне стране).

Поставити јавну расвету дуж улице Љубише Јеленковића, Иванградске, Јужноморавске, улице Душице Спасић и улице Александра Војиновића (од окретнице аутобуске линије 47 до Патиног мајдана).

Поправити коловоз на улазу из Жичке улице у Дравску улицу.

Поправити коловоз у улици Жарка Зрењанина, од угла Ватрослава Јагића до угла улице Булевар револуције.

Поправити асфалт са великим бројем рупа у улици Живојина Жујовића од броја 13-19 и у улици 21. дивизије између бројева 25-29 и 20-28.

Обновити степенишни пролаз између саобраћајница Рифата Буријевића и Ђевђелијске.

У Батутовој улици од раскршћа са улицом Милана Ракића до раскршћа са улицом Димитрија Туцовића, поправити и асфалтирати тротоаре са обе стране улица.

Асфалтирати бројне рупе у Гвоздићевој улици целом дужином.

Санирати сквер на прописану висину на раскрсници улица Душан Дугалића и Гвоздићеве.

У Раваничкој улици код бр. 8. па до краја асфалтирати рупе на коловозу, као и у улици Душана Дугалића код бр. 1.

Асфалтирати Букурешку улицу од Трићанске улице, доњи део према Булевару револуције.

Заменили турску калдрму у Чингријиној улици асфалтом. Обновити коловоз читавом дужином у улицама: Ралојке Лакић, Косте Абрашевића, Суботичкој, Генерала Михај-

ла Живковића, Раваничкој, Слободанке-Данке Савић и Улцињској.

Асфалтирати Гусињску улицу од раскршћа Булевара револуције до раскршћа Живка Давидовића.

Поправити асфалт у Мадридској улици од раскршћа улице Булевара револуције до раскршћа улице Владимира Гортана.

Поправити асфалт у улици Лунета Миловановића од Булевара револуције до Живка Давидовића и од Живка Давидовића до Рула.

Асфалтирати улицу Ковачеву од Заге Маливаук до Крижанићеве.

Асфалтирати Гламочку улицу са прилазима у дужини од око 550 м.

Асфалтирати Лошињску улицу са прилазима.

Асфалтирати делове Игманске улице у дужини око 250 м.

Асфалтирати Забрђанску улицу у дужини око 250 м.

Санирати клизиште на врху улице Воје Вељковића.

Асфалтирати Мурманску улицу у дужини око 150 м.

Асфалтирати улицу 7. јула од броја 21-33.

Асфалтирати Жикину улицу целом дужином.

Завршити асфалтирање улице Николе Грујовића.

Санирати улицу Липовачка од Газиместанске до Ливадске.

Поправити делове коловоза и тротоара дуж целе улице Лунета Миловановића.

Поправити улицу Рудо на углу са Устаничком улицом, код семафора.

Асфалтирати улицу Цветанова ћуприја од броја 27 до излаза на улицу Боривоја Стевановића.

Асфалтирати улицу Падина.

Санирати клизишта у улицама Љубише Мијодраговића бр.

24-32, Руди Чајевца од бр. 3-11, Капетана Милоша Жунића бр.

10-18 и Матице Српске бр. 59-65.

Ставити оградлу на постојеће степениште између улице Капетана Милоша Жунића и улице Косте Нађа.

Урадити асфалт у улици 7. српске бригаде други део.

У улици Наде Пурић, код Данилове улице, асфалт је прекинут тако да је разлика у нивоу између ове две улице скоро

Општина Земун је у Основној школи "Лазар Саватић" заменила све прозоре, кров, столарију и мокре чворове

Основној школи "Светозар Милентиј" у Земуну замењени су сви прозори, поправљени зидови, подови, столарија и мокри чвор тек доласком радикала на власт

један метар чиме су улице практично остале слепе. Потребно је нивелисати улице и спојити асфалт.

Асфалтирати доњи део Борачке улице у дужини од 50 м. Урадити тротоаре са обе стране улице Шеварице.

Асфалтирати и урадити тротоаре са обе стране улице Градншке у дужини од 120 м.

Завршити асфалтирање улице Ивана Цанкара у Земуну.

Поправити коловоз у Радничкој улици у Земуну.

На раскрсници улица 22. октобра са улицама Старца Вујадина и Мирослава Тирше у Земуну, повећати безбедност леве у саобраћају сигнализацијом, лежећим полицајцима или заштитном оградом.

Поставити завршни слој асфалта на углу улица Ивана Цанкара и Прве пруге у Земуну (у дужини око 30 м и ширине 7 м).

Пресвући асфалтом улицу Ивана Цанкара на углу са улицом Творничком до Зиг-маркета у Земуну (у дужини око 300 м и ширини 5 м).

Асфалтирати улицу Прва пруга у Земуну испред зграде бр. 7 и дечијег вртића др Сима Милошевић (у дужини око 100 м и ширине 6 м).

Поправити тротоар у улици Гоце Делчева у Земуну испред зграде бр. 9. (у дужини од око 15 м).

Реконструисати улице Сењску, Сомборску, Барајевску, Прегревницу, Каштеланску у Земуну.

Изградити улице Карловачку (део), Батајнички друм 21 и десну обалу Дунава у Земуну.

Асфалтирати и поправити улице у кругу насеља "Железничка колонија" у Земуну.

Асфалтирати Цвијићеву улицу преко постојеће турске калдрме, ради бољег прилаза железничкој станици Земун.

Изградити део улице Петра Драпшина према прузи у Земуну.

Поправити ударне рупе на постојећим асфалтираним улицама у насељу Војни пут у Земуну.

Изградити пешачку пасарелу преко Новосадског аутопута у висини улице Војни пут у Земуну.

Изградити нове улице у насељу Алтина у Земуну.

Изградити тврду подлогу у насељу Плави хоризонт у Земуну.

Поправити асфалтни слој у улицама: М. Радивојевића, Петра Јововића и В. Димитријевића у Земуну.

Асфалтирати улицу Босанска преко постојеће турске калдрме и изградити тротоар у Шилеровој улици у Земуну.

Асфалтирати улицу Јозе Штурле и Цвијићеве у Земуну.

Изградити пасарелу за пешаке преко железничке пруге у Земуну.

Поправити коловоз у Орачкој, Прекој, Цетињској и Гундулићевој улици у Земуну.

Асфалтирати - поправити улицу Стевана Лукића и Добановачку у Земуну.

Асфалтирати улице Томиде Поповића, Слободана Бајића, Триве Витасовића, Ане Матић, Љубомира Живковића и Доброволних ватрогасаца у Земуну пољу.

Асфалтирати улице Курирска, Пружни пут, Мире Папић, Фенечке, Купинског пута, Фабричког пута, 1. нове, 2. нове, Лугарске, Сланкаменачке, Машинске, Патризанских учитеља и Школско добро у Земуну пољу.

Асфалтирати и уредити тротоар и уличну расвету у улицама Златиборска, Божидара Ације, Горана Ковачића, Симе Милошевић, Јанка Чмелика, Владимира Гортана, Корушка, Грмечка, Ивана Милутиновића, Милана Узелца, Павла Маргановића, Франца Прешерна, Симе Шолаје, угао Сестара Миловановић и Лазара Саватића, асфалтирати пешачку стазу преко Јеловца у правцу школе Раде Кончар у Земуну.

Асфалтирати прилаз улици Марије Бурсаћ на бр. 40 и 42 у Земуну.

Санирати степениште у улици Божидара Ације које иде из улице Јакуба Кубуровића у Земуну.

Асфалтирати улице у кругу насеља Соко салаш у Земуну.

У централном делу Батајнице урадити тротоаре и паркинг просторе.

У насељу Шангај у Батајници асфалтирати улице.

Изградити улице у насељу 13. мај у Земуну.

Асфалтирати коловоз у постојећим сурдуцима у улици Виноградској.

Поправити коловоз и тротоар у зони "А" у улици Душана Вукасовића.

Изградити нови пут од Овче до Панчевачког пута у дужини око 1500 м.

Изградити пешачку стазу у насељу Овча до жел. станице у Овчи као и дуж пута Овча-Зрењанински пут у дужини од 1000 м.

Реконструисати улицу Вишњица од Роспи њуприје до насеља Вишњица са тротоаром.

Изградити пролаз испод пруге Београд-Панчево из правца улице Зага Маливук (пролаз дневно користи око 400 школске деце и већи број одраслих грађана).

Реконструисати пут за Црвенку.

Реконструисати главну саобраћајницу од Зрењанинског пута до насеља Котеж којом саобраћа градски превоз, као и изградити тротоар дуж овог пута.

Урадити асфалтни застор у другој, трећој и четвртој улици Зага Маливук, као и насуту улицу Зага Маливук која је у великој мери оштећена (више пута су је поправљали становници овог насеља).

Асфалтирати прилаз газдинству ПКБ-а из правца Зрењанинског пута као и наставак започетих деоница, саобраћајница на којима се одвија јавни градски превоз.

Завршити пут за манастир Свети Стефан.

Изградити аутобуску окретницу код ПКБ-а, за линије 107 и 109.

Реконструисати улицу Дунавска са асфалтним застором.

Реконструисати улицу Ивана Милутиновића целом дужином (од Зрењанинског пута до МЗ Борча 1) са потребним проширењем, ивичницама, тротоарима и аутобуским стајалиштима. У труп пута урадити развод кишне канализације.

Асфалтирати у насељу Железовац улице Вукасовићева, други и трећи део. Поправити асфалт у улици Вукасовићева (од Славољуба Вуксановића до бр. 92), од Велизара Станковића до Горице (аутобуска линија 48), код МЗ (Славољуба Вуксановића). Спојити улицу Бубањских жртава, парни део улице 11. крајишке дивизије, део Мраковачке улице.

Асфалтирати улице 13. октобра, Александра Војиновића (од аутобуске окретнице до бр. 70), Јосипа Теларевића (од бр. 32), Љубише Јеленковића (непарна страна).

Асфалтирати улице Ослобођења, Патријарха Димитрија, Славка Родића, Митра Бакића, 2. септембра.

Асфалтирати комплетно старо Кијево (са Ромским насељем) кружни пут до железничке станице. Асфалтирати улице које су остале раскопане увођењем гаса, степеништем повезати кружни пут и део Кијева до старе школе, Тунелска улица.

Асфалтирати Борску улицу (око Центропрома).

Асфалтирати улице Делови, Луговачка, Јабуца Шћесковића, Александра Војиновића, Милана Бартоша (од поште до стамбених зграда), Железовачка, Брестовачка, 45. нова, 51. нова, Славка Миљковића, Урошевачка, Подалвалска од бр. 96. до 110, Митра Бакића.

Изградити подземни пролаз у Булевару војводе Мишића, поред Београдског сајма. Постојећи пешачки прелази на поменутој локацији су недовољни што потврђује велика учесталост саобраћајних незгода у којима су жртве углавном пешаци.

Поправити коловозне и тротоаре у Ломиној улици.

Поправити коловоз у Југ Богдановој улици.

Уредити све саобраћајнице и тротоаре на Малешком брду.

Поправити коловоз у Булевару Војводе Мишића, од Цареве њуприје до ковнице новца.

Асфалтирати део Кронштатске улице испред бр. 2,4,6.

Асфалтирати Голешку улицу.

Реконструисати степениште на пешачкој стази у Хумској бр. 3. Постојеће степениште је потпуно неупотребљиво јер је доњи део степеништа стално под водом.

Асфалтирати калдрисане улице: др Милутина Ивковића, део Звечанске од Булевара југословенске армије до Динарске улице, Балканску (део који припада Савском венцу), Јосе Јовановића - од улице Михајла Аврамовића до бр. 9, Сокобањску, део улице Краља Милутина од Немањине до Бирчанинове.

Асфалтирати простор између Савског моста, старог железничког моста, обале Саве и улица Слободана Пенезића Крцуна (Савске) и Карађорђевог у насељу Бара Венеција, ули-

цу Браће Крсмановић (крак поред Саве од бр. 21-29 и други крак улице на броју 286 у дужини од око 50 м), као и извршити поправку коловоза у делу Булевара војводе Мишића (бр. 8а). Изградити прелаз преко жел. шина.

Јасније означавање обавезног заустављања за возила која долазе из улице Велисава Вуловића. На раскрсници улица Велисава Вуловића и Михајла Аврамовића су честе саобраћајне незгоде.

Изградити подземни пролаз за пешаке на углу Бранкове и Царице Милице. Изградњом би се омогућио бржи проток саобраћаја на тој раскрсници, а пешаке би лишили свакодневних трагичних саобраћајних незгода.

Изградити гаражу на плату поред Политике.

Реконструисати Пожешку улицу.

Изградити део саобраћајнице Петра Мећава од бр. 4-8а, односно до улице Мирослава Дакића и реконструисати улицу Мирослава Дакића.

Изградити тротоар у улици Матије Бана и последњи хабајући слој у Винодолској улици.

Уредити прилаз Топчидерском гробљу.

Изградити окретницу Петра Мартиновића.

Поправити оштећену улицу Жарка Пушара.

Изградити тврди застор у улици С. Пинпура на делу између Љешке и Николаја Гогоља.

Довести у првобитно стање паркинг простор и стазу у улици Благоја Паровића и Недељка Чабриновића.

Изградити бетонске стазе у Пожешкој улици, између бр. 162-164.

Изградити тротоар у улици Жарковачка до улице Београдског батаљона и пресвући улице асфалтом.

Пресвући асфалтом улице Петра Лековића, Жарковачка, Мире Попаре и краљице Катарине.

Изградити други део улице Петра Лековића.

Поправити оштећени тротоар у Змајевачкој улици.

Асфалтирати Змајевачку улицу до раскрснице са улицом Илије Ђуричића.

Изградити део улице Душана Влајића ради повезивања са Водоводском улицом.

Асфалтирати све улице у Рупчинама.

Пробити и изградити улицу Крсте Сретеновића (асфалтирати и изградити тротоар и реконструисати улицу Беле воде).

Завршити улице Битољска, Копаничка, Стојана Матића, Санацка, Антона Ашкерца, дела Приштинске и дела Шавничке улице уз претходну изградњу инфраструктуре.

Изградити асфалтни застор у улици Солунских бораца. Санирати пешачку стазу у насељском парку МЗ Виноград.

Поправити стари обреновачки пут и поставити сигнализацију.

Асфалтирати улице Сенише Николајевића, Браће Митровића и Савска.

Повезати улице Сенише Николајевића и Радних акција степенишним пролазом.

Проширити и реконструисати мост између улица Иве Лоле Рибара и С. Милутиновића.

Асфалтирати раскрсницу улица Космајске, Илије Стојановића и Милорада Ђирића.

Завршити изградњу окретнице аутобуса у МЗ Горица.

Асфалтирати Обреновачку улицу са прилазима у Сремчици.

Реконструисати део пута Велика Моштаница - Умка у дужини од 4 км, односно од центра Велике Моштанице до Ибарске магистрале.

Изградња водоводне и канализационе мреже

Регулисати корито Мокролушког потока.

Решити проблем канализације и сливања отпадних вода у улицама Радмиле Јовановић и Синђелићевеј.

Изградити канализациони колектор у Белом потоку.

Изградити канализациону мрежу у Маринковој бари, део омеђен улицама, Заплањска, аутопут и Радована Симића Ци-ге. Отпадне воде се сливају на улицу и представљају здравствену опасност.

Изградити канализациону мрежу у улицама Браће Јерковић од 1-51, Пске Павловића до Душановачке, Бакана Авакума, Заплањска, др Милоша Панчића, Свете Симића, Лазара Аврамовића, Кнеза Богосава, Лијепка, Селимира Јевтића, Твртка Великог, Бране Ђосића. Изградити кишну канализацију, кишне колекторе, водоводну мрежу у улицама Пеке Павловића, Јаше Игњатовића и Бакана Авакума.

Урадити канализациону мрежу у улици Табановачка и Хусова.

Изградити канализациону мрежу у улицама Жарка Гавриловића и Савеза бораца у Белом потоку.

Изградити канализациону мрежу у улицама Николе Стринске, Вороњешке, Буре Мађерчића, Зларинске и Милунке Савић.

Санирати канализациону мрежу у улицама Годора Дукина и Струмичкој, код ОШ Максим Горки. Изградити канализациону мрежу у Ибарској улици.

Изградити канализациону и водоводну мрежу у целом селу Зуле.

Изградити канализациону мрежу у: Матошева од бр. 1-11, Колашинска (од Грчића Миленка до Видске), Матавуљева од бр. 1-7, Људевита Писавског од бр. 1-8, Миклошићева (од Тиквешке до Максима Горког), Вука Мандушића.

Изградити канализациону мрежу у Кумодраж селу.

Изградити канализациону мрежу у Раковица селу.

Изградити канализациону мрежу у насељу Кумодраж.

Изградити канализациону мрежу у Пиротској и Бањалучкој улици. У улици Дели Радивоја од бр. 5 до Војводе Пријезде отпушити канализациону мрежу.

Проширити канализациону мрежу око пијаче Ђерам која пије у стању да прихвати сву воду после прања пијаче.

Изградити канализационе мреже у улицама: Идријска од 1-10, Локрумска од 1-11, Друговачка од 1-23, 8 и 8а, 11 и 11а, 12 и 12а, Купска од 1-13, Мословачка од 1-20 и Звездарска од 1-17 и 2-24.

Изградити канализациону мрежу у улицама Савињска и Птујска. Поред изградње канализације потребно је санирати и клизишта која се јављају због честог пуцања дотрајале водоводне мреже. Због цурења воде и недостатка канализације дуж клизишта изливају се фекалне воде на фреквентну улицу Партизански пут.

Спојити септичку јаму у дворишту Димитрија Туцовића 148 са канализационом мрежом у дужини од 6 м, због изливања фекалних вода у улицу Димитрија Туцовића, наспрам Градске болнице.

Урадити проширење канализације у Батутовој улици од раскршћа са улицом Димитрија Туцовића до раскршћа са улицом Милана Ракића.

Увести канализацију у улицу Рифата Бурџевића бр. 49, 51, 53, 55.

Увести канализацију у улицама Кладовској, Босутској и Земунској.

Поправити градску чесму (Пашина чесма) у улици Живка Давидовића између бр. 75-81.

Изградити канализациону мрежу од почетка улице Александра Дерока до раскршћа са улицом Димитрија Парлића, целом улицом Димитрија Парлића, као и асфалтирање.

Изградити канализацију у продужетку улице Мите Ружића изнад улице Милана Ракића, парна страна.

Урадити канализацију и асфалтирање у Босанској улици целом дужином.

Урадити проширење канализације у улици Падина. Постојећа канализација је рађена са мањим пресеком цеви па се код већег прилива отпадних вода канализација излива дуж улице којом иде тролејбус бр. 29.

Ремонтовати главни канализациони колектор у улици Цветанова ћуприја који се више пута чисти али без успеха.

Решити проблем отпадних вода које се сливају путем из Великог мокрог луга и скупљају у насељу Мелаковић 3 испред зграде бр. 13 у улици Браће Српих.

Побољшати снабдевање водом у зони Миријева 4 повећањем пречника цеви на 600 мм.

Изградити водоводну и канализациону мрежу у улици Заграђе од броја 1-26 у дужини око 450 м, као и асфалтирање и израда тротоара.

Изградити канализациону мрежу, асфалтирати улицу и изградити тротоаре у улици Драгослава Ђорђевића Гоше читавом дужином од око 350 м.

Урадити канализацију и асфалт у Милићевој улици у дужини од 300 м.

Урадити канализацију у улици Јованке Радаковић од бр. 66-102 у дужини око 200 м.

Урадити канализацију у Кланичкој улици, први и други део.

Урадити водовод и канализацију читавом дужином у Даниловој улици.

Решити проблем притиске воде на Теразијама, као и горњим деловима града, који обухватају улице Добрачина, Доситејева, Господар Јованова и Француска, као и решити проблем одвода фекалних вода, а самим тим и заменити дотрајале водоводне и канализационе инсталације.

Заменити дотрајалу и стару водоводну и канализациону мрежу у Карађорђевој улици, поготово непарна страна, од броја 15 до броја 29.

Решити проблем отпадних вода које се сливају дуж целе Симиће улице на простору од Балонијеве пијаче до улице Ђорђа Јовановића, дуж целе Скадарске улице, као и код навилјсна "Цвијета Зузорић".

Уредити чесме код марине "Дорћол", Скадарској улици и чесме преко пута Панчићеве улице, као и санирати одвод воде код фонтана испред летњег улаза у спортски центар "25. мај", и у улици Мике Аласа.

Урадити канализациону мрежу у Гружанској улици и прикључити на Жичку улицу.

Урадити водовод у улици 7. српске бригаде и асфалтирање улице.

Урадити канализацију у Шејкиној улици бр. 2, 4, 6 и у улици Саве Ковачевића од бр. 1-9 у дужини од 50 м.

Завршити све планиране радове на изради канализационе мреже на Ретензији у блоку 9а у Земуну.

Изградити канализациону мрежу у насељу Железничка колонија у Земуну.

Изградити канализације у улицама Раде Кончара, Шилерова, Босанска и Новоградска у Земуну.

Изградити примарне канализационе мреже и прикључење на градску канализацију у насељу Змај у Земуну.

Изградити нове примарне водоводне мреже у колонији Б у Земуну.

Урадити водовод и канализацију у насељу Ђуковач кроз улице В. Васиљевића, Ж. Зрењанина, Ђуковачка, Ђуковачки кут и Ђуковачки руб у Земуну.

Изградити канализацију у улици Прегревица у Земуну.

Изградити фекални колектор на делу провизоријума који покрива Батајницу и Земун поље.

Прикључити на градски водовод насеље Малу пругу у Земун пољу.

Изградити канализационе мреже у насељу Калварија у Земуну.

Санирати кишну канализацију у улици Марије Бурсаћ и Милана Узелца у Земуну.

Изградити секундарну водоводну мрежу и канализациону мрежу и прикључити је на магистрални канализациони вод у насељу Угриновци.

Изградити секундарне водоводне мреже и прикључење на примарну мрежу у насељу Бољевци.

Прикључити школе, обданишта и амбуланте на магистрални водовод у Бољевцима.

Урадити канализациону мрежу у целом насељу Соко саш у Земуну и прикључити је на магистрални канализациони вод.

Урадити водовод у улицама Војачка, Драге Михајловић, Иришка, Посавска, Славонског одреда, Земанова и Циганске рупе-мршилиште у Батајници.

Изградити канализацију у улицама Ј.Б. Тита од фабрике "Муб" до раскрснице Пионирског одреда и Стевана Дубајића, Жарка Обрешког, Беларићка у Батајници.

Санирати канализациони систем у урбаном делу Бежаније у улицама Војвођанској и Виноградској.

Елиминисати подземне воде у улицама Тошин бунар и Земунској.

Уредити канале за отпадне воде и кишне канале дуж десне стране Војвођанске улице.

Санирати водовод у улицама Виноградској и Војвођанској (у којима данас постоји проблем изливања фекалија које угрожавају водовод).

Изградити фекалну канализацију на десној страни Војвођанске улице којој прети изливање фекалија и загађење изворништа воде.

Изградити канале за отпадне воде и кишне канале дуж десне стране Војвођанске улице.

Изградити водовод у улицама Чика Мише Ђурића, Јаз Стефановића, Гарсије Лорке.

Довршити водовод за насеље Црвенка, дуж пута за Овчу до насеља званог Вихор.

Изградити водоводну мрежу у насељима Атови, Слатина, Попова бара (уз учешће грађана преко МЗ Борча 1).

Заменити дотрајале азбест цементне водоводне цеви у старом делу Борче (Иргот, Босанска улица и др.), у насељу Котеж, у насељу Крњача, према утврђеном стању ЈП БВК.

Изместити и заменити оштећен водоводни крак који напаја насеље Бесни фок, а пролази кроз загађену производну зону фарме у дужини око 1000 м пречника 200 мм.

Изградити кишну канализацију у МЗ Партизански пут ради прихватања површинских вода са Звездаре од улице Партизански пут до Дангове улице. Постоји петиција грађана

Звездаре и Карабурме. Проблем познат ЈП БВК - присутна опасност од бујице и активирања клизишта.

Санирати и активирати објекат Банатског канализационог система: Колектор на путу Београд - Панчево, КЦС Крњача 1, са потисним водом и ППОВ Крњача 1; кишни колектор на путу Београд - Панчево и веза са ЦС Рева; фекални колектор у петљи пута за везу Крњаче и Борче са индустријском зоном; санација и активирање објекта КЦС Рева.

Реконструисати КЦС Борча, КЦС Вишњица.

Колектор у улици Вишњичкој.

Изградити канализацију у улици Маршала Тита, Ловачкој, Ромаданској и Дунавској у Вишњици.

Изградити канализацију у ул. 29. новембар, Уставској, КЦС Иргот као и пројектовати мрежу у улицама Петра Драшпина, Жарка Зрењанина, Бориса Кидрича, Народне омладине и 20. октобра, све у Борчи.

Пројектовати и изградити канализацију (у аранжману са ПКБ) за отпадне воде насеља и индустрије у насељима: Јабучки рит, Ковилово, Товилиште, Падинска скела (стари део) Бесни фок, као и производни део Падинска скела са постројењима за пречишћавање.

Решити канализацију за насеље Преток и Мали Збег.

Изградити кишну и фекалну канализацију дуж Вишњичке улице од Роспи ћуприје до улице Маршала Тита.

Очистити колектор у улици Анице Савић - Ребац.

Изградити кишну канализацију у Котежу.

Изместити истовариште фекалних цистерни испод Панчевачког моста.

Изградити канализацију у делу Прибојске улице од бр. 15-21.

Решити канализацију у Овчи.

Регулисати атмосферске воде у улици Далматинској од бр. 27-33 и од бр. 8-14 које при изградњи новијих објеката нису канализисане, те у време кише угрожавају сутерене и подруме околних зграда.

Прикључити дворинску зграду у ул. 27. марта бр. 113. и затворити септичку јаму која излаже грађане опасности заразе.

Измљити канал Визел и уредити обалу.

У насељу Добановци асфалтирана је и Улица Вука Караџића

Српска радикална странка је у Земуну омогућила откуп станова : откупљено је око 620 станова, а средства добијена откупом уложена су у поправку и изградњу инфраструктуре

Реконструисати и измуљити канале и пропусте у насељу Крњача (блок Сутјеска, Патризански блок као и блокови Грге Андријановића и Бранка Момирова), а према програму који је сачинила специјализована водопривредна организација Сибница.

Повезивати канализацију на потезу: црква - дом здравља - ОШ у Крњачи.

Изградити кишни канал у Овчи, дуж улица: Првог маја, Бориса Кидрича, Жарка Зрењанина и Нушићеве.

Изградити канал А4 за прикупљање воде у насељу Рева.

Изградити канализациону мрежу у улицама: Тунелска, Мраковачка од бр. 45, Ресник од 13. октобра па све до Топчидерског колектора, Ј. Јеленковића, Палих бораца, Раковачки пут, Вукасовићева 2 и 4 део, насеље Железовац, насеље Стражевица, Хајдук Вељкова, 2. септембра, Хајдук Вељково сокаче, улица Делови са њеним споредним улицама (први део делова, Луговачка, Лабуца Шћековића, Александра Војиновића), Железовац, Урошевачка, Драгана Петровића, Подавалска од бр. 96 до 110 и Митра Бакића.

Изградити водоводну мрежу у улицама: Тунелска, Љубише Јеленковића, Александра Војиновића, Подавалска, 13. октобра, Едварда Грига и Железовац.

Изградити секундарни водовод на постојећем регионалном водоводу Макиш - Младеновац, такође да се водовод појача на целој територији и да се санира терен у улици 13. октобар, Урошевачка, Драгана Петровића.

Изградити канализациону мрежу у насељу Бара Венеција, у свим деловима Делиња, Сењака и Топчидерског брда у којима она не постоји и у којима су грађани заинтересовани за увођење канализације.

Изградити канализациону мрежу у улицама Богољуба Чукића, Јана Колара, Мирка Поштића.

Регулисати отицање површинских вода, изградити јавну расвету и прикључити плански породичне куће на водовод у МЗ Благоје Паровић.

Изградити кишну и фекалну канализацију у улици Провалијској, Илије Ђуричића од Трговачке до Зорине.

Регулисати одвод кишних вода у Водовојској улици.

Пустити у функцију изграђене а неповезане водоводне мреже прве фазе радова и повезивање улице Живка Настивића са Макишем.

Пустити у функцију канализацију у улици Жарковачки брег.

Изградити водоводну и канализациону мрежу и саобраћајнице у улици Драге Спасића.

Изградити канализациону мрежу у улици М. Миловановића и на територији насеља Рупчине.

Повећати постојећи профил водоводних цеви од фабрике воде до насеља Космај.

Изградити водоводну мрежу у улицама Петра Драпшина, Космајској, улица Нова 15, 16, 17.

Завршити радове на калашној канализацији у улици Лоле Рибара.

Изградити фекалну канализацију у улицама Жикице Јовановића Шпанића, Ђуре Јакшића, Стублинској, Вука Карашића, Космајској и Бранка Радичевића.

Санирати фекалну канализацију у МЗ Горица.

Отпочети радове на изградњи канализације у сливу Железничке реке Р5, Р6, Р3.

Довршити радове на санацији кишне канализације у Дољанској улици.

Изградити канализациону мрежу у улици Раковачки пут, Вукасовићевој II и IV део.

Изградити канализациону и водоводну мрежу у Вукасовићевој II, III и IV део (насеље Железовац).

Изградити канализациону и водоводну мрежу у Тунелској улици.

Изградити канализациону мрежу у Мраковичкој улици од бр. 45.

Изградити канализациону мрежу у улици 2. септембра, улици Славака Родића, Хајдук Вељковој и Хајдук Вељковом сокачету.

Изградити канализациону и водоводну мрежу у улици Едварда Грига, Подавалској улици и Железовацкој улици.

Изградити канализациону мрежу у улици Делови са њеним споредним улицама (први део Делова, Луговачка

улица, Лабуда Шћековића и Александра Војиновића), улица Драгослава Петровића, Урошевачкој и Подалвалској од бр. 96-110.

Изградити канализационе и водоводне мреже у улици Љубише Јелековића, Улице 13. октобар, улици Годи брег, Подалвалској, Александра Војиновића (од Патиног мајдана до реке Топчидерке), Железничка станица Ресник, Јужноморавска, Славка Миљковића.

Канализациону мрежу спојити са Топчидерским колектором.

Изградити секундарну водоводну мрежу за прикључак на изграђени регионални водовод Макиш-Младеновац у циљу појачавања притиска у линијама.

Изградити цевовод пречника 500 мм за насеље Остружницу.

Изградити канализацију на целој територији МЗ Остружнице.

Изградити водоводну мрежу у улицама Михајла Гајића и Ивка Милосављевића.

Завршити водоводну мрежу у насељу Пехани.

Изградити канализациону мрежу на територији целе МЗ Умка.

Уклањање дивљих депонија

Раселити дивље уселења лица, срушити нехигијенско насеље у Улици Радмиле Јовановић и Синђелићевој и ускладити га са ДУП-ом.

Уредити депонију у Кумодрашкој улици, оградити је и забранити приступ возилима која истоварају отпад. Инспекцијски пратити стање и кажњавати кривце.

Преиспитати дозволе за рад Гумара у Кумодражу 2 и приморати их да узграде одговарајуће филтере због велике количине чађи која се емитује у току рада.

Организовати рад Градске чистоће и у приградским насељима на уклањању отпада са дивљих депонија. Све дивље депоније заградити и забранити приступ возилима.

Оградити простор и физички забранити улазак на дивље депоније у улици Љубе Чупе, Душановачкој улици, улици Стевана Првовенчаног и улици Грчића Миленка (од броја 58

до аутопута); инспекцијски пратити стање и санкционисати прекршиоце.

Решити проблем нехигијенских насеља у улицама: Кумодрашка, угао Дарвинове и Кумодрашке, Вороњешке, лео испод Саобраћајног факултета.

Уклонити дивљу депонију са простора између Института за хемију, технологију и металургију, ул. Његошева бр. 12 и Београдске улице.

Уклонити депонију у Грочанској улици.

Организовати рад Градске чистоће у улицама Капетан Мишина, Добрачина, Господар Јованова како би се решио проблем изношења ђубрета, недовољног броја контејнера неправилно размештених.

Уклонити дивље депоније у Дунавској улици, Скадарској улици бр. 28, као и између Дунавског кеја бр. 17 и марине "Дорћол".

Уклонити дивљу депонију код Миљаквачких шума (према Јелезовцу) и дуж улице Раковачки пут и Раковачки поток.

Уклонити дивљу депонију у ул. Франца Розмана насталу услед урушавања једне зграде.

Уклонити дивље депоније у Игманској улици преко пута бројева 10, 10А и 12.

Уклонити дивље депоније у улици Баје Секулића преко пута броја 140 и на углу улица Крфске и 21. дивизије.

Уклонити дивље депоније у насељу Земун поље.

Уклонити низ дивљих депонија са простора између Савске улице, Газде и старог Железничког моста.

Поставити адекватан број контејнера за смеће у насељу Бара Венеција.

Уклонити смеће и шут из дворишта у улици Слободана Пенезића Криуна бр. 9.

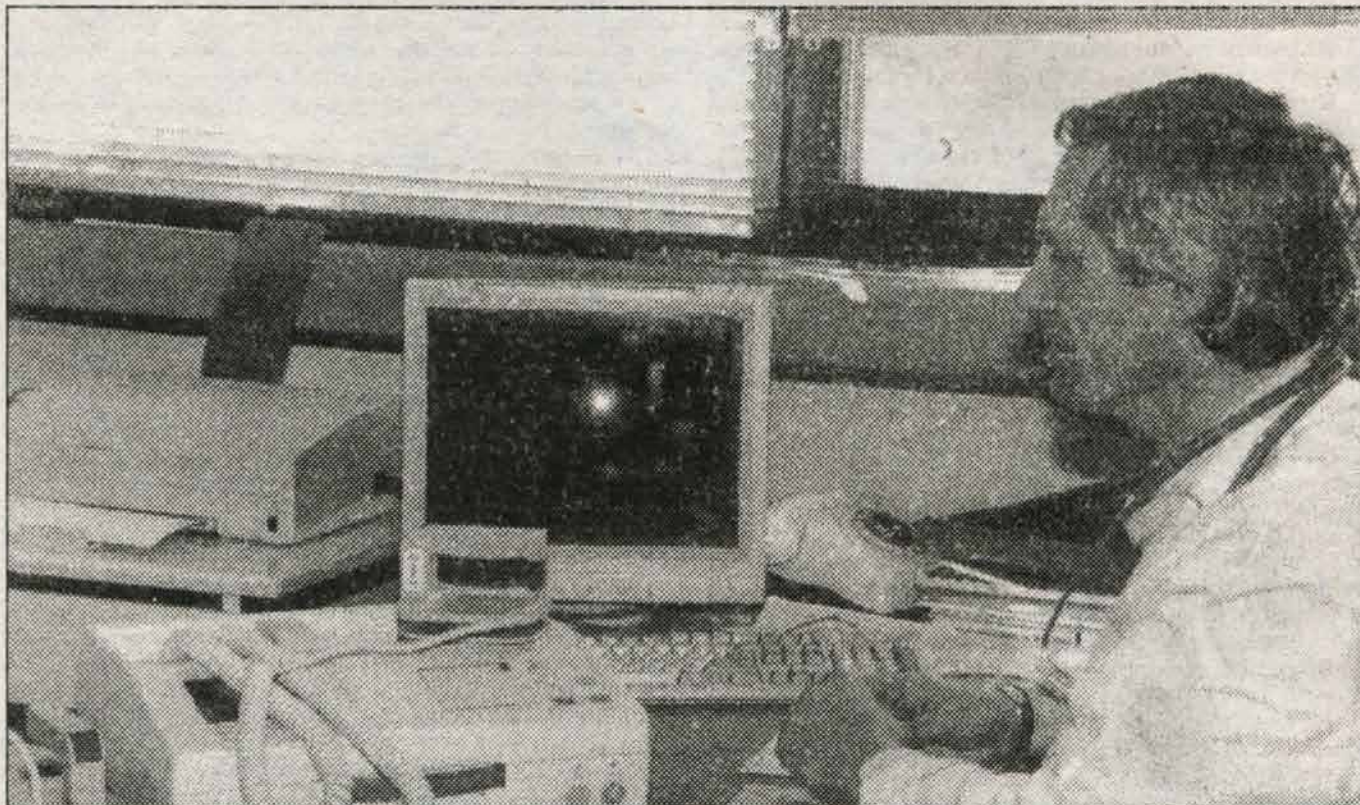
Уклонити депонију на простору између Добропољске 70-74 и Звечанске 58-62.

Уклонити дивљу депонију у Булевару војводе Мишића 15 према Манасијевој улици.

Уклонити дивљу мини-депонију у Омладинској улици.

Уклонити дивљу мини-депонију у Голешкој улици.

Уредити нехигијенска насеља у Краљевића Марка 4-6 и Карађорђевој бр. 77 и 79.

Земунске здравствене установе опремљене су савременим дијагностичким апаратима: Српска радикална странка улагањем у ове установе, унапредила је како превенцију тако и лечење популације

Уредити читаво насеље Малешко брдо.

Уредити нехигијенско насеље у Звечанској улици 9/3 које се налази у дворишту Клинике за пластичну и реконструктивну хирургију.

Уклонити дивље депоније око Калемегдана, на Дорћолу, на десној обали Дунава и Саве.

Уређење зелених површина и спортских терена

Бањичку шуму претворити у парк и зелену оазу. У првој фази је очистити од смећа.

Довести у првобитно стање деџа игралишта и парковски простор између улица Браће Јерковић, Јована Бјелића, Пиве Караматијевића, Мештровићеве и Заплањске. Такође уредити и све постојеће пешачке стазе.

Уредити парк у Улици Крфској испред зграде Центра за социјални рад.

У Звездарској шуми детаљно очистити многобројне депоније смећа и обезбедити шуму од уништавања и сечења од непознатих лица.

Ставити у функцију терене за мале спортове и активности за децу и омладину, асфалтни плато на углу Улица Тонета Томшића и Станислава Сремчевића.

Поставити одговарајуће реквизите за децу у парковима иза зграда МЗ Липов лад, продајног салона "Нови дом", Робне куће "Звездара", Предузећа "Србија пут" и продајног салона "Симпа".

Уредити деџи парк на зеленој површини испред стамбених објеката Рудо 1, 2, и 3.

Изградити игралиште за мале спортове у Земун Пољу.

Поставити клупе и расвету на игралишту Јеловац у Земуну.

Домаћинским пословањем Српска радикална странка је на територији Земуна потврдила сва своја програмска начела

Изградити спортско игралиште у оквиру основне школе у Прогару.

Изградити спортско рекреативни центар у насељу Падинска Скела.

Изградити мале спортске терене по деловима насеља Падинска Скела.

Претворити у парк напип у близини укршћања Суседградске и Ратка Вујовића Чоче.

Поправити спортски терен испод обданишта Изворчић у Варешкој улици као и Вукасовићевој улици.

Изградити спортске терене у наставку пијане према насељу Церак, као и око језера Паригуз око којег треба уредити и зелене површине.

Санирати спортске терене у ОШ "Коста Абрашевић" и стадион за велики фудбал.

Уредити парк на Копитаревој градини испред вртића "Врбица", као и парк у Влајковићевој улици.

Посадити нове саднице на зеленој површини између Мике Аласа бр. 2 и 4, у Панчићевој улици између броја 2 до 18, у улици Мике Аласа, на Савском пристаништу уз остале пропратне радове (заменити дотрајале клупе и расвету новим).

Урадити реконструкцију кошаркашког терена у улици Тадеуша Кошћушког 74.

Уредити зелену површину између улица Светозара Марковића бр. 8 и Ресавске бр. 9, у улици Јанка Лисјака поред деџијег обданишта, као и саму Митићеву руну.

Посадити нове саднице у Карађорђевој парку, на Црвеном крсту, у улици Јована Рајића, као и простор између улица Јована Рајића и Мате Видаковића.

Реконструисати спортски центар "Врачар" у улици Радивоја Кораћа.

Уредити као зелену површину простор близу железничке станице на општинском земљишту у Реснику.

Изградити спортске терене са пратећим објектима око језера Авала града.

Мењати редовно песак у парковима (нпр. у насељу Стеван Филиповић као и осталим парковима на Савском венцу) најмање једном годишње.

У Базенском парку поново инсталирати фонтану и засадити младнице.

Уредити зелену површину од Булевар ЈНА бр. 20 до улице др Милутина Ивковића бр. 2с, односно на потезу од "Франша" до Аутокоманде која је потпуно уништена услед редовног паркирања, поготову за време одигравања фудбалских утакмица.

Уредити зелену површину испред железничког моста који прелази преко Булевар Франша д'Епера, у Добропољској улици, преко пута бројева 11-13.

Уредити Хајд парк, део који се налази уз Булевар војводе Путника.

Уредити парк-шуму између улица Васе Пелагића и Васиљка Гаћеша.

Уредити комуналну шуму између Шекспирове и Булевар мира.

Уредити парк-шуму дуж улица Крајишке, Вајара Ђоке Јовановића и Булевар војводе Путника.

Уредити зелену површину дуж улице Бањалучки венац и парк-шуму дуж Булевар ЈНА.

Уредити запуштену зелену површину у Рашкој улици.

Уредити простор између Института за ортопедску хирургију "Бањница", касарне "Васа Чарапић" и Омладинске улице: пешачку стазу између Омладинске и Рашке улице као и простор око чесме у Лисичјем потоку. Поменути простори су потпуно непроходни и од некадашњих места за одмор и рекреацију претворени у места опасна по здравље.

Потхранити травњаке у парку између Сарајевске, Немањине и Бирчанинове улице.

Уредити парк 6 липа на Бановом брду.

Уредити парк-шуму (постављање јавне расвете и јавног ВЦ-а и изградња чесме) у МЗ Михајловац.

Уредити игралиште Специјалне школе "Милоје Павловић".

Уредити зелене површине и поправити оштећене прилазе и тротоаре око стамбених објеката где је вршена надградња (Љешка, Стевана Бракуса и Тоше Јовановића).

Уредити парк-шуму Ресничког потока.

Уредити слободне површине око стамбеног објекта 1 и 7 у Трговачкој улици.

Завршити уређење терена у блоку 47/1 у Јабланичкој улици.

Уредити паркинг простор и зелене површине у МЗ Вишњици.

Уредити двориште дечјег вртића у МЗ Горња и изградити терен за кошарку и одбојку.

Изградња објеката основних школа и обданишта

Уредити фасадну школу "Бошко Буха" за ментално заостале у улици 21. дивизије бр 31.

Изградити лежећег подизајца у улици Филипа Вишњића испред школе "Соња Маринковић" у Земуну.

Оградити обданиште у Цара Душана 123 у Земуну.

Изградити улично осветљење, пешачке стазе од насеља

Отворити обданишта у саставу ПКБ објеката Дунав. Адаптирати малу школу "Олга Петров" са прекривањем.

Изградити дечију установу у Вишњици.

Доградити ОШ "Стеван Сремац" у Борчи (пројекат урађен).

Изградити фискултурну салу у Сланцима.

Адаптирати основну школу "Уједињене нације".

Изградити нову основну школу у насељу Авала град (у близини амбуланте).

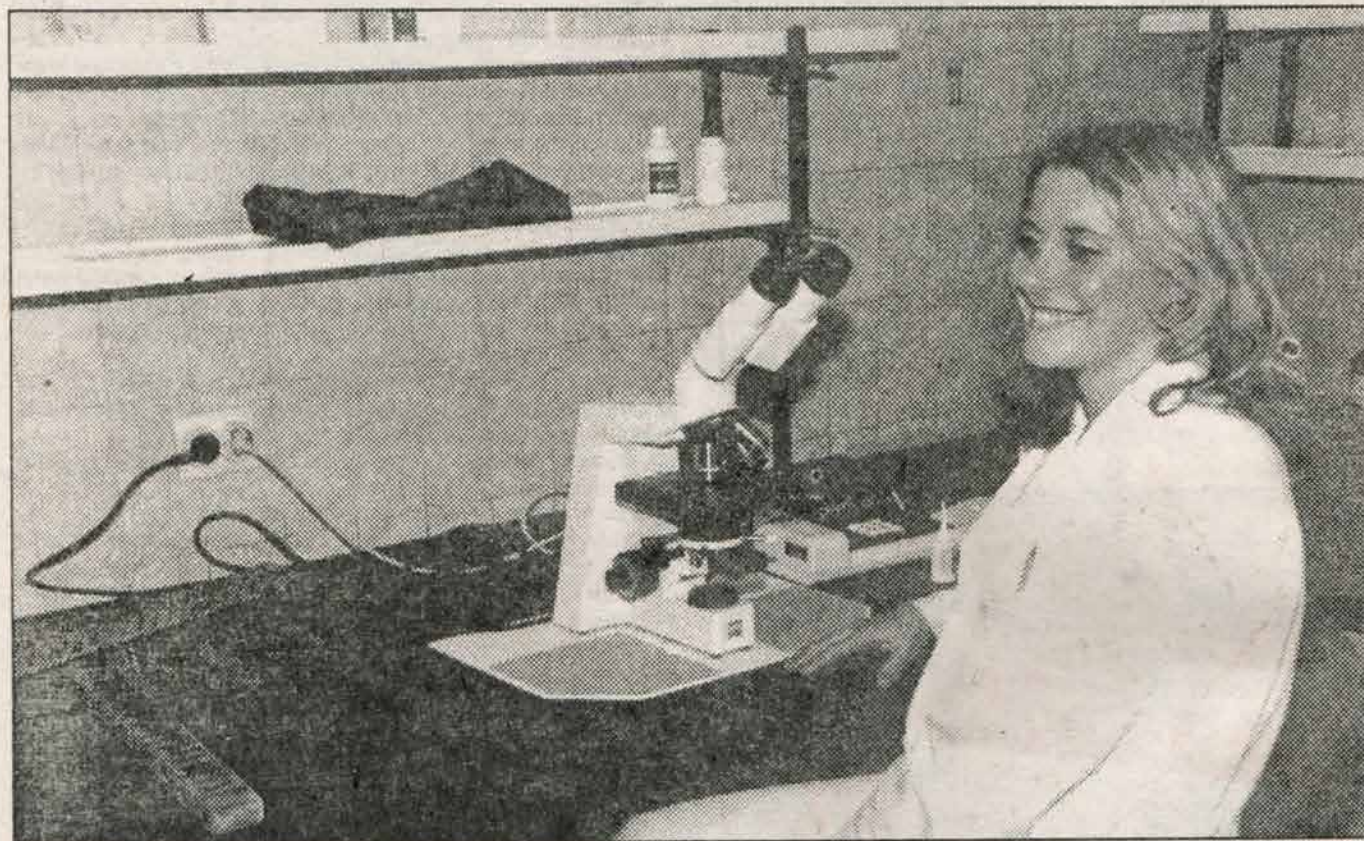
Поправити ОШ "Коста Абрашевић" у Реснику, ОШ "20. октобар" на Јабудовом брду, ОШ "Бранко Ђокић" на Канаревом брду и ОШ "Франце Прешерн" на Миљаковцу.

Изградити обданиште у насељу Ресник и Авала град (на простору поред Дома здравља).

Поправити обданиште "Изворчић" и "Хајди".

Адаптирати основне школе "Браћа Барух", "Скадарлија", "Стари град", "Вук Караџић", "Краљ Петар", "Дринка Павловић" и "Мика Алас", као и поправити мокре чворове, фасаде и окречити учионице.

Уклонити складиште и стовариште из дворишта ОШ "Скадарлија".

Захваљујући набављеној опреми данас се у Земуну врши 25 упоредних анализа

Галеника до Банатске улице на путу за ОШ "Десанка Максимовић" у Земуну.

Поставити лежећег подизајца у Добановачкој улици код школе Горња варош у Земуну.

Оградити двориште ОШ "Раде Кончар" у Земуну.

Изградити ОШ у МЗ Бежанијска коса 1, 2, 3 као и обданиште.

Изградити дечије игралиште у зони А у улици Пере Сегединца и Земунској.

Адаптирати и реконструисати ОШ "Марко Орашковић" у улици Отона Жупанчића која због лоше урађеног темеља тоне и има великих оштећења која представљају опасност за децу.

Изградити ОШ у Вишњичкој бањи (пројекат у раду).

Изградити ОШ у насељу Јабучки рит.

Реконструисати школе и обданишта у насељу Врбовски са увођењем грејања.

Адаптирати дечије обданиште у улици Војводе Драгомира 16 и завршити реконструкцију започету 1998. године.

VI. Изградња система даљинског грејања

Реализовати пројекат топлификације у улицама Пере Сегединца, Земунске и Насељу прољетнопривредника.

Наставити топлификацију: гашење и прикључење на топлану "Дунав": МЗ "29. новембар", МЗ "Ослободиоци Београда", МЗ "Стара Палилула" и МЗ "Старина Новак".

Наставити гасификацију "Карабурме" и проширење програма на насеље: Распи хуприја, Вишњица и Вишњичка Бања.

Прикључити ОШ "Стеван Сремац" у Борчи на топлану у Борчи 3.

Општинска помоћ здравственим установама: од набавке санитарских возила за испоставе у Батајници и Сурчину, преко набавке лекова, до бесплатних плацева за медицинске раднике у насељу Грмован

На топловод нису прикључене Савска и улица др Александра Костића, непарна страна Сарајевске од Газеле до хотела "Турист", Бирчанинова, Милоша Поцерца, део Рибанске, Војводе Миленка од улице Кнеза Милоша до Савске, затим Балканска, Ломина, улица Народног фронта, изузев новијих зграда. Загревањем својих станова, и тамо где постоје индивидуалне котларнице значајно доприносе аерозагађењу у зимским месецима.

Изградити подстанцију централног грејања у МЗ "Бежанијска коса 1".

Топлификација ће се обавити у деловима Топчидерског брда, Сењака и Дедиња где је исплативо прикључење индивидуалних котларница на систем даљинског грејања у договору са Јавним комуналним предузећем "Београдске електране".

Урадити топлификацију читавог ужег градског подручја, јер ту већ постоји израђена топловодна мрежа.

Постојеће индивидуалне котларнице биле би конзервирани, тако да би се опет могле ставити у функцију у случају преке потребе.

Угасити котларнице у улици Богдана Велашевића и прикључити исте на даљински систем грејања.

Заменили дотрајале котларнице у Видовданској улици и спровести систем даљинског грејања у околним улицама улице Светозара Марковића.

Изградња и одржавање пијаца

Реконструисати постојећу пијацу "Стара Карабурма".

Изградити пијацу у Котежу.

Изградити пијацу у Вишњичкој Бањи.

Проширити постојећу пијацу у Уралској - Карабурма, са уређењем платоа и оградом простора.

Реконструисати и изградити Палилулску пијацу.

Изградити пијацу у насељу Палинска Скела.

Донети планску документацију за изградњу квантанске пијаце (тржни центар) на Зрењанинском путу иза пиваре на катастарској парцели 130/1.

Изградити пијацу у МЗ Беле воде.

Урадити привремене пијаце у МЗ Остружница.

Изградити пијацу у Умци.

Огралити Цветкову пијацу и средити простор око пијаце.

Изградити зелену пијацу на платоу тржног центра у улици Милене Павловић Барили.

Проширити постојећу зелену пијацу на Видиковцу и отворити и уредити буљву пијацу.

Уредити простор око Каленић пијаце, а саму пијацу проширити изградњом евентуално још неког нивоа, како би се спречила продаја производа у околним улицама.

Уредити простор око Бајлонијево пијаце.

Отворити зелене пијаце у кругу Бачке улице у Земуну.

Уредити простор око пијаце у Земун пољу и на пијаци обезбедити воду и мокри чвор.

ОБРЕНОВАЦ

Изградња и одржавање саобраћајница

У Обреновцу асфалтирати улице: 14. октобар, Зидарска, Кожарска, Момчила Клајчића, 4. април први и други део, Ромска, Омладинска, Стевана Синђелића, Потића Воће, Мајданска, Посавских партизана, Страхињића Бана, Петра Кочића, Милоша Црњанског, Алексе Шангића, Милана Ракића, Браће Југовића, Београдског батаљона 2 део, Крушик, Војводе Божовића, Браће Голубовић, Браће Срњић, Фрушкогорска, Рванска, Челе Миндеровића.

Изградити тротоар у целој улици Момчила Вукосављевића, уредити центар града тако да се део улице Владе Аксентијевића, између улица Милоша Обреновића и Војводе Мишића, испред хотела "Централ" затвори за саобраћај, трг поплица гранитом и уреди централни зелени део, поставе канделабри и клупе и адаптирају фасаде околних зграда.

У насељу Бело поље асфалтирати улице: Колубарска, Тамнава, први и други део, Стара Тамнава, Шљивце, Пајино сокаче, Орашански пут, Ул. 59 и Гробљанска.

У насељу Забрeжје урадити тротоар са обе стране улица Боре Марковића и Савске и у целом насељу поправити улице.

У насељу Звечка асфалтирати улице: Мује Калајића, Стара прута, Живе Борјановића, Слободана Танкосића, Браће Локсића, Браће Лазича.

У насељу Барич реконструисати део пута на рампи (излаз на магистрални пут убацивањем траке за престројавање), као и реконструисати улице Баричка река да би се остварила веза са Малом Моштаницом ради укључења аутобуског саобраћаја.

Поставити семафор на раскрсници улица Обреновачки пут и Баричка река.

Асфалтирати улице Јанка Тешића, Колубарску, Устаничку, Милисаву Чамчије, Славонску, Брђански крај, Аце Спасића, Дрљачин поток, Железничку, Омладинских бригада, Београдску, Тешићев крај, Шесту војвођанску, Горњи потоци, Јевђевића крај, Виноградска, Аце Тешића и Којевића крај.

У насељу Дрен поправити постојећи асфалтни пут, као поправити и асфалтирати пут од Дрена (школа) до Ушћа и асфалтирати пут за Иврић и Пљоштаре.

У насељу Љубинић поправити локални асфалтни пут од Орашца до Љубинића, поправити и асфалтирати пут за Ђорђевића крај, Аламовића крај и Бојића крај.

У насељу Вукићевића поправити асфалтни пут за Доњи крај, пут за Пекиће, асфалтирати од доњег пута до Тадића крај, пут према школи, пут до гробља, пут за Бањане према Марковића крају и спојити овај пут са доњим крајем.

У насељу Ратари асфалтирати улице Ратарску, Максимовића крај, Павловића крај, Савску, Матића крај, пут према гробљу.

У насељу Уровци поправити постојећу путну мрежу и асфалтирати пут за гробље.

У насељу Скела асфалтирати улице Милисаву Глумчевића и Живка Марковића и изградити тротоар од Маркулића краја до Белинца краја.

У насељу Ушће поправити постојећу путну мрежу и асфалтирати следеће улице: Вишњак, Ђотуновића крај, Гола бара, Марјановића крај и пут за Оранице, Дуго поље и Сечину.

У насељу Стублине поправити постојеће саобраћајнице и асфалтирати улице Перића крај, Златанића крај и пут од Обрадовића до Дубраве.

У насељу Велико поље изградити пут од центра села до Стублина.

У насељу Мала Моштаница асфалтирати следеће улице: Светог Саве, Шумалијска, Моштаничка, Раваничка, Шарчијевића крај, Гробљанска и Филиповића крај.

У насељу Грабовац урадити мост у Ђурића крају и у насељу Рома.

Асфалтирати следеће улице: пут Шеваре, Музичка колонија, пут за Филимоновића крај, пут Музичка колонија Чолићи, кружни пут за Мијатовића крај, пут за Јованића крај, пут за Војскића крај, пут до гробља, пут Грабовац-Дубрава и поправити пут за Доњи крај.

У насељу Дражевац поправити пут кроз Северички крај, изградити пут од центра села до моста на Колубари и пут кроз Пантића крај.

У насељу Баљевац урадити пут од центра села до Ибарске магистрале, пут за Јовановића крај и пут за Мијатовића крај.

У насељу Конатице изградити пут за Јованића крај, пут за гробље и пут за мост на Колубари.

У насељу Мислођин изградити пут за Гвозденића крај, пут за Павловића крај, Бачевачки пут и пут за Осовље.

У насељу Јасенак поправити комплетну путну мрежу.

У насељу Орашац поправити постојећу путну мрежу и асфалтирати пут од Орашца до Дрена и пут до Николића крај.

Изградња водоводне и канализационе мреже

Изградити примарну водоводну мрежу у местима: Дражевац, Конатице, Баљевац, Стублине, Пироман, Бровић, Трете-

ница, Ратари, Грабовац, Дрен, Пољане, Орашац, Љубинић, Вукићевића и Кртинска. Постојећу мрежу реконструисати тако да висински делови Барича, Јасенка и Мислођина добију нормални притисак воде за употребу преко целе године. Канализациону мрежу ширити према могућности ма које дозвољавају постојећи колектори, и то: Забрeжје, Звечка, Бело поље, Шљивнице, Рвати.

Решити канализацију у Баричу преко система за пречишћавање и одвод чисте воде у Баричку реку. На овај начин знатно би се смањила опасност од појаве већег клизишта. Сличан принцип као у Баричу примењиваће се и у другим насељима изван градске мреже, где то дозвољавају техничке могућности.

Уклањање дивљих депонија

Уклонити дивље депоније у Баричу у Железничкој улици (код игралишта), на путу за Дубоко, у Ратарима у насељу Пескови и у Малој Моштаници у шуми Дубоко.

Уређење зелених површина и спортских терена

У Обреновцу, у улици Момчила Вукосављевића, између тржног центра и ветеринарске станице, изградити спортски терен, као и на земљишту испред обданишта "Зека".

У Баричу испред школе "14. октобар" направити спортски терен. Обновити заштитну мрежу на спортском терену испред школе "Посавски партизани". У парку код Дома старца, на углу улица Буде Давидовића и Београдског батаљона, поставити клупе, урадити расвету и уредити зелену површину.

У Забрану направити трим стазу за рекреацију, као и уредити плажу са свим пратећим објектима којим би омогућили безбедно и здраво купање на реци Сави грађанима Обреновца и осталим посетиоцима.

Одржавање и изградња основних школа и обданишта

Изградити школу у насељу Ројковац у улици Марка Милановића, као и нову основну школу у Дражевцу.

Постојеће школе у Пољанама, Баљевцу, Конатицама, Јасенку, Дрену, Вукићевици, Орашцу, Пироману и Забрeжју адаптирати и реновирати за одржавање што квалитетније наставе.

У Малој Моштаници, Скели и Ушћу старе школске зграде реновирати и омогућити отварање и рад васпитно-образовне установе за предшколску децу, тј. обданишта.

Изградња централног даљинског грејања

Територија града (насеља Гај, Потића воће, Рвати, део уз ваљевски и шабачки пут), Забрeжје, Звечка, Бело поље, Уровци, Кртинска, Ушће, Ратари и Скела укључити у систем даљинског грејања.

Урадити гасификацију у Баричу, Малој Моштаници и Мислођину.

Пијаце

Између насеља Гај, Ројковац и Сава, у улици Марка Милановића, изградити зелену пијацу.

У Баричу, у улици Пут за Баричку реку, поред старе месне заједнице, отворити малу пијацу.

ЛАЗАРЕВАЦ

Изградња и одржавање саобраћајница

У насељу Дуле Караклајић асфалтирати целу улицу Раце Терзића, Трбовљанску од броја 10 до броја 53, поправити асфалт и тротоар у улици Дуле Караклајић од броја 43 до краја, у улицама Дуле Караклајић и Димитрија Туцовића поставити лежеће полицајне због ОШ "Дуле Караклајић".

У насељу 19. септембар урадити тротоаре са леве и десне стране пута у улици Колубарски трг од броја 1 до краја.

У насељу Душан Петровић Шане асфалтирати улицу Војводе Вука од броја 1 до краја, а улицу Милентија Поповића од броја 110 до 136.

У насељу Момчило Павловић урадити улицу Јелене Ђетковић од броја 1 до краја, и улицу Симе Шолаје.

У насељу Горњи град урадити улицу Душана Вукотића од броја 10 до броја 13 и 1300 каплара.

У насељу Црљени поправити улицу у насељу ТЕК.

У насељу Бранко Радичевић средити клизиште у улици Војводе Путника, у улици Вука Караџића, у дужини од 1000 метара, урадити тротоаре, асфалтирати улице Мајора Гавриловића, Косте Абрашевића, Милана Илића-Чиче, Саве Ковачевића, Марка Орешковића, Војводе Степе, Божидара Тодоровића и Косте Рацина.

У насељу Степојевац уредити реон Старих бораца.

Поправити и урадити тротоаре дуж целог Шопић пута према Црним Барама.

У селу Пркосава поправити пут и урадити тротоаре.

У селу Миросавци поправити пут и урадити тротоаре.

У Араповцу урадити тротоаре.

У Брзиловици асфалтирати пут према основној школи.

У Брајковцу поправити пут кроз село, поставити лежеће подицајце у близини ОШ "6 авијатичара".

У Јунковцу урадити тротоаре.

У Барошевићу урадити тротоаре.

У Петки урадити улице Печанска од броја 1 до броја 12, Милентија Поповића од броја 136 до краја (парна страна), Ракића сокак и Милована Петровића.

У селу Стрмово поправити пут кроз село и урадити тротоаре.

У Шушњару урадити улицу Милентија Поповића од броја 109 до краја (лева страна).

Водовод и канализација

У насељу Бранко Радичевић урадити водовод и канализацију у улици Вука Караџића (десна страна).

У Великим Црљенима поправити водоводну и канализациону мрежу у целом насељу ТЕК, а у улицама Раце Терзић,

Црвено брдо, Тамнавској и Ибарски пут променити водоводну и канализациону мрежу.

У Врсоцима урадити водовод и канализацију у улицама Дејана Лукића и Дише Ђурђевић.

У Степојевцу у реону Старих бораца, Колубара, Винограда, Пољане и 7. октобар урадити водовод и канализацију.

У Шопићима урадити водовод и канализацију у Микића крају, Црној бари и Јанка Стајчића.

У Рудовићима урадити водовод и канализацију у улицама Моше Пијаде и 6. август.

У Стрмову урадити водовод и канализацију у радничкој колонији.

У Дрену урадити водовод и канализацију у улицама 1300 каплара, Дрењански пут и Козарева.

У Лукавици урадити водовод и канализацију у улици Колубарски трг.

У Шушњару урадити водовод и канализацију у улици Војводе Путника.

Уклањање дивљих депонија

Уклонити дивљу депонију у насељу Вашариште.

У Великим Црљенима уклонити дивљу депонију у насељу ТЕК.

Уређење зелених површина и спортских терена

У МЗ "Дуле Караклајић" реконструисати већ постојећи спортски терен у насељу Тополњак.

У насељу Душан Петровић Шане урадити спортске терене и изградити парк у насељу Ш Месна заједница.

У Великим Црљенима реконструисати већ постојеће терене око базена.

У Врсоцима урадити спортске терене око школе "Диша Ђурђевић".

Изградња објеката основних школа и обданишта

Реновирати све школе на територији општине Лазаревац сем ОШ "Војислав Вока Савић", "Дуле Караклајић" и "Кнез Лазар".

Општина Земун приводи крају реновирање фасада у старом језгру Земуна

Изградити основну школу у селу Миросалци.
Изградити обданишта у селима Вреоци, Велики Црљени, Дудовица и Рудовци.
Изградити обданиште у кругу неких радних јединица (ФЕО, Централна, Сушара и др.).

Изградња система даљинског грејања

Урадити даљинско грејање у Месном одбору "Бранко Радичевић".

Изградња и одржавање пијаца

Реконструисати зелене пијаце у Великим Црљенима и Степојевцу.

Изградити зелене пијаце у Јунковцу, Миросалцима, Дудовици и Рудовцима.

Реконструисати булевар пијаце у МО "Дуле Каваклајић" и Велики Црљени.

МЛАДЕНОВАЦ

Изградња и одржавање саобраћајница

Изградити и опремити следеће улице: Охридску од бр. 1 до бр. 9, Славка Манојловића од бр. 61 до бр. 111, 7. јула од бр. 1 до бр. 34, Хајдук Вељкову од бр. 1 до бр. 49, Филипа Кљајића целом дужином, Моравску улицу целом дужином, 22. децембра целом дужином, Паје Јовановића целом дужином, Кајмакчаланску улицу од бр. 1 до бр. 34, Карађорђеву улицу целом дужином, Црквену улицу – од ул. Милосава Влаића до Краља Петра I.

Асфалтирати прилаз Матиној чесми у насељу Баташево.
Асфалтирати део улице Моме Стевановића од спомен парка "Црквенаци" до касарне ВЈ, улице Ивана Долхара Васе, Милентија Поповића и У нова у Великим Границама.

Поправити улицу Космајских партизана, као и неспходне тротоаре дуж целе улице.

Изградња водоводне и канализационе мреже

Урадити водовод у приградском насељу Међулужје, Карађорђевој улици (ромски део насеља), приградском насељу Рајковац, улици Мали Пролаз, Моравској улици и улици Раде Милосављевића.

Урадити канализацију у Карађорђевој улици.

Урадити канализациону мрежу у приградском насељу село Младеновац.

Урадити канализациону мрежу за насеље Мали пролаз у Селтерс бањи, која ће ићи целом дужином Кајмакчаланске улице до прикључка у Баташеву.

Урадити канализацију у улици Паје Јовановић.

Уклањање дивљих депонија

Уклонити дивљу депонију у атару села Влашка.

Оградити, довести у ред и изградити одговарајући прилаз депонији на Жутом брду.

Уређење зелених површина и спортских терена

Направити зелену површину на углу улица Космајске и Гаје Петровић.

Направити парк у продужетку кланице ПП "Дамјановић" ка фабрици "Петар Драпшин".

Изградити спортске терене са пратећим објектима на земљишту око Марковачког језера.

Поставити љуљашке и класкалице испред спортско-рекреативног центра у насељу "25. мај".

У Баташеву на Црквенцу проширити парк до пруге, засадити дрвце и зеленило, заменити старе клупе.

Изградња објеката основних школа и обданишта

Поправити фасаде и кровове, по потреби, у постојећа три обданишта.

Поправити и окречити фасаду у ОШ "Коста Ђукић", у ул. Ивана Милутиновића.

Поправити и окречити фасаду у истуреном одељењу ОШ "Душан Ђурђевић" у селу Младеновац.

Окречити фасаду и заменити прозоре у Гимназији у ул. Милосава Влаића бр. 25.

Изградња и одржавање пијаца

Изградити мини пијаце на платоу преко пута фабрике "Петар Драпшин" у улици Краља Петра I (бивша М. Тита).

Изградити мини пијаце у Селтерс бањи, улица Краља Петра I (бивша Вељка Влаховића).

БАРАЈЕВО

Изградња и одржавање саобраћајница

У Арнајеву асфалтирати Лазаревачки пут (од Белине до насеља Соколова).

Поправити улице Божилара Анђелковића и Миливоја Констаниновића.

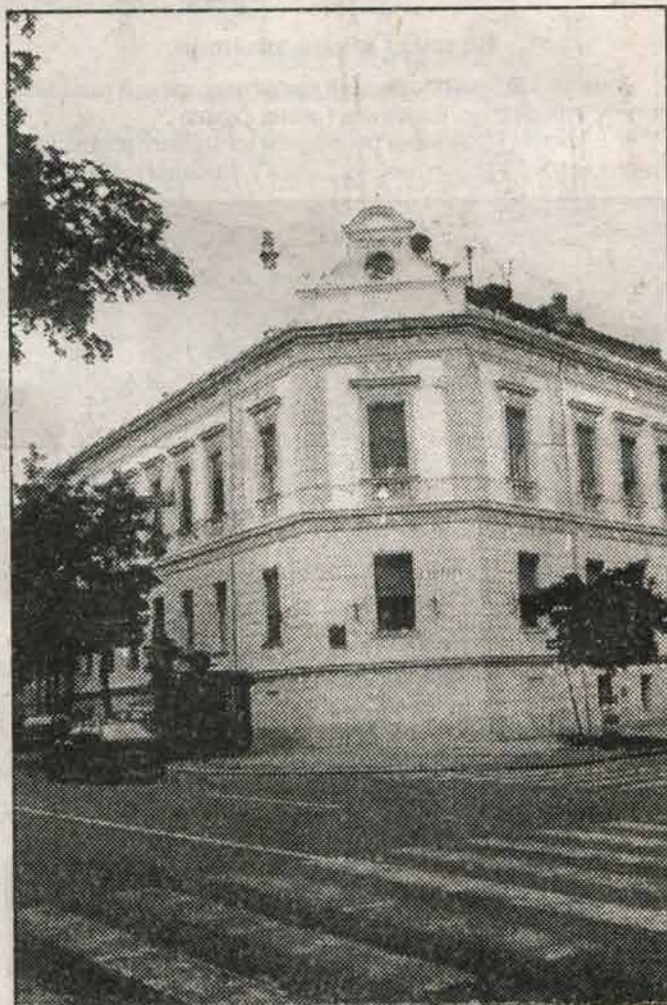
У насељу Липовица асфалтирати следеће улице: Селска, 29. новембра, Изворска, Првомајска, Партизанска, Радничка, Дренак, Београдска, Бранислава Јовановића и Милосава Горунковића.

Асфалтирати пут од Дражановца до центра Барајева.

Урадити скретање за Средњи крај и скретање за Караулу.

Урадити излаз на Ибарску магистралу код мотела "Шарић", ради увођења аутобуске линије Глумчево брдо-Баново брдо.

У насељу Средњи крај асфалтирати Чаирску улицу и поправити улицу Милосава Ивковића.

Угao Главне и Улице Соње Маринковић: умивено лице Земуна

У Баћевцу асфалтирати улицу Љубомира Живковића Шпанца до насеља Таламбаси.

У Божларевцу асфалтирати улице: Запрешићка 17. нова, Београдска, Виноградарска, Ливадска, Школска, Поцерска, Радничка, Обрада Лазића, Поцеринска, Чешмарска.

Поправити асфалт у улици Живка Стевановића-Жикице.

У Гунпату асфалтирати Хајдук Велькову улицу и Мајданску.

Поправити главну улицу кроз насеље, улица Светосавска од броја 329б до гробља.

Асфалтирати локални пут између насеља Гај и Лисовића и продужити асфалт од насеља Гај до Равног Гаја.

У Манићу поправити улице Светолика Миловановића и Чедомира Ранковића.

Уклонити дивљу депонију која се налази поред главног пута који пролази кроз Баћевац.

Уклонити дивљу депонију у МЗ Божларевац.

Уређење зелених површина и спортских терена

У Барајеву уредити парк на локацији "Мађарско брдо" око извора "Тројан", адекватно решити и сам извор (постављањем једне чесме), поставити клупе и реквизите за забаву деце.

У Баћевцу урадити спортски терен на локацији "Таламбас".

У насељу Гај озеленити просторе, изградити паркове и спортске терене, јер за то постоје велике слободне и неискоришћене површине.

Обратити посебну пажњу минералним изворима којих на овој територији има више.

Уређење пијачног простора: пијаца у Сурчину је без насеља употпунила

Изградња водоводне и канализационе мреже

У насељу Липовица завршити започети базен за воду на локацији "Висока".

Проширити линију са цевима већег пречника која води од главне мреже до насеља Ненадовац.

Прикључити насеље Бјељина на градски водовод.

У Баћевцу урадити водоводну мрежу у улици Београдског батаљона од Дома културе према Великом Борку.

У Вранићу проширити примарну мрежу водовода.

У насељу Гај поправити канализациону мрежу.

У Барајеву проширити постојећу канализациону мрежу због великог броја нових стамбених објеката и локала.

Уклањање дивљих депонија

У Липовици, код насеља "Требеж", хитно уклонити велику дивљу депонију, јер испод ње пролази примарна мрежа градског водовода, па постоји реална опасност од заразе.

Уклонити депонију испод насеља Средњи крај, јер се налази на стотинак метара од насеља.

Изградња објеката основних школа и обданишта

У основној школи у Арнајеву комплетно адаптирати кровну конструкцију и унутрашњости школе, као и физкултурну салу.

У насељу Глумчево брдо изградити обданиште поред основне школе.

У насељу Гај изградити обданиште, с обзиром да ово насеље има око 3.500 становника.

У Божларевцу адаптирати постојећу стару основну школу.

Изградња система даљинског грејања

Урадити систем даљинског грејања у центру Барајева на локацији Мађарско брдо.

Изградња и одржавање пијаца

Уредити постојећу зелену пијацу у центру Барајева. Поставити већи број тезги. Посебно одвојити и уредити простор за продају лако кварљиве робе.

У насељу Гај изградити зелену пијачу.
У центру Вранића изградити зелену пијачу.

СОПОТ

Изградња и одржавање саобраћајница

У Малом Пожаревцу асфалтирати следеће улице: Ускочку целом дужином око 300 м, Радомира Ђуричића целом дужином око 500 м, Вите Грујића од почетка до месног гробља у дужини око 400 м и Војислава Стевановића целом дужином око 600 м.

Поправити главне сеоске улице: 22. децембра целом дужином, као и улице Вучка Милићевића и Железничку.

Генерално средити регионални пут који спаја младеновачки пут преко Малог Пожаревца, Малог Поповића и излази у Раљи на авалски пут, у дужини од 7.500 м.

У Неменикућама поправити главну сеоску улицу Космајских одреда, од Пауновића кућа до РО "Дијамант", у дужини од 2.500 м.

дужина целе улице око 2.000 м, Првомајска 200 м, Слободана Пенезића у дужини од 600 м, Цане Марјановић 1.000 м, 7. Јула 1.500 м, Омладинска 700 м, Пастерова 700 м, Војвођанска 650 м, Војводе Мишића 1.000 м, Николе Тесле у дужини од 5.000 м.

На регионалном путу Београд-Младеновац у делу који пролази кроз Раљу у дужини од 5.000 м, закрпити уларне рупе, уредити тротоаре и банке.

Асфалтирати улицу Љубивоја Гајића у дужини од 500 м.

У Сопоту поправити пут Сопот-Неменикуће-Караула у дужини од око 4.000 м, пут Трејесе-Дучина-Зорољин-Слатина у дужини око 10.000 м, пут за Дрлупу 3.500 м.

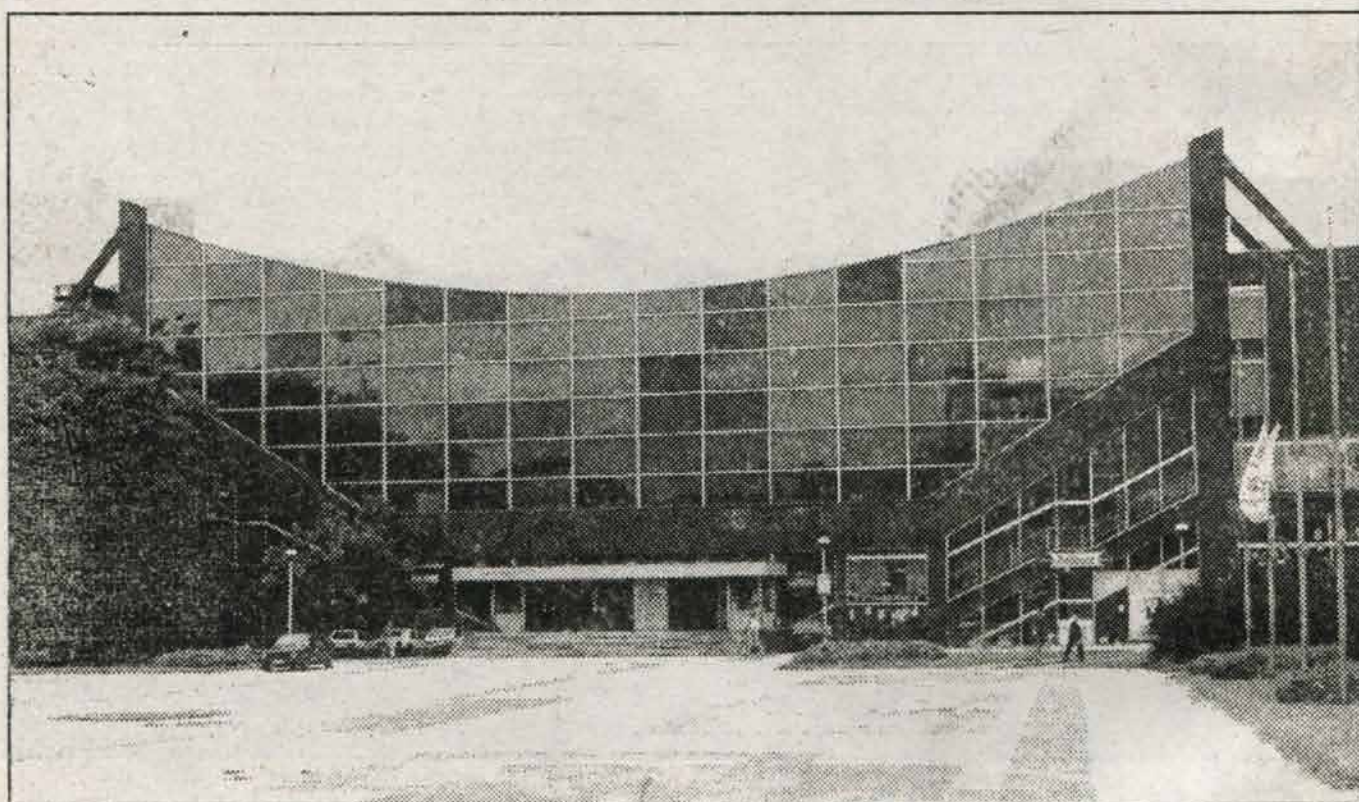
Поправити улицу Краља Петра I, у дужини 2.000 м, као и улице у новим насељима Светло Поље и Сеча II.

Изградња водоводне и канализационе мреже

Постојећи водовод у Сопоту прикључити на Београдски водовод, јер постојећа вода није за пиће.

Регулисати испуштање отпадних вода у Сопотску реку.

У Раљи, у улици Цане Марјановић, поставити канализацију

Културно-спортски и пословни центар "Пинки" је реновиран и у потпуности оспособљен доласком радикала на власт, а у последње време приводи се крају и процес приватизације овог објекта

Асфалтирати улице Марићеву, у дужини од 1.500 м и Авалску, у дужини од 500 м.

У Малом Поповићу асфалтирати улице: Чедо Ранковића (1.200 м), Голуба Ивковића (400 м), Драгољуба Стајкића (700 м) и Школску улицу у дужини од 400 м.

У Парцанима довршити изградњу регионалног пута који из Парцана преко Парцанског Виса излази на Ибарску магистру у дужини од 6.000 м.

Асфалтирати улице Јакова Вићентијавића (500 м), Милосава Јовановића-Зеке (око 400 м), Богосава Филиповића дужине око 1.000 м, Саве Прњачковић дужине око 1.600 м и Миросава Влајића дужине око 300 м.

У Ђурићима поправити главну сеоску улицу, Карађорђева, у коју спада и 5-6 попречних уличица које носе исто име, а дуге су од 100 до 120 м.

У Раљи асфалтирати улице: Босанска дужине 520 м, Радничка дужине 200 м, Шумадијских бригада (уз асфалтирање потребно је санирати клизиште у дужини од 100 м) док је

у дужини од 1.000 м и прикључити је на мрежу

У Ђурићима изградити канализациону мрежу.

Уклањање дивљих депонија

У Неменикућама дислоцирати дивљу депонију која се налази на Тресијама (Космајски пут).

У Сопоту уклонити дивљу депонију која се налази на путу Сопот-Космај.

Ограничити и довести у ред депонију у Раљи која се налази у засеоку Раљски мајдан.

У Малом Пожаревцу уклонити дивљу депонију која се простире уз пругу и део ауто-пута Београд-Ниш.

Уређење зелених површина и спортских терена

У Неменикућама оплеменити новим садницама и уредити постојећи травњак парка који се налази поред дома културе.

У Малом Поповићу, поред споменика палим борцима рата од 1941. до 1994. године, уредити зелену површину и поправити оградну око споменика.

У Сопоту постојећи парк у центру допунити и оплемити разним садницама, поставити пар клупа са неколико кандилабера. Поправити стазе за шетање.

У насељима Дукинац I и II, Вртаче, Светло Поље и Сеча I и II на постојећим спортским теренима поставити неколико кошера за кошарку.

У Раљи уредити парк који се налази између школског дворишта и амбуланте.

За спортски терен у Раљи купити спортеку опрему, као и разне справе и помагала за извођење наставе физичког васпитања.

У Малом Пожаревцу регулисати одвод површинских вода како не би долазило до плављења парка који се налази у околини споменика стрељаним родољубима у току Другог светског рата.

Фудбалском тиму у Малом Пожаревцу оградити терен, поправити свлачионице, електро инсталације, водовод и регулисати остале пратеће комуналне проблеме.

Изградња система даљинског грејања

У општини Сопот урадити систем за даљинско грејање.

Изградња и одржавање пијаца

Просторно проширити постојећу зелену пијачу, решити мокри и санитарни чвор.

Уредити сточну пијачу која се налази на путу за Ђуришце и смањити цену пијачнине.

На зеленој пијачи у Раљи решити мокри и санитарни чвор.

ГРОЦКА

Изградња и одржавање саобраћајница

У насељу Брестовик треба:

Асфалтирати и проширити коловоз у дужини од 300 м у улици Миће Стојковић, као и решити проблем одводних канала.

Асфалтирати део улице Миће Стојковић, пут за гробље у дужини од 300 м.

Са Трга победе радикалске власти, одакле је све кренуло ка освајању престонице

Изградња објеката основних школа и обданишта

Основној школи "Милорад-Мића Марковић" у Малом Пожаревцу решити грејање и простор за одржавање физичког васпитања.

Обданиште у Малом Пожаревцу преселити у одговарајуће просторије.

Изградити школске терене са свим пратећим садржајима у новим насељима Светло поље и Сеча, као и у школама на Тресијама, Бакчињама и центру.

У Раљи реновирати просторије за обданиште и опремити физкултурне сале разним помагалима за извођење наставе у основној школи.

У Малом Поповићу у ОШ "Цана Марјановић" доградити физкултурну салу и привести намени куповином неопходних справа за извођење наставе физичког васпитања.

Поправити рупе и санирати коловозе у центру насеља, у улици ЈНА и улици Маршала Тита.

Све сеоске путеве проширити и насути тушаником, а на путу Београд-Смедерево, на релацији од раскрснице Београд-Смедерево-Пударци у правцу Смедерева, у дужини од два километра, неизоставно изградити тротоар.

У насељу Камен до асфалтирати Крањску улицу у дужини од 200 м, Гробљанску улицу у дужини од 400 м, Првомајску улицу (пресвући асфалт), Камендолску улицу проширити и извести одводне канале, Голубову улицу, улицу 7. јула, а све сеоске путеве проширити и насути тушаник.

Поправити постојеће рупе и санирати комплетно оштећење, евентуално пресвући и асфалтом, улицу 21. августа.

У насељу Пударци асфалтирати и санирати постојећа оштећења, у следећим улицама: улица Палих бораца, 7. јула (потребно је извести проширење коловоза на делу од Палих бо-

раца до Народних хероја, као и при самом наставку у регионални пут Пударци-Бегалница), улицу Вука Карашића, пут за сеоско гробље, улицу Палих бораца од броја 147 па до краја, Мајевичку улицу (коловоз неизоставно проширити на четири метра), Првомајску улицу, улицу ЈНА, улицу Пролетерских бригада, улицу 14. октобра, улицу 4. јула, Народних хероја, а све сеоске путеве проширити и насути туцаником. Уз асфалтирање потребно је извршити и пратеће радове у смислу извођења одводних канала и постављања потребне сигнализације.

У насељу Дражањ асфалтирати пут Умчари-Дражањ, пут Прокића (и прикључити га код надвожњака Шепшен-Дражањ на аутобуску везу Гроцка-Младеновац), Гробљанску улицу (од Београдске до гробља), у засеоку Роми асфалтирати све прилазне путеве.

У Дражањском атару изравнати булдожером све пољске путеве.

У насељу Живковац асфалтирати: пут Живковац-Водањ, улицу Добривоја Михајловића, улицу 22. октобра, улицу 29. новембра (и решити проблем одводних канала). Све сеоске пољске путеве изравнати и поставити калдрму.

У насељу Умчари асфалтирати следеће улице: Маршала Тита, Далматинску, као и све улице у циган мали, улице паралелне улици Маршала Тита (уз то проширити и направити боље укључење на улицу Маршала Тита), Немањину улицу, улицу Трг републике, као и пут према реци у целој дужини (урадити уличну расвету и изградити рампу на прузи Београд-Ниш). Асфалтирати и преостали део Гробљанске улице, пут за Ковачиће, Пролетерску улицу, улицу 1. маја. Све сеоске путеве проширити и насути туцаником.

У насељу Калуђерица поправити и санирати улицу Војводе Степе и Жикице Јовановића Шпанца. Поред тога, направити и неопходну саобраћајну сигнализацију, као и тротоаре.

Асфалтирати улице: Бранка Ђоковића, Кнеза Милоша, Изворску, Жељка Миливојевића, Београдску, Авалску, Родољуба Чолаковића, Ђуре Јакшића, Ђуре Ђаковића, Дечанску и продужетак Билећке, Вишњићеву, Радисава Игњатовића (на потезу стара окретница - споменик), Исидоре Благојевић, Лоле Рибара, Ђуре Веселиновића (од чесме до краја), Живорала Јаковљевића (са прилазима од окретнице до Војводе Степе), у Доњим барама од Жикице Јовановића Шпанца до Војводе Степе са околним улицама и насипање месног пута кроз сеоска имања од мале чесме до краја атара.

Проширити главне улице Радојке Лакић, Здравка Челара, Синђелићеве са попречним улицама, Нишка, Кнез Михаилова и свих левих и десних прилаза који излазе на ове улице.

Асфалтирати улице Вулета Миловановића, Херцеговачку леви прилаз, Херцеговачка 2. део, Волгину десни прилаз, Сушањску 2. прилаз, Фране Клуза, Мокролушку, Грачаничку, Книнску, Синђелићеву од Краља Петра до Светозара Марковића, Топличку, Дубровачку, Косаничку, Рифата Бурчевића од Саве Ковачевића до Милана Ракића, Немањину, Ј. Лазаревића, Боре Станковића, Моравску са прилазима, Браће Радовановића и Драгослава Стојановића од Бранка Радовановића до Жикице Јовановића Шпанца, Караулску, Петра Кочића, Јужни булевар, улицу Николе Тесле спојити са улицом Саве Ковачевића, Душана Костића. Поред асфалтирања урадити и проширење.

У насељу Гроцка асфалтирати Шумадијску улицу (урадити одводне канале и поставити тротоаре), поставити саобраћајну сигнализацију на раскрсници улица Васе Чарапића и Гробљанске (лежеће полишајце), у улици Хајдук Станка на релацији од Булевара ослобођења па до раскрснице са Шумадијском изградити одводне канале, од раскрснице са Шумадијском до раскрснице са улицом Васе Чарапића урадити одводни канал са горње стране улице Хајдук Станка, на раскрсници Гробљанска-Ужичка (прилаз гробљу) направити одводни канал.

У насељу Врчин све улице пресвући новим слојем асфалта.

На територији општине Гроцка потребно је средити све аутобуске станице, оградити их и поставити настрешице на станицама.

Изградња водоводне и канализационе мреже

У насељу Брестовик урадити водоводну и канализациону инфраструктуру (примарна и секундарна мрежа).

У насељу Камен До урадити водоводну и канализациону мрежу.

С обзиром да не постоји водоводна ни канализациона инфраструктура, мрежу направити у насељу Брестовик, Камен до, Дражањ, Живковац, у насељу Гроцка (од Шумадијске до Хајдук Станка и троугао улица Хајдук Станка, Шумадијска и Мачванска).

У насељима Умчари и Калуђерица урадити прикључке на постојећу водоводну и канализациону мрежу.

Уклањање дивљих депонија

Уклонити дивљу депонију у насељу Умчари (иза дома културе).

Повећати број контејнера, појачати рад Градске чистоће на одношењу смећа у насељу Калуђерица.

Уклонити дивљу депонију са обала Дунава у насељима Гроцка и Врчин.

Уређење зелених површина и спортских терена

У насељу Живковац у улици Добривоја Михајловића, засадити дрворед У комплексу основне школе средити двориште и избетонирати спортске терене, као и прилаз до школске сале.

У насељу Умчари уредити парк код чесме у Немањиној улици (који претходно треба довести у исправно стање), а споменик Мићи Стојковићу из центра Умчара преселити код јавне чесме, чиме би се добио драгоцен простор у самом центру. Уредити црквено двориште.

У насељу Гроцка средити обале Дунава, направити спортске терене и уредити паркове.

У насељу Врчин средити прилазе спортском центру "Стенс" и адаптирати спортске терене на Шупљој стени.

Изградња објеката основних школа и обданишта

У насељу Врчин изградити обданиште, а постојећа адаптирати, као и основну школу (Врчин има једну осмогодишњу и једну до четвртог разреда основне школе) уз обавезно организовање превоза за децу и омладину који живе на већој удаљености од обданишта или школа.

Потребно је у већини насеља на територији Гроцке направити домове културе, посебно реновирати дом културе у насељу Камен до, Умчари и Врчин.

Изградња система даљинског грејања

Спровести гасификацију у насељу Врчин и околним насељима.

Изградња и одржавање пијаца

У насељу Врчин уредити пијачни простор и направити адекватно решење за сточну пијацу.

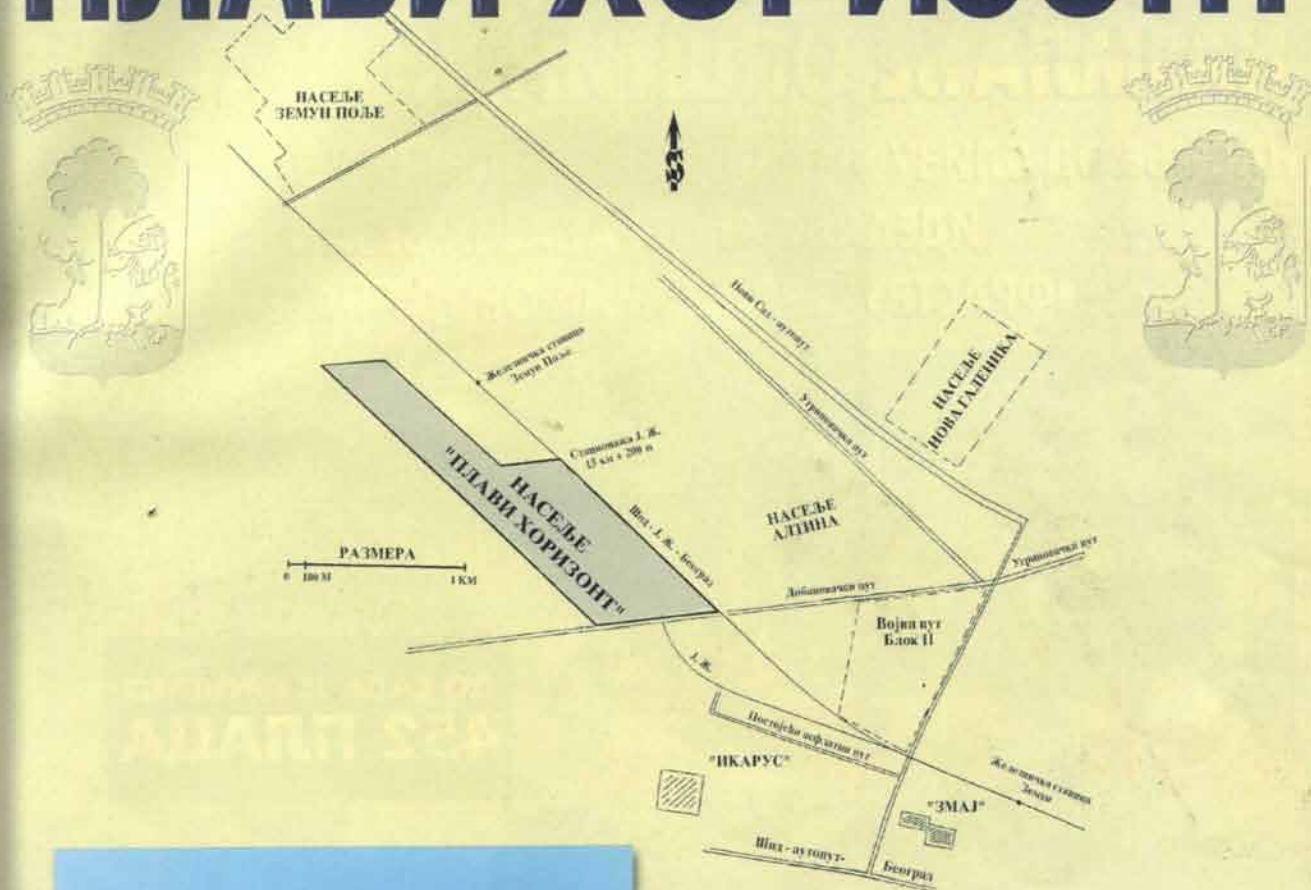
У насељима Гроцка и Умчари решити зелену пијацу на технички задовољавајући начин, или их изместити на за то функционалније просторе.

Територија општине Гроцка у свим насељима има евидентан проблем са домовима здравља и сеоским гробљима. Стога је неопходно изградити у свим насељима домове здравља и апотеке и, евентуално, адаптирати постојеће здравствене станице; постојећа гробља средити (проширити, евентуално направити ново).

ПЛАВИ ХОРИЗОНТ

**ИЗВРШНИ ОДБОР
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ ЗЕМУН
РАСПИСУЈЕ
КОНКУРС
ЗА ДОДЕЛУ ПАРЦЕЛА У НАСЕЉУ
ПЛАВИ ХОРИЗОНТ**

- Парцеле се налазе у продужетку насеља Алтина, са леве стране пруге Београд-Батајница, од Добановачког пута до насеља Земуи Поље.
- Право учешћа на конкурсима имају сва правна и физичка лица.
- Парцеле се додељују уз надокнаду од 300 динара/м².
- Сваки учесник конкурса дужан је да на име трошкова уплати износ од 300 динара на жиро рачун бр. 40805-601-1-178255 "Земунске новине".
- Пријаве се подносе у Одељењу за имовинско-правне и стамбене послове, соба 65, а информације на телефон: 198-323 локал 36.

ПЛАВИ ХОРИЗОНТ

**У НАЈСУНЧАНИЈЕМ ДЕЛУ ЗЕМУНА
НАЈМЛАЂЕ ОПШТИНСКО НАСЕЉЕ**

НАСЕЉЕ ОД БЛИЗУ 900 ПЛАЦЕВА ВЕЛИЧИНЕ ОД 5 ДО 8 АРИ
ИДЕАЛНА САОБРАЋАЈНА ВЕЗА
ИНФРАСТРУКТУРА ВЕЋ НА ОБОДУ НАСЕЉА

ДО САДА ЈЕ ПРОДАТО
452 ПЛАЦА

ЦЕНА ПЛАЦЕВА:
300 ДИН/М²

ЦЕНА ВАЖИ ДО
31. АВГУСТА 2000. ГОДИНЕ

